

Peter SÝKORA (ed.)

Digitálni štúrovci

A 03 - 02426

OBSAH

ÚVOD – Peter Sýkora	5
1. Projekt Infovek a digitálne štúrovstvo- Peter Sýkora	9
2. Význam regionálnych digitálnych štúrovcov – Eva Hlavatá	18
3. Možnosti využitia digitálneho štúrovstva pre povznesenie regiónu a miestnej komunity – Miroslav Danihel	27
4. Digitálne štúrovstvo v malej obci (Hladišovka) – Miroslav Jurčí	32
5. Digitálne štúrovstvo vo väčšej obci (Šarišské Michaľany) – Jozef Mačo	42
6. Digitálne štúrovstvo v hlavnom meste – Norbert Kyndl	59
7. Miestna komunita a škola – Jozef Mačo	71
8. Koordinátor IKT na škole – Jozef Mačo	74
9. Digitálni štúrovci a školy – Katarína Mandíková	93
10. Zákony, ktoré by sme mali poznáť – Jozef Mačo	95
O autoroch	98

Zborník „Digitálni štúrovci“ – 2002

Peter Sýkora (editor)

© Infovek a Friedrich Ebert Stiftung, zastúpenie v SR

Publikácia vychádza s podporou Friedrich Ebert Stiftung, zastúpenie v SR

Publikácia neprešla jazykovou úpravou

ISBN 80-968372-8-1

ÚVOD – Peter Sýkora

Zmyslom tejto útľej publikácie je nadchnúť ľudí na Slovensku pre koncepciu digitálneho štúrovstva. Predovšetkým učiteľov na našich stredných a základných školách. Základnou myšlienkou digitálneho štúrovstva je otvoriť školy zapojené do projektu Infovek smerom navonok – smerom k miestnej komunité – a napomôcť tak k šíreniu informačnej (digitálnej) revolúcii aj do tych najodľahlejších regiónov Slovenska.

Prečo práve „infovekové školy“, teda školy zapojené do celostátneho projektu Infovek sa majú stať epicentrami informatizácie na miestnej úrovni? Odpoveď je veľmi jednoduchá – koncom roku 2002 bude siet' 800 infovekových škôl predstavovať najhustejsiu celoplošnú sieť internetových miest potenciálne prístupných verejnosti na Slovensku. Škola zapojená do projektu Infovek získa okrem pripojenia na internet predovšetkým multimediálne počítače, vďaka čomu môže zriadiť vo svojich priestoroch infovekovú učebňu. Takéto infovekové učebne budú ešte dlho zrejme jediným reálnym miestom umožňujúcim prístup do internetu nielen školákom, ale aj drívnej väčšine ľudí v najchudobnejších, či dokonca predovšetkým v tých najodľahlejších a najchudobných regiónoch Slovenska. Prinajmenšom tak dlho ako potráva na Slovensku veľmi nízka penetrácia domáčich počítačov a internetu do domácností.

V jednom z nedávnych prieskumov verejnej mienky asi 85 percent opýtaných na otázku, čo považujú za najzávažnejší problém Slovenska odpovedalo – nezamestnanosť. Takáto odpoveď asi nikoho neprekvapí v krajinе s temer 20 percentinou nezamestnanosti. Čo však prekvapi v krajinе, kde je plat učiteľa len o čosi vyšší ako plat zametača, je skutočnosť odhalená tým istým prieskumom – len asi 4% opýtaných považuje naše školstvo za spoločenský problém. Žiaľ, verejnosť si neuvedomuje, že cesta zo slzavého údolia vysokej nezamestnanosti viedie v 21. storočí cez budovanie vedomostnej spoločnosti opierajúcej sa o výdobytky informačného veku (slovo infovek vzniklo ako skratka pre informačný + vek). Svetlý príklad hodný nasledovania je Fínsko, ktorého ekonomické problémy začali pred 10 rokmi podobne ako na Slovensku, keď skolabovali pre fínsky export rozohrujúce trhy v byvalom Sovietskom zväze. Reakcia Fínska – na rozdiel od Slovenska – bola premyslená, koncepcná, cieľená a to hľané, okamžite realizovaná – Fínsko podstatnou miere určilo budovanie postindustriálnej krajiny ako vedomostnej spoločnosti opierajúcej sa o znalostnú ekonomiku. Ekonomický fenomén Nieko nie je žiadnu náhodou.

Nebyť projektu Infovek, ktorý začal ako občianska iniciatíva pred necelými 4 rokmi, situácia na Slovensku by bola ešte zúfalejšia. Na slovenské pomery sa do projektu Infovek investovalo zo štátneho rozpočtu zatiaľ 510 mil. Sk, čo sa môže v slovenských pomerach zdať veľa, avšak len potiaľ, kým nezistíme, že napr. v Českej republike sa na obdobných projektoch SIPOVZ vynakladá 10-krát viac, tak ako aj v ostatných krajinách V4.

Finančné poddimentzovanie projektu nás možno viac než v iných krajinách nuti premyšľať ako využiť zdroje čo najefektívnejšie. Najefektívnejšie vzhľadom

na celospoločenský potenciál, ktorý v sebe projekt Infovek ukrýva. V istom zmysle je dnes pre Slovensko pridrahým luxusom, ak by infraštruktúra Infoveku – počítače a pripojenie na internet na školách – bola využívaná len v rámci vyučby na školách a potom by sa infovekové triedy zavreli. Podľa môjho názoru sa celkom prirodzené ponúka riešenie v tom, že sa infovekové triedy otvoria aj pre potreby miestnej komunity. Či už pôjde len o akési miestne interneteov „kaviarene“ alebo sa infovekové triedy budú používať na rôzne formy školení a rekvalifikačných kurzov, v spolupráci s okresnými úradmi práce ako aj rôznymi súkromnými firmami, alebo mimovládnymi a neziskovými organizáciami. Pôjde o školenia, v ktorých ľudia budú mať možnosť naučiť sa základom práce s PC a ako používať internet. Ne môže ísť aj o rôzne špecializované školenia, ktoré si vyžiadajú aktuálna potreba trhu práce a záujem. Týmto sa naprieho využije nebyvalý potenciál infraštruktúry Infoveku. Rozhodne sa zmeniť postavenie takto „digitálne“ aktívnej školy v miestnej komuniti. A samozrejme postavenie učiteľa, ktorý je dnes na Slovensku niekde na chvoste spoločenskej dôležitosti.

Takáto aktivita školy nie je povinnosťou, ak keď sa v budúcnosti môže stať nevyhnutnosťou – škola si bude musieť aspoň čiastočne na prevádzku infovekovej triedy zarobiť. Pravda, záleží len na škole samotnej, či využije potenciál a vlastné aj nemály kapitál, ktorý sa je v podobe infovekovej triedy a učiteľov vyškolených projektom Infovek ponúka. Nová ťažká legislatíva školám umožňuje, aby prijmy z takejto verejnoprospešnej činnosti pre miestnu komunitu zostali na škole a slúžili jednak na financovanie nákladov spojených s prevádzkou infovekovej učebne a prípadnejej ďalšieho rozširovanie.

Príspevky v tejto publikácii sú veľmi rôznorodé – od teoretických štúdií cez praktické rady a návody až po osobné výpovede. Myslím, že rôznorodosť odráža skutočnosť pestrosti, ktorou digitálne štúrovstvo oplýva a preto som sa ju nesnazil nijako obmedzovať. Pretože digitálne štúrovstvo nie je nejaká koncepcia naok-trojovaná „zhora“ ministerstvom, ale iniciatíva „zdola“ od škôl a má tak skôr charakter spontánneho hnania. Tie príspevky, ktorých autori sa rozhodli podeľať o svoje bohaté skúsenosti s digitálnym štúrovstvom na svojich školách odrážajú aktivity, ktoré sa objavili spontánne vďaka iniciatíve konkrétnych učiteľov, často naditeľov týchto škôl, ktorí sú súčasne veľkými nadšencami projektu Infovek a ktorých sama logika veci priviedla k tomu, že infovekové triedy by mali poslužiť nielen žiakom. Kedže situácia školy v hlavnom meste a malej obci ďaleko od centra sa diametrárne odlišuje, zámerne som vybral príklady skúseností školy ako z malej obci (Hlădová), tak aj väčšej obce (Šarišské Michaľany) ako aj hlavného mesta – reprezentanta metropole (Gymnázium Tomášikova).

Myslenka digitálneho štúrovstva, ale aj projekt Infovek potrebujú ešte veľa osvety. Dobre to dokladá príspevok Evy Hlavatej, ktorá prešla z bratislavskej školy už zapojenej v Infoveku na školu žilinskú, ktorá v Infoveku nie je. Mimoratislavská perspektíva je veľmi cenná. Hlavná myšlienka jej príspevku je, že dojem majú ľudia v regiónoch) ako sa dostať do projektu Infovek a treba im pomôcť. Školy sa totiž nedostávajú do Infoveku automaticky, ale musia sa

o členstvo aktívne uchádzať svojim projektom a obstaráť v konkurencii s projektmi iných škôl. Niet pochyb, že školy v metropolách na celom svete majú prirodzený výhodu vďaka svojmu postaveniu v kultúrnom a politickom centre krajin. Infovek sa však snaží vyrovnať tento hendikep, rešpektujúc tak jeden zo svojich principov – princíp celoplošnosti a regionalizmu. Napr. tým, že sa zohľadňuje aj poradie škôl v rámci kraja. Rozhodujúca je však kvalita projektu a preto nemôže byť zastúpenie bratislavských škôl presne 10%, ale bolo jeden rok 17,5% a druhý 9,7%, pretože v jednom roku bolo viac kvalitných projektov než iný rok. Malý „sociologicky“ prieskum, ktorý Hlavatá urobila skutočne poukazuje na potrebu osvety v mimoratislavských školách. Sme si toho dobre vedomi a preto sme ponúkli škôlom možnosť konzultácií ako čo najlepšie pripraviť projekt, ktorým sa prihlasujú do Infoveku. Niekoľko desiatok mimoratislavských škôl túto možnosť aj využilo – či už tým, že prišli priamo do Oddelenia projektu Infovek na UIPŠ do Bratislavu, alebo v rámci školení organizovaných Infovekom mimo Bratislavu. Eva Hlavatá na konferencii Infovek 2001 príšla za mnou v kúľároch s nápadom, o ktorom piše vo svojom príspevku a ktorý sa mi veľmi páči – zorganizovať sieť regionálnych digitálnych štúrovcov.

Táto publikácia však zdáľka nie je určená len učiteľom a riaditeľom škôl. Keďže digitálne štúrovstvo prekračuje tradičné hranice školstva – publikácia chce osloviť aj pracovníkov štátnej a verejnej správy, a samozrejme pracovníkov a funkcionárov nových samosprávnych orgánov do pôsobnosti ktorých budú patriť školy. Už tento samotný fakt naznačuje najbližšie trendy v našom školstve – vznik oveľa užšej previazanosti škôl s potrebami regiónu a miestnej komunity. Všetci, ktorími záleží na rozvoji miestneho regiónu by si mali uvedomiť, že vďaka projektu Infovek sa otvárajú nové možnosti budovania vedomostnej spoločnosti priamo na miestnej a regionálnej úrovni.

Do tohto procesu sa nepochybne zapoja okrem mimovládnych a neziskových organizácií aj viaceré súkromné firmy. Ako jeden z takýchto príkladov je v tejto publikácii príspevok firmy Tritem, ktorá podpísala dohodu so Zdržením miest a obcí Slovenska (ZMOS) a založila spoločnú akciovú spoločnosť s niektorými regionálnymi zdrženiami ZMOSu zameranú na projekt informatizácie a internetizácie samospráv SR.

Veľmi dôležitý je právny aspekt digitálneho štúrovstva. Tradičné centralistické chápanie školstva považovalo školy za rozpočtové organizácie, určené len žiakom a plne financované zo štátneho rozpočtu, kde sa nepočítalo, že by si škola na seba aspoň čiastočne privyrobiela. Určité riešenie, ale veľmi komplikované a netrasparené sa ponúkalo vo vytvorení rôznych občianskych združení a nadácií zakladaných pri školách, tento stav už naštastie neplatí. Legislatívu sa nám spoločnými silami podarilo zmeniť.

Predovšetkým sme lobovali v zákonomadomom zbere. Lobovali sme v parlamente a podarilo sa nám pre myšlienku digitálneho štúrovstva získať predsedníčku Výboru NR SR pre vzdelanie, vedu, mládež a šport, poslankynu Evu Rusnákovú, ktorá je roky nadšenou podporovateľkou projektu Infovek. Tu sa treba chvíľu pristaviť.

Projekt takých rozmerov a takej finančnej náročnosti, akým je Infovek, sa nemôže zaobiť bez politickej podpory. O rozpočte projektu Infovek každoročne rozhoduje Národná rada SR. Najprv parlamentný Výbor pre vzdelávanie, vede, mládež a šport schválil pre štartujúci projekt Infovek 20 miliónov Sk pre rok 1999, potom parlament v samostatnom hlasovaní pri prerokovávaní štátneho rozpočtu schválil podstatné navýšenie rozpočtu Infoveku oproti návrhom vlády ako na rok 2000 tak aj na rok 2001. Projekt Infovek je celonárodný (celostátny) a politické strany si to naštastie pre nás všetkých dobre uvedomili. Pripeli sme k tomu aj my z Infoveku, keď sme zorganizovali na jeseň v roku 2000 „pohľadnicovú akciu“ – tisíce škôl z celého Slovenska posielali svojim poslancom infovekovú pohľadnicu so žiadosťou podporiť projekt. Prezentovali sme projekt priamo v parlamente členom výboru pre vzdelávanie a podrobne sme zdôvodnili prečo je nevyhnutné navýšenie rozpočtu oproti navrhovanému vládou. Myslím, že išlo o mimoriadnu občiansku aktivitu, ktorá sa navyše stretla s veľkým pochopením v parlamente – 119 poslancov hlasovalo za navýšenie rozpočtu Infoveku z 35 mil. Sk navrhovaných vládou, ktoré by znamenalo faktický zánik Infoveku, na 210 miliónov Sk pre rok 2001. Pre úplnosť je potrebné dodať, že parlament o rozpočte Infoveku pre rok 2002 samostatne nehlasoval a schválil 260 mil Sk navrhovaných vládou v rámci štátneho rozpočtu, aj keď sme usilovali o ďalšie navýšenie financií a tento návrh opäť parlamentný výbor pre vzdelanie podporil.

Polankyňa Eva Rusnáková sa 24. mája 2001 obrátila listom na ministra školstva Milana Fláčnika a navrhu možnosť úpravy legislatívy tak, aby umožňovala a nie blokovala rozvoj digitálneho štúrovstva. V nasledujúcich stretnutiach poslankyne Rusnákovej s pracovníkmi ministerstva školstva a s veľkou pomocou pracovníčky ministerstva a súčasnej jednej zo spoluzačladelek projektu Infovek – Kataríny Mandíkovej – sa našlo spoločné konkrétné iešenie, ktoré bolo podstúpené parlamentu na prerokovanie.

Pripisela k tomu aj diskusiu na konferencii Infovek 2001 v Starej Turej v októbri 2001. Jedna z pracovných sekcií konferencie sa venovala problematike digitálneho štúrovstva. Práce v tejto sekcií sa aktívne zúčastnili aj generálny riaditeľ sekcie základných škôl, stredných škôl a školských zariadení MŠ SR Ján Galbavý a využil možnosť vymeniť si skúsenosti s asi 60 učiteľmi z celého Slovenska. Mnohí učitelia hovorili tom, akú sú vďaka svojej aktívite digitálnych štúrovcov vlastne „jednou nohou v kriminále“ v dôsledku nevyhovujúcej legislatívy.

Úsilie nás všetkých bolo nakoniec korunované úspechom – 7. novembra 2001 parlament schválil Zákon č.506/2001 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení a doplnil zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách.

Projekt Infovek a digitálne štúrovstvo, ktoré sa vďaka nemu začína vzmáhať, prispieva nemalom mieru k rozvoju občianskej spoločnosti na Slovensku. Súčasne ukazuje cestu, ako sa môže veľmi efektívne dopĺňať mimovládna a nezisková občianska aktivita „zdola“ s prácou štátnych inštitúcií v spoločnom projekte pre prospech nás všetkých.

1. PROJEKT INFOVEK A DIGITÁLNE ŠTÚROVSTVO – Peter Sýkora

Tri civilizačné vlny

Tofflerova teória troch civilizačných vln – agrárnej, industriálnej a informačnej – je všeobecne známa. Často však k tejto teórii pristupujeme tak, ako by sa týkala nejakého sveta „tam vonku“, kým my u nás na Slovensku máme úplne iné problémy. Charakter krajiny do značnej miery určuje v akom pomere sú jednotlivé civilizačné vlny zastúpené. Slovensko bolo do polovice XX. storočia typickou agrárnu krajinou. S príchodom komunistického režimu a jeho až posadnutostou spriemyselňovania sa Slovensko v rekordne rýchkom čase vo svojom charaktere zmenilo z agrárnej na industrializačnú spoločnosť.

Avšak v dobe, keď sa v lone moderných industriálnych krajín Západu rodí post-industriálna informačná revolúcia, komunistické krajiny sovietskeho bloku z ideologickej dôvodov nielenže tento nový trend nesledujú, ale naopak, aktívne sa mu bránia. Pre marxisticko-leninskú filozofiu spoločenský vývoj vrcholí v industriálnej civilizácii a „predbehnutie“ buržoázneho Západu nastane vtedy, keď komunistický „Východ“ bude vyrábať viac ocele a traktorov. Nakoniec sa skutočne stalo, že krajiny sovietskeho bloku predbehli Západ vo všetkých klasických ukazovateľoch industriálneho rozvoja, buchuľať v čase, keď sa fakticky už sútiažilo v iných parametoch – parametoch informačnej spoločnosti.

To, že informácia je strategickou surovinou, sa vedelo minimálne od biblických čias. Menej zrejmé už bolo, že rovnako stratégický význam majú aj „nástroje“ umožňujúce prácu s informáciou. Krajiny sovietskeho bloku si to uvedomili až vtedy, keď USA na ne uvalili známe embargo na dovoz modernej výpočtovej techniky. Ale ešte aj vtedy vedúci predstaviteľia týchto krajín nechápalí, že výpočtová technika sa týka celej spoločnosti a nie len modernej zbrani.

Druhým, nemenej dôležitým aspektom informačnej spoločnosti je, že sa v nej zásadne mení charakter vzdelávania. Nielen v dôsledku toho, že ľudia musia vedieť ako používať nástroje informačnej spoločnosti, že práca s PC a Internetom sa stáva každodennej potrebnou, ale predovšetkým tým, že s vedomosťami získanými v škole sa už nedá v dynamicku sa meniacej spoločnosti jednoducho prezíti. Pracovná síla si musí neustále dopĺňať svoje znalosti tak, aby bola schopná sa v zmenených podmienkach zamestnať. Preto odborníci hovoria o informačnej spoločnosti ako o vedomostnej spoločnosti. Povedané možno trochu hrubo, ale nemyslím si, že menej výstižne: ide o to, či občania tohto štátu budú v budúcnosti v rámci jednotného európskeho trhu práce hádzať lopatou, alebo robíť manažérov.

Vedomostná spoločnosť po Slovensky

Všetci sa zhodnerne, že klúcom k budovaniu vedomostnej spoločnosti sú učitelia. Preto je hanbou tohto štátu, že priemerná hodinová mzda učiteľov je

niekde medzi hodinovou mzdou zemetačov a žeriavníkov. Na oblast školstva a vzdelávania dávame v pomeru k nášmu HDP najmenej z krajín OECD a ak sa nemýlim, najmenej aj z kandidátskych krajín východnej Európy. Napriek tomu vzdelávanie ako prioritný problém nechápe ani vláda ani spoločnosť. Občania, rovnako ako vláda nechápu úzku prepojenosť medzi úrovňou vzdelávania a zamestnanosťou.

Budovanie informačnej spoločnosti na Slovensku po slovensky

Podobne je to s budovaním informačnej spoločnosti na Slovensku. Ako konštatoval na svojej úvodnej strane týždenník Profit – Slovensko je na chvoste informatizácie. Nie je radostné konštatovanie, že Slovensko výrazne zaostáva nielen za vyspelou západnou Európu, ale aj okolitými krajinami V4. Finančné prostriedky v každej z týchto krajín venované na rozvoj informačnej spoločnosti sú približne 10-krát vyššie než na Slovensku. Deficit je dokonca aj na koncepcnej úrovni – kým Maďarsko, Poľsko a Česká republika už majú vypracované a vládami, prípadne parlamentmi schválené národné stratégie ako budovať informačnú spoločnosť vo svojich krajinách, Slovensko nemalo takúto koncepciu ešte ani v roku 2001.

V prílovečnom čase o „päť-minút-dvanásť“ prijala Vláda SR na svojom zasadnutí 13. júna 2001 uznesenie č. 522 k „politike informatizácie spoločnosti v Slovenskej republike.“

V tomto dokumente, zatiaľ jedinom oficiálne schválenom a verejne prístupnom, ktorý sa týka štátnej politiky informatizácie sa okrem iného dočítame, že „Primárny cieľom procesu informatizácie SR je docieliť, aby každý občan dosiahol aspoň základnú digitálnu gramotnosť“. Pre splnenie tohto cieľa je potrebné: V rámci projektu INFOVEK ... Vybudovať počítačové učebne na všetkých škôlach a pripojiť ich na Internet, pripraviť odborne zdatných pedagógov...“. Aj z toho je patrný celospoločenský a prioritný význam projektu Infovek v procese informatizácie Slovenska.

Súčasne sa vláda SR prihlásila k strategickej iniciatíve budovania informačných spoločností v kandidátskych krajinách tzv. eEurope+. Bohužiaľ, už sa jej nepodarilo udržať *momentum* ani plniť ciele, ktoré na tomto zasadnutí prijala.

V informačnej spoločnosti je veľmi jednoduchá kontrola, čo sa v skutočnosti deje a čo je len deklarované – stačí sa pozrieť na Internet. Pokiaľ to tam nie je, tak to nie je. Na vŕadnej www stránke venovanej projektom informačnej spoločnosti nájdeme projekt len jeden – Infovek (stav k februáru 2002).

Zdá sa, že jedinou výnimkou v tejto skutočne neutiešenej a v istom zmysle zahanbijúcej skutočnosti je oblasť nášho školstva a to vďaka realizácii projektu Infovek. Projekt Infovek je spoločný projekt Ministerstva školstva SR a mimorádnej neziskovej organizácie Asociácie projektu Infovek. A myslím si, že práve v tomto spojení tkvie aj skutočnosť, že projekt Infovek zohráva jednu z najdôležitejších úloh v budovaní informačnej spoločnosti na Slovensku.

To nakoniec konštatovala aj Agentúra IDC (SME 2.8.2001) podľa ktorej sa zaostávanie Slovenska z krajinami V4 bude v najbližších rokoch znižovať jedine „vďaka klesajúcim cenám“ pripojenia cez telefonickú linku a implementáciu programu Infovek v školách¹.

Budovanie informačnej spoločnosti z perspektívy Infoveku

Projekt Infovek je osobitý tým, že vznikol ako občianska iniciatíva. Kým v iných krajinách s podobnou iniciatívou prišla vlády, na Slovensku začal tento proces koncom roka 1998 „zdola“. Pre ďalší osud projektu Infovek sa v roku 1999 ukázala byť rozhodujúcou skutočnosť, že tento projekt sa stretol s pozitívnym prijatím ako u ministra školstva M. Ftáčnika tak aj s podporou parlamentného výboru pre vzdelávanie, vede, mládež a šport, pod vedením jeho vtedajšieho predsedu L. Haracha.

Ostatní pracovníci ministerstva školstva boli k projektu Infovek spočiatku veľmi skeptickí, ale postupne ako sa projekt Infovek realizoval, začala sa počiatočná nedôvera k projektu pomaly strácať a Infovek si aj medzi ministerstvským úradníckym začal získávať uznanie a rešpekt. Cesta bola plná byrokratických prekážok a nedozoru, ako tomu býva u nových prístopov práce. Ľudia z Asociácie projektu Infovek nedopustili, aby sa v realizácii projektu Infovek udomácnili niektoré negatívne praktiky slovenskej štátnej administratívy. Významným spôsobom v tomu prispeло ustanovenie Rady ministra školstva pre projekt Infovek na jar 2001, v ktorej sú zastúpeni ako vybraní vedúci pracovníci Ministerstva školstva, tak členovia Asociácie projektu Infovek. Zasadania Rady sa konajú pod vedením jej predsedu ministra Ftáčnika, alebo štátneho tajomníka Szigetitho, sú veľmi konštrukívne, prijímajú sa na nich zásadné koncepcné rozhodnutia, veľmi otvorené a kriticky sa posudzuje stav riešenia projektu, riešia sa všetky zásadné problémy spojené s realizáciou projektu. Týmto mechanizmom je v projekte Infovek zabezpečená permanentná transparentnosť a neustála občianska kontrola.

Druhou osobitostou projektu je jeho komplexný prístup realizovaný od samotného začiatku. Podobné projekty v krajinách, ktoré začali s podobnými projektmi oveľa skôr než Slovensko, nekládli od začiatku taký dôraz na komplexnosť prístupu a obyčajne preferovali najprv hardvérovú stránku projektu, príčom opomíiali vzdelenie učiteľov a obsahových stránok. Aj u nás verejnosť, vrátane politikov a úradníkov, často projekt Infovek spája len s vybavovaním škôl počítačmi a ich pripájaním na Internet. Je to mylná predstava, aj keď má svoj racionalný pôvod v tom, že na hardvérové vybavenie škôl a ich pripojenie na Internet smeruje daleko najväčšia časť finančného rozpočtu projektu.

¹ Blížšie o historii vzniku Projektu infovek v Sýkora, P.: Filozofia projektu Infovek. Zborník príspevkov 1. celoštátnnej konferencie Infovek 2000, Račková dolina 26. – 28. 10. 2000, Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava 2001. (Tiež na Intername, <http://www.infovek.sk/konferencia/prispevky/filozofia.html>)

Avšak projekt Infovek od svojho začiatku kládol cieľ rovnocenne a hlavne koordinované rozvíjať súčasne všetky tri svoje zložky:

1. budovanie hardvérovej infraštruktúry na školách,
2. prípravu učiteľov,
3. vytváranie a šírenie edukačného obsahu

V roku 2001 sme pribrali ešte štvrtú zložku: digitálne štúrovstvo.

Prvý pilier: infraštruktúra

Koncom roku 2001 bolo projektom Infovek podporovaných 491 škôl a 9 školiacich pracovísk. Okrem pripojenia škôl na Internet a platenia poplatkov s tým spojených je to predovšetkým 1653 multimediálnych PC a 178 serverov, ktorími Infovek vybavil školy v priebehu troch rokov svojej existencie. V roku 2002 sa plánuje dokupenie ďalších 2261 až 2400 multimediálnych PC a pribrať do projektu ďalších 220 až 300 škôl tak, aby sa koncom roku 2002 celkový počet škôl v projekte blížil k číslu 800 (dokonca až 1000). Aj keď sú to veľmi „slušné“ čísla a pre fudži známy slovenské pomery by mohli viesť až k nadšieniu, buňouhať takéto tempo rastu projektu nám neumožní dobehnúť stav hardvéru na školách v krajinách V4. Aj keď rozpočet Infoveku každoročne narastá (1999: 20 mil. Sk, 2000: 80 mil. Sk, 2001: 210 mil. sk, 2002: 266 mil. Sk) objem finančných prostriedkov pre Infovek by sa musel aspoň zdvojnásobiť, pokiaľ by sme mali násokol krajín V4 dobehnúť pred našim očakávaným vstupom do Európskej únie. Taktiež je dôležité si uvedomiť, že v súčasnosti už polovica celkového rozpočtu projektu Infovek ide len na platby za používanie Internetu (pre rok 2002 je to cca 100 mil. sk). Na hardvár a internetovú konektivitu sa z rozpočtu vynakladajú 2/3 všetkých finančných prostriedkov.

Druhý pilier: učitelia

Vlajkovou loďou nášho vzdelávacieho systému Infoveku je Letná škola Infoveku – organizovaná už tradične v lete v Budmericiach pre 120 učiteľov z celého Slovenska. Ako takáto letná škola prebieha si môže každý veľmi zísťť na našej domovskej stránke www.infovek.sk. Zmyslom letnej školy zdalek nie je len naučiť učiteľov ako využiť IKT na svojich hodinách, ale ukázať im aj úplne nový prístup k vyučovaniu (dôraz je kladený na projektový prístup), získať ich pre myšlienku Infoveku, prekonáť psychologické zábrany často spájané s IKT, a vytvoriť vedomie určitej pospolitosť fudži okolo Infoveku. Často práve absolventi Letnej školy Infoveku sú tými najnadzenejšimi sŕstiteľmi myšlienok Infoveku vo svojom okolí.

Po obsahovej stránke je letná škola zameraná na výučbu základov práce s IKT. Tu pochopiteľne zdáleka nesťača a preto realizujeme v Infoveku nadstavbové kurzy – pre tých učiteľov, ktorí absolvovali letnú školu alebo pre tých, ktorí už majú z sebou počítačovú skúsenosť s IKT. Opäť dominuje projektový prístup a dôraz na konkrétné praktické využitie IKT na svojej hodine, pričom nerozdružuje, o aký predmet ide. Základnou edukačnou filozofiou školení Infoveku nie je vychovávať učiteľov venujúcich sa predmetu informatiky

a výpočtovej techniky, ale učiteľov všetkých predmetov, ako technických, prírodovedných tak rovnako aj humanitných.

Pochopiteľne ako letná škola, tak aj nadstavbové kurzy, by zdaleka nesťačili na školenie asi 70 tisíc učiteľov, ktorých máme na Slovensku.

V spolupráci so školskými výpočtovými strediskami a metodickými centrami sme vytvorili v roku 2001 fakticky stálu sieť deviatich vzdelávacích centier Infoveku po celom Slovensku. Tieto centrá dostali z projektu Infovek hardvérové vybavenie, vrátane LCD projektorov. Súčasne sme ich zasvätili do našich skúseností a metodiky vzdelávania učiteľov. Pomocou týchto centier môže vzdelávanie v rámci projektu Infovek prebiehať celoplošne a masovo – už v roku 2001 bolo takto školených asi 5000 učiteľov a tieto čísla budú v roku 2002 narastať.

Špeciálnou cieľovou skupinou našich školení sú fudži majúci na starosti technickú stránku infovekových tried na školách – správcovia lokálnych sietí a odborní garanti infovekových učebni. Im je určený špeciálny typ školení Infoveku – prvé sa uskutočnilo v roku 2001 pre 400 tzv. administrátorov. Taktiež prebieha vyššia forma školenia pre túto cieľovú skupinu v rámci vzdelávacieho programu CISCO Networking Academy (CNAP) za finančnej pomoci projektu Infovek.

Ukázalo sa, že noví učitelia, čerství absolventi pedagogických fakult našich univerzít, sa hľásia na letnú školu Infoveku pretože nevedia narábať s technikou v infovekových učebniach. Preto sme sa rozhodli a začali sme v roku 2001 realizovať projekt zapojenia 26 pedagogických fakúlt slovenských univerzít do vzdelávania učiteľov pre potreby projektu Infovek. Vďaka podpore tejto myšlienky na ministerstve školstva začali sa zakladať a predovšetkým vybavovať príslušným hardvérom infovekové učebne na pedagogických fakultách.

V roku 2001 došlo tiež k príprave založenia dvoch Výskumno-edukačných centier Infoveku (VECI) – jedno na východe Slovenska na prírodrovedeckej fakulte UPJŠ v Košiciach a druhé na prírodrovedeckej fakulte UK v Bratislave. Tieto strediska v žiadnom prípade nezačínajú takopovediac na zelenej lúke, ale práve naopak, opierajú sa svoje bohaté doterajšie skúsenosti s aplikáciou IKT na školách a vo vzdelávaní.

Priležitosťou stretnúť sa s fudžmi zapálenými pre myšlienku projektu Infovek a navzájom si vymeniť svoje skúsenosti sú pre učiteľov a odborníkov každoročne celoslovenské konferencie Infoveku. Prvá sa uskutočnila 26. – 28.10. 2000 v Račkovej doline a zúčastnilo sa jej 200 účastníkov. Druhá v októbri 2001 v Staréj Turji s viac ako 400 účastníkmi, vrátane zahraničných odborníkov z Veľkej Británie, Českej republiky, Poľska a Maďarska.

Konferencie Infoveku sa stávajú tiež miestom zhodnotenia celoročnej aktivity učiteľov, žiakov a celých škôl zapojených v projekte Infovek.

Udeľujú sa výročné ceny Asociácie projektu Infovek najaktívnejšej škole a najaktívnejšiemu učiteľovi, od roku 2001 sa začala udeľovať Cena ministra najaktívnejšiemu učiteľovi, a v roku 2001 sa tiež udeľili ceny spoločnej súťaže

Asociácie projektu Infovek a firiem Compaq a Nextra o najlepšiu web stránku pre školu, učiteľov i žiakov.

Tretí pilier: edukačný obsah

Tretím pilierom Infoveku je adekvátny moderný obsah – jeho tvorba i šíenie. Nosnými prvkami sú tzv. edubalíček a internetový portál Infovek (www.infovek.sk). Edukačný balíček, ktorý školy dostávajú s spolu s hardvérovým vybavením a ktorý pozostáva z vybraných edukačných CD ROM-iek a odbornej literatúry. Hodnota jedného edubalíčka sa pohybuje od 20 až 40 tisíc Sk.

Internetový portál Infoveku je skutočne vstupom do sveta Infoveku – pre učiteľov i žiakov, pre tých ktorí sú zapojení v projekte, ale aj tých ktorí, sa len chystajú zapojiť. Obsahuje všetky dôležité informácie o projekte, ktoré školy sú už zapojené, ich webovské stránky, ktoré školy boli ministerstvom vybrané, informácie z akcii Infoveku – konferencií, letných škôl, nadstavbových kurzov – informácie o tom, ako sa prihlásiť, ako tieto školenia prebiehali, čo sa na nich vyučovalo atď. atď.

Celou jednou informačnou oblasťou infovekového portálu sú metodické materiály pre učiteľov (ale aj žiakov), týkajúce sa celého spektra predmetov – od matematiky, cez biologiu a chémiu až po hudobnú výchovu a cudzie jazyky. Tieto materiály sú jednak výsledkom systematickej práce Oddelenia projektu Infovek, jednak výsledky práce učiteľov z celého Slovenska, ktorým infovekový portál dáva miesto na ich prezentáciu.

V rámci portálu takiež prebiehajú odborné internetové diskusné skupiny medzi učiteľmi, sú tu vstupy na webovské stránky rôznych podprojektov, ktoré Infovek podporuje – najdôležitejšimi je projekt virtuálnej burzy Investland a projekt oboznamovania s problematikou vstupu Slovenska do NATO v spolupráci s ministerstvom zahraničných vecí. V rámci tohto projektu sa na portáli Infoveku odohrala séria zaujímavých on-line diskusií (chatov) medzi žiakmi škôl a ministrami a poslancami k problematike NATO.

Projektom, ktorý sa už dlhšie pripravuje vďaka sponzoringu Slovenských telekomunikácií je vybudovanie špeciálneho portálu (eŠkola) pre školy zapojené v projekte Infovek, ktorý by okrem iného poskytol dostatočný pamäťového miesta pre web stránky školy, učiteľov a žiakov a ich emaily. Cieľom je výjst' v ústrety potrebám škôl a zabezpečiť pre potreby ich web stránok a emailov profesionálny servis a dostatočný priestoru, pretože sotva môžeme očakávať, že by školy boli na profesionálnej úrovni schopné finančne a personálne tieňo veci zabezpečiť samé.

Štvrtý pilier: digitálne štúrovoštvo

Štvrtým pilierom projektu Infovek sa postupne stáva myšlienka digitálneho štúrovoštva – otvorenie sa infovekových učební miestnej komunité a napomôcť tak šíreniu informačnej revolúcie vo svojom okolí. Najnovšie sa zdá, že nič nebráni ani legislatívne, aby sa mimo dobu vyučovania infovekové

učebne premenili na miestne internetové „kaviarne“. Na mnohých školách sa to už úspešne deje. Ak si uvedomíme, že potenciálne je na Slovensku takýchto miest 500 a koncom roka 2002 ich môže byť až 800, stáva sa infoveková sieť najhustejsou verejne prístupnou internetovou sieťou na Slovensku. To na jednej strane skutočne môže zásadným spôsobom napomôcť zámeru vlády, aby každý občan dosiahol čo najskôr digitálnu gramotnosť, a na strane druhej, aby sa aj fakticky naplnila možnosť zákona o slobodnom prístupe k informáciám tým, že prístup na Internet bude reálne umožnený každému občanovi v jeho blízkosti, pokiaľ si ho nebude môcť dovoliť mať u seba doma.

Prevádzka internetovo-multimediálnych tried stojí obrovské peniaze – momentálne náklady len na udržanie tzv. konektivity, teda pripojenia školy na Internet, plánované pre rok 2002 budú asi 110 mil Sk.

Tieto náklady v blízkej budúcnosti ešte viac narastú. Vzniká preto potreba maximálneho využitia digitálnej infraštruktúry vybudovanej v rámci Projektu Infovek. Spomínané poplatky za konektivitu sa platia paušálne celých 24 hodín denne vrátane víkendov. Ako vieme, školy v rámci vyučovacieho procesu môžu digitálnu infraštruktúru využiť priemerne 8 hodín denne (teda asi len 1/3 celkového času). Preto sa náiska otázka, či by sa digitálna infraštruktúra nedala využiť v dobe mimo vyučovacieho procesu, keď tak povediac stoji „ladom“.

To je jeden z motívov nového projektu usilujúceho o plné využitie digitálnej infraštruktúry projektu Infovek – projektu Digitálneho štúrovoštva.

Už v samotných počiatkoch Projektu Infovek keď som prvýkrát prezentoval projekt na tzv. nultej konferencii Infoveku v januári 1999 som navrhlo, aby sa školy stali epicentrami informatizácie lokálnych komunit. Čosí podobne sa už v dejinách Slovenska odohralo v období štúrovcov. Zabúdame, že štúrovci boli nielen učiteľmi slovenčiny a buditeľmi národného povedomia, ale tiež šíritelmi modernizácie na vtedy prevažne agrárnom Slovensku. Boli to šíritelia druhej civilizačnej vlny v prostredí, ktoré zásadným spôsobom ovládala ešte prvá civilizačná vlna. Druhá civilizačná vlna naplno ovládla Slovensko až po Druhej svetovej vojne s realizovaním grandiozých plánov industrializácie Slovenských komunistami.

Pri úvahách o premene industriálneho Slovenska na informačné ma napadlo ma, že učitelia v školách zapojených do Projektu Infovek sa stávajú akymisi novodobými štúrovcami sŕiacimi „digitálnu revolúciu“ na našej spoločnosti a tým dvhajú informatizačné povedomie. Tak vznikol termín „digitálni štúrovcí“, prípadne „digitálne štúrovoštvo“.

Projekt „Digitálni štúrovcí“ je o tom, aby sa internetovo-multimediálne triedy na školách otvorili miestnej komunité a umožnili tak prístup k Internetu v dobe, keď triedy nie sú využívané v pedagogickom procese – v dobe po ukončení vyučovania, teda hlavne vo večerných a nočných hodinách a vikennoch a prázdninách. S takýmto využívaním majú niektoré školy už určitú skúsenosť, napríklad keď sa školské telocvične využívajú pre aerobik dospelých.

Projekt Digitálni štúrovci však chce tento problém „trans-školského“ používať na internetovo-multimedialných tried Infoveku riešiť systematicky, legislatívne a metodicky.

Otvorenie sa internetovo-multimedialných tried smerom k miestnej komunité priniesie mnohoráký účisk:

Predovšetkým pôjde o efektívnejšie využitie hardvérovej infraštruktúry vybudovanej na školách v rámci Projektu Infovek, čím samozrejme dôjde k efektívnejšiemu využiu nemálych finančných prostriedkov investovaných do projektu Infovek. Je to niečo podobné, ako keď podnikateľ využíva kúpený drahý stroj na tri smeny.

Miestnej komunité sa umožní prístup k Internetu často v lokalitách Slovenska, v ktorých sa pripojenie na Internet široko-daleko nevyskytuje a dlho ešte vyskytovať nebude.

Záujemcom z miestnych komunit sa podstatným spôsobom uľahčí praktické naplnenie zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Vládnu inštítúcie už dnes zverejňujú veľké množstvo informácií na Internete, a táto forma ako naznačujú práve reakcie štátnej inštítúcie na tento zákon bude v najbližšom čase ešte výraznejšia. Z jednoduchého dôvodu – je z pohľadu inštítúcie najjednoduchšia a najlacnejšia, teda najefektívnejšia. Ale je najefektívnejšia aj z pohľadu občana? Žaliať sotva, pokiaľ máme veriť štatistikám o používaní Internetu – počet pravidelných užívateľov Internetu sa na Slovensku v roku 2000 odhadoval na púhych sta tisíc. Umožnenie prístupu k Internetu čo najväčšiemu počtu občanov Slovenska aj v odľahlých lokalitách, nielen v centrálach, je veľkým posilnením principov demokracie a občianskej spoločnosti. Bez ohľadu na to, že to v konečnom dôsledku priniesie značné úspory štátnejmu inštítúciám, ktoré budú môcť informácie, o ktoré majú občanov záujem zverejniť na Internete a tak vopred zodpovedia na mnohé ich otázky, ušetriť náklady spojené s administratívnou pracou spojenou s vybavovaním žiadostí občanov a podobne. Projekt Infovek sa prostredníctvom Koncepcie Digitálnych štúrovcov stáva záležitosťou nie len Ministerstva školstva, ale všetkých rezortov a štátnych inštítúcií, ktorým zo zákona o slobodnom prístupe k informáciám vyplývajú nové povinnosti.

Už v blízkej budúcnosti sa môžu internetovo-multimedialné triedy na školách stať flexibilnými rekvalifikačnými strediskami pre nezamestnaných. Spomínaná vysoká hustota internetovo-multimedialných tried a ich celoslovenské rozmiestnenie znamená, že miesto rekvalifikácie sa v značnej mierе priblíži k bydlisku nezamestnaného. Viem si predstaviť, že Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny v spolupráci s Úradom práce a s Ministerstvom školstva môže vytvoriť s prispením fondov PHARE celý systém rekvalifikácie nezamestnaných s využitím internetovo-multimedialných tried. V tomto smere sa môže všem dobre uplatniť aj forma dištančného vzdelávania dospelých pomocou Internetu (on-line vzdelávanie).

Organizačne za sprístupnenie internetovej triedy miestnej komunité bude škola, resp. poverený učiteľ, napr. učiteľ-garant angažujúci sa v projekte Info-

vek za školu. Okrem prístupu umožňujúcemu surfovať po Internete, by občan, pokiaľ bude mať záujem, si mohol otvoriť svoju poštovú schránku, zúčastniť sa internetových diskusných skupín a výmeny názorov, ale získať napr. aj prístup k rôznym databázam, napr. voľných pracovných miest a pod. Mnohé štátne aj neštátne organizácie by nepochybne všem rýchlo začali dávať na Internet množstvo užitočných a praktických informácií pre občanov ako reakcia na skutočnosť, že sa Internet masovo sprístupní. Veľmi hrubý odhad založený na čísle 500 až 800 internetových centier na území Slovenska v roku 2002 hovorí o tisícoch občanov, ktorí môžu získať možnosť pomerne lacného a často jediného možného prístupu k Internetu. Potom podľa dynamiky rastu Projektu Infovek počet týchto miest vzrástie až na 3300.

Sprístupnenie internetových tried na školách umožní tiež získať škole dodatočné finance na udržanie prevádzky týchto tried. Zo štátneho rozpočtu nebude možné plne vykrývať nemalé poplatky internetovým poskytovateľom a telekomunikáciám. Otázka financovania internetových služieb poskytovaných školou zapojenou do Projektu Infovek bude najprv treba vyriešiť legislatívne, predovšetkým pod patronátom Ministerstva školstva. Môže ísť napr. o neziskové podnikanie škôl v podobnom duchu, ako sa to plánuje v súvislosti s chystaným novým vysokoškolským zákonom.

Celospoločenský význam stredných a základných škôl sa otvorením internetových tried občanom miestnej komunity zásadným spôsobom zmení. Školy a školstvo sa na Slovensku zase stanú nositeľom aktuálnej osvetvy a prípravy občanov pre praktický život, vzraslie význam a postavenie učiteľa v spoločnosti („digitálni štúrovci“), školy si ziskajú prirodzený rešpekt medzi občanmi. Okrem svojej hlavnej úlohy, prípravy mladej generácie pre budúcnosť, budú školy spolupomáhať celoživotnej „rekvalifikácii“ občanov pre život a uplatnenie sa v informačnej spoločnosti zjednocujúcej sa Európu.

Nakoniec, ale zdaleka nie menej dôležité bude povznesenie statusu učiteľa, ktoré v súčasnosti zaznamenáva rekordný úpadok. Učiteľ tým, ako sa stane vo svojej miestnej komunité šíriteľom informačnej civilizovanosti, získa na spoločenskej prestíži. Vzrastie tým nie len jeho sebavedomie, pocit dôležitosti, ale aj uvedomenie si klúčového postavenia v spoločenskej premene smerom k permanentne sa vzdelávajúcej spoločnosti (knowledge society).

2. VÝZNAM REGIONÁLNYCH DIGITÁLNYCH ŠTÚROVCOV – Eva Hlavatá

Počas svojej praxe učiteľky na základnej škole som zažila prechod z bratislavskej školy na školu v Žiline, zo školy zapojenej do Projektu Infovek na školu, ktorá sa o to neúspešne pokúsila, z regiónu, kde prístup k informáciám, novým projektom a aj financiam bol omnoho jednoduchší ako v regióne, kde pracujem teraz. Keďže šikovné deti sa nachádzajú na celom Slovensku a nielen v Bratislave, mali by sme hľadať možnosti, ako pomôcť školám v mimobratislavských regiónoch, ľudom, ktorí sú patrónmi projektov na školách zapojených do Infoveku, ale i tým, ktorí sa o to bezvýsledne pokušajú. Táto pomoc môže byť sprostredkovaná formou existencie regionálnych zástupcov Infoveku, ktorí by slúžili ako priamy informačný kanál medzi Bratislavou a školami na celom Slovensku.

Každá nová vec je založená na nadšení jednotlivcov. Zavádzanie informačno – komunikačných technológií (IKT) do vzdelávacieho procesu na slovenských školách takotoča novou vecou rozhodne je. Žiať. Pretože vo vyspelých krajinách sveta tento proces už dávno nevontia novotou a my sa musíme o to viať snažiť, aby sme šokom týchto štátov dobehlí. Práve preto je veľmi dôležité, aby sme čím prv prešli od nadšených fanatikov na zanietené kolektívy učiteľov, od náhodnej centrálnej propagácie myšlienky na cielene regionálne školenia prispôsobované lokálnym podmienkam a potrebám.

V procese zavádzania IKT tahajú mimobratislavské školy od začiatku za krátki koniec. Je to spôsobené viacerými dôvodmi:

- a) Bratislavské školy majú rýchlejší prístup k informáciám, keďže sídlo Infoveku (ale aj mnohých iných nadácií a organizácií, ktoré môžu školám nejak pomôcť) sa nachádza v Bratislave.
- b) Bratislavské školy majú možnosť priameho kontaktu s pracovníkmi Infoveku, čím sa stáva pre nich predstava získania techniky na školu reálnejšia – je to sice čisto subjektívny pocit, ale veľmi dôležitý. Školy sa môžu ľahšie zviditeľniť, sú viac „na očiach“. Infovek má zase napokrát väčšiu možnosť sa stať dôveryhodný v očiach ľudu, s ktorými prichádza pravidelné do priameho kontaktu.
- c) Väčšina experimentov ŠPÚ sa začína v Bratislave, ľudia, ktorí pracujú na nových postupoch, učebniciach a zavádzajú nové metódy vzdelávania v spolupráci s ŠPÚ, Univerzitou Komenského, žijú v prevažnej väčšine v Bratislave. To všetko má za následok, že mnohé veci prichádzajú na mimobratislavské školy oneskorene, resp. mnohé školy ani o nové trendy a experimenty nejavia záujem.
- d) V Bratislave sú dobrí učitelia vzácnosť, ktorí si väčšinou nadriadených cenia a pokiaľ tomu tak nie je, učiteľ nemá problém školu zmeniť. V oblastiach s vysokou nezamestnanosťou a nízkou priemernou mzdu si veľa učiteľov nemôže dovoľiť odísť zo školy, ak nie sú spokojní, a tak možno mnoho veľmi schopných a zanietených učiteľov

vyplytvá svoje nadšenie v žabomyších vojnách s nadriadenými a miestnou byrokraciou.

e) Pokiaľ má bratislavská škola dobré meno, nemusí mať väčšie problémy s financiami. Rodičia sú prevažne zo sociálneho silnejšieho vrstiev a mnohí ochotne prispievajú, či už väčšími čiastkami na ZRŠ, vybavenie školy, alebo rôznymi sponzorskými darmi.

Ak to zhrime, môžeme povedať, že bratislavské školy sú rozehľadenejšie, rýchlejšie sa dostávajú k informáciám, môžu mať príamejší kontakt s pracovníkmi Infoveku, ŠPÚ a pod. a sú solventnejšie.

Pozrime sa na tento problém z pohľadu štatistiky. V roku 2000 bolo do Projektu Infovek zapojených celkovo 229 škôl (vrátane MC) z toho 40 bratislavských, čo predstavuje približne 17,5%. Ak vychádzame z toho, že počet obyvateľov Bratislavы predstavuje približne 10% obyvateľov Slovenska, vidíme, že tieto školy jednoznačne predbehli školy z iných regiónov. Aby sme však boli objektívny, v roku 2001 sa situácia u novoprijatých škôl značne vynovala – z 350 škôl pripojených do Projektu Infovek v II. etape je 34 bratislavských, čo predstavuje 9,7%. Náskok sa teda nezväčšil, ale ani nezmensil.

Aby som neprezentovala iba svoj pohľad na vec, oslovia som učiteľov zo všetkých regiónov Slovenska mimo Bratislavského kraja, aby mi odpovedali na niekoľko otázok. Dostala som dohromady 16 odpovedí, zastúpené boli všetky kraje a všetky typy škôl, pričom každá škola bola zapojená do Projektu Infovek. (Pozn.: Nebolo mojim zámerom, aby tito ľudia boli vyložené zo škôl zapojených do Projektu. Ľudí som vyberala zo zoznamu účastníkov konferencie v Staréj Turji tak, aby som obsahla všetky oblasti Slovenska. Prvá otázka dotazníka sa týkala práve ich zapojenia do Projektu, na ktorú všetci odpovedali kladne. Na druhej strane si treba uvedomiť, že je to v daných oblastiach pravdepodobne najoptimistickejšia a najobjektívnejšia skupina ľudí.)

1. Ak ste vypracovali projekt, čo bol pre vás najväčší problém?

Č. resp.	kraj	odpoveď
1.	Trenčiansky	neochota kolegov a nadriadených
2.	Banskobystrický	sformulovať využitie
3.	Banskobystrický	presvedčiť kolegov o zmysle projektu
4.	Banskobystrický	–
5.	Nitriansky	nič
6.	Žilinský	–
7.	Prešovský	čas
8.	Prešovský	nič
9.	Nitriansky	forma
10.	Trnavský	nič
11.	Prešovský	málo skúseností
12.	Žilinský	–

13.	Košický	nič
14.	Banskobystrický	–
15.	Prešovský	samota
16.	Nitriansky	málo skúseností, neochota kolegov

Málo skúseností, izolovanosť a neochota kolegov pomôcť, prípadne zapojiť sa do projektu uviedlo približne 31% respondentov.

(Pozn.: Pokiaľ u niektorých respondentov nie je uvedená odpoveď, znamená to, že buď odpovedal nevedeli alebo sa ich táto otázka netýkala, napr. projekt vypracoval niekoľko iných a pod.)

2. Postrádate dostatočnú informovanosť o aktivitách v oblasti IKT na Slovensku?

Č. resp.	kraj	odpoveď
1.	Trenčiansky	áno, veľmi
2.	Banskobystrický	áno
3.	Banskobystrický	nie
4.	Banskobystrický	áno
5.	Nitriansky	nie
6.	Žilinský	áno
7.	Prešovský	nie
8.	Prešovský	pre zaujímajúcich sa nie
9.	Nitriansky	áno
10.	Trnavský	áno
11.	Prešovský	čiastočne áno
12.	Žilinský	áno
13.	Košický	nie
14.	Banskobystrický	nie
15.	Prešovský	niekedy áno
16.	Nitriansky	áno

Až 63% odpovedalo aspoň čiastočne áno, z toho 50% jednoznačne pocituje nízku informovanosť a aktivitách v oblasti IKT. Myslím, že táto hodnota je viac ako alarmujúca, ak si uvedomíme, že na otázky odpovedajú ľudia, ktorí majú prakticky najlepší prístup k informáciám v regióne.

3. Ako sa dozvédate o akciach a možnostiach, ktoré sú v oblasti IKT na Slovensku?

Č. resp.	kraj	odpoveď
1.	Trenčiansky	cez priateľov
2.	Banskobystrický	Internet, www.infovek.sk
3.	Banskobystrický	www.infovek.sk , maily kolegov

4.	Banskobystrický	Internet
5.	Nitriansky	Internet
6.	Žilinský	Infovek, časopisy
7.	Prešovský	Infovek, časopisy, semináre, kolegovia
8.	Prešovský	Internet, časopisy
9.	Nitriansky	Internet
10.	Trnavský	Internet, Infovek
11.	Prešovský	konferencie, školenia, Internet, kolegovia
12.	Žilinský	málo, len miestne aktivity
13.	Košický	Internet, časopisy
14.	Banskobystrický	Internet, Infovek, časopisy
15.	Prešovský	www.infovek.sk , MC Prešov
16.	Nitriansky	www.infovek.sk , náhodne

Všimnime si, že až 44% uvádzajú ako jediný zdroj informácií Internet. To by bolo v poriadku v prípade, keby drevá väčšina škôl nebola bez príjdenia na tento moderný zdroj informácií. Takéto školy sa potom nachádzajú v informačnej izolácii, ktorá tiež prispieva k tomu, že sa neúspešne alebo vôbec nepokúšajú uspieť v Projekte Infovek. Je preto potrebné sa zamyslieť, ako dostať čo najviac informácií do škôl, ktoré Internet nemajú.

4. Aký je vo vašom regióne (škole, na iných školách) pohľad na projekt Infovek a na zavádzanie IKT do škôl?

Č. resp.	kraj	odpoveď
1.	Trenčiansky	negatívny
2.	Banskobystrický	niekoľko nadšencov, 8 škôl má záujem, inak nič
3.	Banskobystrický	pozitívny
4.	Banskobystrický	pozitívny
5.	Nitriansky	nepocitujú potrebu mať IKT
6.	Žilinský	–
7.	Prešovský	pozitívny (hlavne mladší kolegovia)
8.	Prešovský	začína prevažovať pozitívny
9.	Nitriansky	viac-menej pozitívny
10.	Trnavský	pozitívny
11.	Prešovský	–
12.	Žilinský	pozitívny
13.	Košický	začína prevažovať pozitívny
14.	Banskobystrický	nepoznajú Infovek
15.	Prešovský	začína prevažovať pozitívny
16.	Nitriansky	pozitívny

Prevažne pozitívny resp. pozitívny postoj voči Infoveku vo svojom regióne, na škole uvádzajúceho približne 63% respondentov. 25% uvádzajú ako hlavný postoj negatívny, resp. nezáujem.

5. Aký je vo vašom regióne (škole, na iných školách) pohľad na výber škôl do projektu Infovek?

Č. resp.	kraj	Odpoveď
1.	Trenčiansky	spravodlivé
2.	Banskobystrický	–
3.	Banskobystrický	spravodlivé
4.	Banskobystrický	–
5.	Nitriansky	niektorí sú uzenení
6.	Zilinský	–
7.	Prešovský	spravodlivé
8.	Prešovský	nespravodlivé – lobovanie
9.	Nitriansky	veľmi rôzny
10.	Trnavský	rôzny – spravodlivé i protekčné
11.	Prešovský	prevláda spravodlivé
12.	Zilinský	–
13.	Košický	nespravodlivé – lobovanie
14.	Banskobystrický	–
15.	Prešovský	nespravodlivé – lobovanie
16.	Nitriansky	–

25% respondentov sa strelto prevažne s dôverou v spravodlivý výber škôl. 38% nevedelo odpovedať. Ďalších 38% sa strelto s názormi, že výber je ovplyvňovaný rôznymi skupinami, rozhoduje protekcia. Myšlim, že je to veľmi vysoké číslo, ktoré je potrebné čo najskôr zredukovať. Nie je možné ho zvážiť iba na nedostatočnú sebakritiku zo strany pasívnych alebo neúspešných škôl. Korupcia je obrovský problém Slovenska a mnohí ľudia odrádzajú práve presvedčenie, že sa s ňou stretňu vásade a nič sa bez nej nezaobidne. Práve v tomto bode je nutná priama komunikácia so školami, vysvetlenie kritérií výberu, stály priamy kontakt, ktorý by trvalo udržoval dôveryhodnosť Infoveku.

6. Ako by sa podľa vás dala vylepšiť komunikácia medzi školami mimo Bratislavu a Infovekom?

Č. resp.	kraj	Odpoveď
1.	Trenčiansky	regionálny zástupcovia Infoveku
2.	Banskobystrický	–
3.	Banskobystrický	komunikačná sieť vytvorená, využitie by malo stúpať
4.	Banskobystrický	–

5.	Nitriansky	pobočky MC v každom okrese
6.	Žilinský	Internet
7.	Prešovský	Internet
8.	Prešovský	Situácia je v poriadku
9.	Nitriansky	diskusné skupiny
10.	Trnavský	menšie podujatia priamo na školách
11.	Prešovský	podľa indiv. potrieb
12.	Žilinský	pobočky Infoveku
13.	Košický	sieť pre ZŠ, SŠ a VŠ
14.	Banskobystrický	chýba osobný kontakt
15.	Prešovský	komunikácia je dobrá
16.	Nitriansky	–
		konzultačné centrá v okresoch resp. krajoch

Až 38% respondentov navrhuje ako riešenie decentralizáciu a osobný kontakt priamo v regiónoch, 25% navrhuje vylepšiť komunikáciu cez Internet a len 19% si myslí, že súčasná situácia je v poriadku.

7. Čo vám robí najväčšie problémy pri propagácii IKT na škole a v regióne, čo by mohol Infovek zmeniť?

Č. resp.	kraj	odpoveď
1.	Trenčiansky	podkopávanie zo strany vedenia školy
2.	Banskobystrický	financovanie ľudí pri večerných aktivitách v škole
3.	Banskobystrický	žiadne problémy
4.	Banskobystrický	technické problémy, nezáujem ľudí
5.	Nitriansky	nezáujem vedenia škôl, OÚ
6.	Žilinský	nedostatok času, priestoru
7.	Prešovský	málo podujatí na krajských resp. okresných úrovniah
8.	Prešovský	málo techniky
9.	Nitriansky	čas, málo techniky, nezáujem ľudí
10.	Trnavský	žiadne problémy
11.	Prešovský	čas, administrátor – samostatná funkcia
12.	Žilinský	málo propagácie
13.	Košický	viac materiálov v písomnej podobe
14.	Banskobystrický	slabá motívacia učiteľov
15.	Prešovský	počítačová negramotnosť učiteľov
16.	Nitriansky	slabé vedomosti učiteľov

Až 44% respondentov uvádzajú za najväčší problém pri propagácii myšlienok Infoveku nezáujem ľudí, počítačovú negramotnosť kolegov i nadriadených, dokonca sústavné kladenie prekážok najmä zo strany nadriadených.

Nedostatok techniky, málo propagácie a podujatí v regiónoch a čas uvádza rovnaký počet respondentov – približne 19%. Len zhruba 13% nevidí v súčasnej situácii žiadne problémy.

8. Spolupracovali ste so Štátinym pedagogickým ústavom, prípadne sa chystáte spolupracovať, viete o projektoch, ktoré s ŠPÚ prebiehajú?

Č. resp.	kraj	odpoved'
1.	Trenčiansky	áno
2.	Banskobystrický	áno
3.	Banskobystrický	áno
4.	Banskobystrický	nie, neviem
5.	Nitriansky	nie, viem
6.	Žilinský	nie
7.	Prešovský	viem
8.	Prešovský	nie
9.	Nitriansky	nie, iba s MC
10.	Trnavský	nie, viem
11.	Prešovský	spolupráca sa zlepšuje, slabá informovanosť
12.	Žilinský	nie
13.	Košický	áno
14.	Banskobystrický	áno
15.	Prešovský	nie
16.	Nitriansky	nie

Takmer polovica respondentov o žiadnych aktivitách ani nevie a ani ich škola na ničom nespolupracovala, 3 o aktivitách vedia, ale škola sa do nich nezapája. 38% o aktivitách ŠPÚ vedia a aktívne sa do nich ich školy zapájajú.

9. Chceli by ste sami nejakým spôsobom prispiť k propagácií myšlienky Infoveku vo vašom regióne?

Č. resp.	kraj	odpoved'
1.	Trenčiansky	áno
2.	Banskobystrický	je to potrebné, som ale zaneprázdnený
3.	Banskobystrický	áno
4.	Banskobystrický	áno
5.	Nitriansky	urobil som maximum aj za iných
6.	Žilinský	áno
7.	Prešovský	áno – ako škola
8.	Prešovský	áno
9.	Nitriansky	áno – ako škola
10.	Trnavský	už som prispela

11.	Prešovský	áno
12.	Žilinský	záleží od spôsobu
13.	Košický	áno
14.	Banskobystrický	áno
15.	Prešovský	áno, aj ako škola
16.	Nitriansky	áno

Až 63% je ochotných prispiť k propagácií myšlienok Infoveku, niekoľko respondentov ponúklo pomoc prostredníctvom školy, jej priestorov a vybavenia.

* * *

Ak zhrieme názory, ktoré v ankete odzneli, vidíme, že mimobratislavský učiteľia nepostrádajú ochotu ísiť do experimentov, propagovať myšlienky Infoveku a zavádzajú moderné formy výuky na školy. Ale sústavne musia bojovať a sú obmedzovaní problemami ako je nedostatok informácií, resp. ich pracné vyhľadávanie, neochota ľudí a ich neznalosť problematicy i nových možností, izolovanosť v problémoch i v práci, nedôvera škôl voči Infoveku a nedostatok osobného kontaktu s jeho pracovníkmi. Ako túto situáciu riešiť?

Prvá možnosť je nespraviť nič. Vývoj ide dopredu a skôr či neskôr školy postupne nové myšlienky prijmú. Niekde o rok, niekde o desať rokoch a niekde o dvadsať. Niekde bude musieť vymrieť celá generácia učiteľov. Bratislavské školy možno pomerne rýchlo dosiahnu formami vzdelávania európsky štandard ale bude to iba lokálne výrazstvo.

Druhá možnosť je čiastočná decentralizácia Infoveku. Na úrovni krajov by mali existovať **regionálny zástupcovia Infoveku**, ktorí by boli zároveň jeho externými zamestnancami. Ich počet by mal byť minimálne dva, ale pokiaľ by slo o mimoriadne problematický a pasívny región, ich počet by sa mal aspoň dočasne zvýšiť.

Tito ľudia a ich pozícia by mali splňať nasledujúce kritériá:

- a) Regionálny zástupca musí mať dobrú schopnosť vystupovať, mal by mať v tomto smere už aspoň minimálne skúsenosti (konferencie, školenia a pod.).
- b) Mal by byť dostatočne informovaný o zavádzaní projektu Infovek a s tým súvisiacou legislatívou ako aj legislatívou školstva v obvode. To by sa mohlo vyriešiť vhodným školením v Bratislave.
- c) Keďže by sa malo jednať o ľudí, ktorých hlavným zamestnávateľom je škola, bolo by vhodné dohodnúť s týmto školami, aby mali titu učiteľa oficiálne jeden voľný deň v týždni – rovnaký pre všetky regióny, aby sa v prípade potreby mohli títo zástupcovia stretnúť a nežiadať pri tom sústavne o dovolenkou. Škola by tiež mohla v prípade potreby poskytovať svoje priestory na školenia a prednášky. Na opätku by táto škola mohla dostať niektoré výhody vyplývajúce z ochoty

riešiť obmedzenia, ktoré by jej prácou tohto zástupcu pre Infovek vznikli. Myslím, že mi všetci kolegovia dajú za pravdu, aké je ľahké vysvetlovať vedeniu, že závisí pravidelne písali zastupovanie. Zároveň je pochopiteľné, že žiadateľ riaditeľ a ani rodičia nemajú radi, ak niektorý učiteľ pravidelne chybu.

- d) O existencii týchto ľudí by mali byť odbory školstva informované aj z iného zdroja (napr. z Ministerstva školstva), aby ich postavenie bolo dočasťočne oficiálne a nechodili po školách ako „agenti s teplou vodou“.

Hlavnými úlohami regionálnych zástupcov by bolo:

- a) spropagovať činnosť Infoveku a výhody zavádzania IKT do škôl na odboroch školstva, na vedeniach škôl a nakoniec priamo na školách medzi učiteľmi a rodičmi,
- b) pomáhať pri organizovaní potrebných školení, resp. takéto podujatia priamo organizovať,
- c) udržiavať kontakt medzi Infovekom a školami, sledovať činnosť škôl zapojených do Projektu, podchytať vhodné návrhy, zabezpečiť informačný kanál medzi Infovekom a školami, informovať školy o projektoch a experimentoch a pod.

Hlavným cieľom by bolo, aby sa čo najviac škôl dokázalo postupne zapojiť do Projektu Infovek a efektívne dodanú techniku využívať. Druhým, nemenej dôležitým cieľom, by bolo zabezpečiť stabilnú dôveryhodnosť Infoveku.

Neviem, či sa táto myšlienka realizuje a ak áno, či jej forma bude práve taká, akú navrhujem. Dôležité je uvedomiť si, aký obrovský potenciál máme v deťoch na celom Slovensku a bola by večná škoda neurýchliť a nezefektívniť proces modernizácie ich vzdelávania ako i ulahčiť prácu tým zanietejnym učiteľom, ktorým na týchto deťoch skutočne záleží.

3. MOŽNOSTI VYUŽITIA DIGITÁLNEHO ŠTÚROVSTVA PRE POVZNESENIE REGIÓNU A MIESTNEJ KOMUNITY – Miroslav Danihel

Sociálno-ekonomický vývoj a všetky jeho stránky prebiehajú nielen v čase, ale aj v priestore. Transformácia sociálnej a ekonomickej sféry na Slovensku ako vo všetkých krajinach strednej a východnej Európy má nielen odvetvové, ale aj výrazné **priestorové dimenzie**.

Tak ako v ekonomicky vyspelých krajinách i na Slovensku sa stále viac uplatňujú decentralizačné prístupy riadenia ekonomických procesov. Deentralizácia, potláčanie štátneho paternalizmu, presun kompetencií na menšie územné celky sú typickým sprievodným znakom transformačného procesu. Tento proces prináša nemálo problémov. Ten najzávažnejší, prinášajúci najviac bariér pri uplatňovaní decentralizačných prístupov, je samotné myšlenie ľudu. Zotrvačnosť v socialistickom myšlení je generačný problém a jeho riešenie nie je v budovaní spoločnosti, ktorej jednotlivci budú mať dostatočnú mieru zodpovednosti za svoje ale aj verejné dianie a v celom procese sociálno-ekonomickejho rozvoja budú vystupovať v aktívnej polohe.

Ak však sledujeme tento proces z časového úseku posledných desiatich rokov, musíme konštatovať, že na Slovensku sa nepriekladal dostatočný význam transformačným potrebám najmä z hľadiska prístupov k riešeniu problémov priestorového charakteru. Príliš dľho hovoríme o **regionálnej politike**, ale až tlak pristupových krokov pre zapojenie sa Slovenska do európskych štruktúr prináša prvé výsledky. Mnohá opatrenia na podporu regiónov sú v minulosti minuli účinkom. Prakticky od roku 1991, kedy sa uznesením vlády prijali **zásady regionálnej politiky** až do roku 1997, kedy bola prijatá **Koncepcia štátnej regionálnej politiky**, išlo o nesystémové kroky jednotlivých vládnych garnitur, ktoré nepriniesli žiadnený pozitívny efekt na vyrovnanie regionálnych disparít. Optimizmus prinášajú najmä **Národný plán regionálneho rozvoja SR** a zákon č. 503/2001 Z.z. z 18. októbra 2001 o podpore regionálneho rozvoja, čím táto problematika dostala i zodpovedajúci legislatívny rámcem.

Tento zákon totiž ustanovuje podmienky podpory regionálneho rozvoja a pôsobnosť orgánov štátnej správy, obcí a vyšších územných celkov, ktorími sú samosprávne kraje pri poskytovaní tejto podpory. Vo svojich ustanoveniach vymedzuje a definuje pojmy ako sú **región**, **regionálny rozvoj**, **sociálno-ekonomickí partneri**, **programovanie** ako proces plánovania, **koncentrácia a doplnkovosť** pre finančnú sféru a **sektor** ako vládou určený okruh odborov činností.

Ospravedlňujeme sa čitateľom, že k ústrednej problematike prichádzame pomerne veľkým oblúkom. Je to však preto, lebo akýkoľvek zámer, ohodnotený odborníkmi ako významný a prospiešný, pokiaľ nemá dostatočné právne, finančné, organizačné a personálne podmienky, stáva sa zámerom idealistov s nahromadeným množstvom entuziazmu, energie a optimizmom,

ktoré v závislosti od vytrvalosti skôr či neskôr narazia na nepochopenie byrokratických štruktúr.

Teda k jadru veci. Dnešná spoločnosť sa nachádza v štadiu prechodu k *postindustriálnej spoločnosti*, ktorá je založená na nevidanom rozsahu vedomostí, poznatkov a informácií. Presadzujú sa koncepcie, v popredí ktorých sú odvetvia a odbory služieb, informačnej, rizikovej, rekreačnej – alebo zájtkovej spoločnosti. Navýše sa počíta aj s koncepciou „poznatkovej (vedomostnej) spoločnosti“, ktorá je známa už z obdobia polovice 60. rokov. Prístup k poznatkom a ich inteligentné využívaniu sa stáva kritickým pre inovačný potenciál a ekonomický úspech. Informácie a poznatky sa stávajú zdrojom, ktorý stále podstávajúcej vplyva na hodnotu a kvalitu práce a kapitálu. Poznatková spoločnosť ponúka v komplexe informačných a komunikačných technológií plňsie využitie potenciálu práce, vzdelávania sa a využitia života tak, aby sa tieto atribúty priblížili ku skutočným potrebám jednotlivcov (to sú napríklad sloboda pri výbere povolania a štúdia, práca a vzdelávanie cez komunikačné prostriedky).

Priestorové dopady poznatkovej a informačnej spoločnosti, sú stále viac menej neznáme. Stále širokým sa zdá rozpätie medzi **konzentráciou a dekoncentráciou**. Významnejšie sú procesy **centralizácia a terciarizácia**, ako aj ich vzťahy závislostí (postihujú zvlášť štrukturálne slabšie alebo periférne vidiecke regióny). Tak ako je pre poznatkovú spoločnosť charakteristický pojem „*celoživotného vzdelávania sa*“, tak pre priestorové usporiadanie sa stáva klúčovou koncepcia „*účiaceho sa regionu*“, resp. regionálneho rozvoja založeného na rozsirujúcich sa poznatkoch. Vznikali a vznikajú úlohy, ako sa môžu regionálne, vzdelávacie procesy vychádzajúce z nových poznatkov optimalizovať a inštitucionalizovať v rámci zosietovanej štruktúry.

Dôležievame sa, že projekt „**Digitálni štúrovci**“ napĺňa ideu inštitucionalizácie v rámci zosietovanej štruktúry, ktorou je napríklad *internet*. Ak sa internetovo-multimedialné triedy na školách otvoria miestnej komuniti a umožnia tak prístup k Internetu v dobe, keď triedy nie sú využívané v pedagogickom procese – v dobe po ukončení vyučovania, teda hlavne vo večerných a nočných hodinách a víkendoch a prázdninách, urobí sa prvý krok k pozdvihnutiu regiónu a vytvorí sa podmienky na množstvo aktivít. Prítom projekt Digitálni štúrovci chce tento problém „trans-školského“ používania internetovo-multimedialných tried Infovek riešiť systematicky, legislatívne a metodicky.

Otvorenie sa internetovo-multimedialných tried smerom k miestnej komuniti priniesie mnohokrát úžitok, ktorý je opísaný v úvodnej časti tohto príspievku. Stručne zhrnuté: efektívnejšie využitie hardvérovej infraštruktúry vybudovanej na školách v rámci Projektu Infovek, prístup k Internetu i v tých lokalitách Slovenska, v ktorých sa pripojenie na Internet zatiaľ nevyuskýtuje, naplnenie zákona o slobodnom prístupe k informáciám, vytvorenie rekvíraciáčnych stredísk pre nezamestnaných, vytvorenie regionálnej informačnej siete pre ekonomické, kultúrne, športové, rekreačné, vzdelávacie, sociálne, zdravotné, propagačné a iné účely.

Z tohto hľadiska treba bráť vážne dokumenty zamerané na rozvoj ľudských zdrojov, podporujúcich koncepciu výchovy a vzdelávania tretieho tisícročia, ktoré je zverejnené v projekte „Milénium“. I tu sa vníma transformačný proces ako zmena tradičného, encyklopédického direktívneho školstva na tvorivo humánnu výchovu a vzdelávanie so zmenou filozofie, obsahu, prípravy učiteľov a metód výchovy.

Osobitnú pozornosť si zasluhuje už spomínaný zákon o podpore regionálneho rozvoja (s účinnosťou od 1. januára 2002), podľa ktorého podpora regionálneho rozvoja je zameraná najmä na rozvoj ľudských zdrojov s cieľom dosahovať rovnováhu vo vývoji dopytu a ponuky na regionálnom trhu práce (vzdelávanie a rekvíraciáč), rozvoj kultúry, kultúrnych činností a služieb (informačný systém), rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia (informačné databázy, prístup k informáciám, transparentnosť prostredia) a pod.

Významnou formou zlepšenia sociálno-ekonomických podmienok regiónov je spolupráca prihraničných regiónov. Je všeobecne známe, že najvyššia miera nezamestnanosti, najnižšia vzdelenosť, najslabšie podnikateľské aktivity, najhoršia sociálna situácia obyvateľstva svoju intenzitu narastá od západnej časti Slovenska po východnú časť a smerom k hraniciam. Obdobnú situáciu možno pozorovať aj u našich susedov v Poľsku, v Maďarsku, v Českej republike a tiež smerom k našim hraniciam i v Rakúsku. Preto sa v úž spomínanom zákone kláde dôraz na medzištátnu, cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo udržateľného rozvoja regiónu.

Pokúsme sa uviesť tie možnosti využitia projektu Digitálne štúrovstvo, ktoré môžu priamo ovplyvniť rozvoj regiónu po všetkých jeho stránkach. Vychádzajme z toho, že v každej obci alebo meste je na základnej alebo strednej škole k dispozícii istý počet osobných počítačov v sieti alebo sólo, ktoré sú napojené na sieť internetu a disponujú svojou poštovou adresou. Prístup k počítačom je legislatívne ošetrovaný a organizačne zabezpečený. Aké funkcie bude môcť v regióne plniť takto prípravený počítač?

Dôležitým predpokladom pre využívanie výpočtovej techniky je pripravenosť k pasívnej (užívateľskej) funkcií občana. Táto oblasť spadá do osobitnej časti Digitálneho štúrovstva a tou je vzdelávacia činnosť. Do vzdelávacej činnosti patrí jedná príprava občanov k úž spomínamej užívateľskej funkcií, ale aj nadstavbová časť a tou je vzdelávanie k tvorbe textov, grafiky, tabuľiek, webovských stránok, či príprava a tvorba samostatných programov.

Dalej je potrebné odpovedať na niekoľko otázok: kto bude užívateľom výpočtovej techniky?

Predovšetkým užívateľom bude môcť byť každý občan, ktorý spĺňa podmienky užívania „štúrovskej“ siete (vek, základné znalosti pre prácu s počítačom, právna zodpovednosť) a ziskaním informácií uspokojí svoje osobné, pracovné alebo spoločenské potreby. Osobné potreby predstavujú informácie pre domácnosť, o kultúre, školstve, športe, turistike, zdraví, ochrane majetku, poistení, práve, poradenstve, rekreácií, doprave, obchode, počasí a pod. Pracovné potreby predstavujú informácie o trhu práce v jeho

aktívnych a pasívnych zložkách, o možnostiach podnikania so zameraním na priestory, technológie, obchodné kontakty, kooperácie, poradenstvo, dostupnosť finančných prostriedkov, legislatívu a pod. Spoločenské potreby predstavujú informácie o činnosti orgánov štátnej správy a samosprávy a o ich rozpočtoch a financovaní, o územnom pláne, o výstavbe, o životnom prostredí, o občianskych združeniaciach, nadáciách, neziskových organizáciách a ich aktivitách, o verejných výdavkoch, o ochrane obecného majetku, o pripravovaných projektoch regionálneho alebo miestneho projektu, možnosť zapojenia sa do ich realizácie a pod.

Aké informácie budú pre užívateľa k dispozícii ?

Užívateľ bude mať k dispozícii také informácie, ktoré mu poskytne jednak siet internetu a jednak špecifické databázy pre potrebu regionálneho rozvoja, ktorých garantom by mala byť obec resp. samosprávny kraj.

Prikladom iniciatívy občianskych združení je prístup občianskeho združenia **Inforeg Záhorie**, ktorý vznikol ako požiadavka regiónu Weinviertel na vznik inštitučného partnera pre cezhraničnú spoluprácu v regióne Záhorie. Inforeg Záhorie, má okrem hlavného programu – prezentácie a propagácie regiónu Záhorie, vytvárať i trvalo udržateľné podporné prostredie, zamerané aj na informovanosť v regióne o zvyšovaní zamestnanosti a produktivite práce. Ciele, ktoré si Inforeg Záhorie stanoviť úzko korešpondujú s informačnými databázami, potrebnými na plnenie týchto cieľov a predstavujú odpoveď na otázku, aké informácie by mali byť k dispozícii užívateľom:

- propagáciu a prezentáciu regiónu,
- rozvoj cestovného ruchu,
- infoservis – vybudovanie a využívanie centrálnej databázy,
- podporu slabých stránok regiónu (vzdelenie, trh práce, služby),
- posilnenie regionálneho povedomia ľudi

Pre ten účel bude nevyhnutné zabezpečiť:

- monitoring požiadaviek, očakávaní a ponúk v regióne,
- zriadenie centrálnej regionálnej databázy tlačených zvukových i obrazových materiálov – noviny, časopisy, CD, audio, video, prospekty, mapy, publikácie zo všetkých obcí a miest regiónu Záhorie,
- internetová stránka Euroregiónu Pomoravie v slovenskom a nemeckom jazyku pravidelne aktualizovaná

Informačný servis (digitálna, tlačená a multimediálna forma) bude zameraný na sústredenie informácií o ubytovaní, stravovaní, kultúrnych a historickej zaujímavostach a pamiatkach, možnostiach rekreácie a športového využitia, o turistických a cykloturistických trasách, o podnikateľských subjektoch a ich ďalších službách, o dopravnej infraštuctúre, o zamestnanosti a pracovných príležitostiach, o ekonomickej úrovni a rozvoji regiónu, o poskytovaní zdravotníckych služieb...

Sprostredkovanie kontaktov aj pre podnikateľské subjekty – formou výmenných kultúrnych akcií, medzinárodnej podnikateľskej burzy, burzy volných pracovných miest, čo zvýši zamestnanosť a tým i produktivitu práce

Poradenstvo pre cezhraničné projekty a regionálne rozvojové projekty – metodická pomoc pri vypracovávaní a predkladaní projektov, vyhľadávanie partnerov k projektom i v zahraničí. A doplnkové činnosti zamerané na: výmenné detské pobedy, rozšírenie turistických služieb, napr. ubytovanie a sprivedný program pre členov rodín manažerov s dlhodobejším pobytom v SR, organizované skupiny apod., zabezpečenie timočenia a prekladov.

Významnú úlohu, ktorú by mohlo Digitálne štúrovstvo plniť je **vzdelávanie a rekvifikácia**. Rekvifikáčné programy, realizované v podmienkach regiónu a s garanciou obcí, by dávali záruku racionálneho a efektívneho využívania finančných prostriedkov určených na rekvifikáciu Národným úradom práce. Úzkou súčinnosť s regionálnymi orgánmi by mohol vo väčšej miere fungovať systém **cieľených rekvifikácií**, teda takých rekvifikácií, ktoré by zabezpečili po ich absolvovaní aj nástup na konkrétné pracovné miesto.

Projektom, ktorý by mohol byť permanentne využívaný v podmienkach regiónu Digitálne Štúrovstvo by vytvorilo rámcu na jeho realizáciu je projekt **Optimalizácia živností a remeselných dielni pri riešení zamestnanosti v SR**. Tento projekt vznikol na základe požiadavky Národného úradu práce a v nadväznosti na úlohy, vyplývajúce z Národného plánu zamestnanosti. Projekt vytvára podmienky pre dlhodobé sledovanie živnostenského stavu v SR a predstavuje návod na metodické prístupy ústredných, regionálnych orgánov a samospráv miest a obcí na vytvorenie siete živností v optimálnom rozložení. Cieľom tejto optimalizácie je najmä podporiť rozvoj remeselných živností v kontexte rozvoja zamestnanosti a v neposlednom rade vytvorením optimálnej siete živností zabezpečiť dostupné a kvalitné služby obyvateľstvu.

V neposlednom rade by Digitálne Štúrovstvo mohlo plniť funkciu **alternatívy k univerzite tretieho veku**.

Digitálne Štúrovstvo by určite podnetilo a mobilizovalo občanov regiónu k novým formám zamestnania. Tak ako v ekonomickej vyspelých krajinách sveta sa študenti, ženy starajúce sa o deti, osoby zdravotne postihnuté a mnohí ďalší orientujú na prácu doma s použitím počítača, i u nás je nevyhnutné vytvoriť predpoklady na takéto progresívne prístupy. Digitálne Štúrovstvo je určujúcou a do istej miery nevyhnutnou podmienkou rozvoja regiónov a tým i celého Slovenska. Ak už v samotných počítačoch Projektu Infovek bolo navrhnuté, aby sa školy stali epicentrami informatizácie lokálnych komunit, tak táto filozofia má svoje historické rácio. Štúrovcí skutočne boli nielen učiteľmi slovenčiny a buditeľmi národného povedomia, ale tiež šíriteľmi modernizácie na Slovensku. Digitálnym Štúrovstvom sa vytvára priestor školstvu aby v súčasnej modernej dobe opäť zohralo revolučnú úlohu a stało sa buditeľkou a nositeľkou pokroku do všetkých kútov Slovenska. I to je poslaním pedagóga, odkazom histórie a naplnením cieľov pre tretie tisícročie.

4. DIGITÁLNE ŠTÚROVSTVO V MALEJ OBCI (HLADOVKA) – Miroslav Jurčí

Medzi moje koničky už od detstva patrila hudba. Určitý čas som hrával v ľudovej hudbe detského folklórneho súboru Goral a neskôr v hudobnej skupine hrajúcej ľudové i moderné piesne. Od roku 1983 som pracoval v Závodoch výpočtovej techniky ako samostatný konštruktér, takže s počítačom som prichádzal do styku každý deň, no k jeho praktickému využívaniu som sa dostal až niekedy v roku 1985. Neskôr to bolo len písanie textov, potom príprava repertoáru hudobnej skupiny (MIDI skladieb), riadenie klávesových nástrojov a efektov pomocou MIDI a neskôr za mnou chodili aj žiaci základných škôl, ktorí sa chceli naučiť hrať na nejakom hudobnom nástroji (akordeón, gitara, alebo klávesový nástroj – syntetizátor), či hudobníci začínajúci používať syntetizátory, sekvencery a počítače vo vlastných skupinách. Práve ti najmladší, žiaci základných škôl, ma inšpirovali k tomu, aby som si kúpil špeciálny program na písanie a tlač nôt a vydal v roku 1992 svoju prvé zbierku ľudových piesni „Pesničky pre všetkých I. v úprave pre akordeón.“ (info na <http://pesnicky.szm.sk>) Zunovalo sa mi totiž neustále ručné prepisovanie piesni novým a novým záujemcom. To som už ale dva roky predtým písal všetky prípravy do školy (počnúc tematickými plánmi, končiac pripravami na písomné práce) na počítači a hľadal ďalšie a ďalšie možnosti, ako zefektívniť svoju prácu. Dlhो som hľadal program, ktorý by mi umožňoval tlačiť vysvedčenia, zoznamy žiakov, vedel vytvoriť rozvrh hodín a pod. čo samozrejme potom ulahčovalo prácu nielen mne, ale aj vedeniu školy i mojim kolegom.

Kedže moja obývačka, kde som mal počítač (vtedy PC 386), bola od školy vzdialáne pár metrov – oproti škole, bolo len samozrejme, že som často na hodinách technickej výchovy vodil žiakov práve tam a oboznámoval ich s tým, čo to vlastne ten počítač je, ako vyzera, čo sa s tým dá robiť, ako si s ním ulahčiť prácu napr. pri písaní textu, kreslení výkresov atď. Veľmi názorne som im napr. mohol ukázať účivo z hudobnej výchovy – ako vzniká zvuk, vlastnosť tónu a pod.

Neskôr som mal možnosť zúčastniť sa jedného školenia, ktoré sa týkalo práve využívania výukových programov na školách, programov pre vedenie agendy a pod. Tam som prvýkrát počul o Nadáci OSF a o ich programe „Internet pre stredné školy.“ Aj keď sa to malo týkať stredných škôl, skúšili sme šťastie, napisali projekt a v júni 1997 sme na školu dostali prvé počítače. Boli to sice staršie počítače (1ks PC 386 a 3ks PC 486 DX66), ale bol to začiatok. V malej miere sme ich mohli začať využívať v rámci technickej výchovy a hlavne v poobedňajších aktivítach – počítačových krúžkoch. Na ich zavedenie do vyučovania sme však ešte nemohli pomýšľať, bolo ich málo. Možno aj priestorové problémy (učebňa bola dočasne umiestnená mimo školskú budovu v bytovke obecného úradu vedľa školy), boli príčinou toho, že v tom čase len veľmi málo učiteľov malo záujem využívať túto tech-

niku a tak to ostalo na dvoch, troch dobrovoľníkoch. Nemali sme takmer žiadny vhodný výukový softvér, učiteľa neboli motivovaní a tak sa radšej venovali iným činnosťam na škole. Pracoval tu detský folklórny súbor Goral, krúžok šikovných rúk, zdravotnícky krúžok a pod.

Mali som to šťastie, že vedenie školy videlo výhodu využívania výpočtovej techniky na škole a tak aj keď to bola viac-menej len morálna podpora, mohol som sa dostať na ďalšie školenia, semináre a malí sme možnosť zapojiť sa do nášho vtedy prvého, myslím si, že úspešného teleprojektu „Zaspievajme si“. Vyžadovalo to si však naučiť sa niektorým novým veciam a tak som sa začal zaujímať o tvorbu web stránok, o vzájomnej komunikácii so školami prostredníctvom e-mailu a ftp prístupu. Vytvoril som prvé www stránky našej školy a prostredníctvom ZŠ R. Dilonga v Trstenej ich umiestnil na home.sk. Prostredníctvom tejto školy sme posielali aj naše prvé príspevky do teleprojektu a „komunikovali sme“ s našimi partnermi. Kedže e-maily bolo potrebné do Trstenej a z Trstenej odnieť na disketách rozmyšľali sme ako túto situáciu riešiť. Škola ale nemala finančne na realizáciu pripojenia na internet, a preto som si zriadil pripojenie doma a využíval ho nielen na svoje súkromné účely, ale aj na komunikáciu v rámci teleprojektu.

O dva roky neskôr sme mali opäť trošku šťastia. V rámci projektu Infovek bola naša škola vybratá ako „panenská škola“ a v januári 2000 sme dostali štyri žiacke a jednu učiteľskú stanicu. Pomohol nám aj obecný úrad. Neskôr zapožičal, neskôr finančne pomohol pri prestavbe jedného počítača zo PC286 na Pentium 233 MHz. Celý ďalší rok sme však čakali na pripojenie k internetu. Iste si viete predstaviť, ako nás potešilo, keď konečne v januári 2001 mohli naši žiaci zasadnúť za 6 počítačov pripojených na internet. Tento stav však trval pomerne krátko, iba do konca júla 2001. Od 5. februára sme však už opäť pripojení a snažíme sa dobehnuť čo sme „zmeškali“.

Prichod počítačov z projektu Infovek a hlavné pripojenie učebne na internet, dosť podstatne ovplyvnil aj ďalšie dianie na škole. Kým dovtedy, ako som spomíнал, boli počítače využívané len v rámci technickej výchovy, v poobedňajšej mimoškolskej krúžkovej činnosti a dvoma troma učiteľmi. Teraz sa o počítač a internet začali zaujímať nielen žiaci a učitelia našej základnej školy, ale aj študenti stredných a vysokých škôl a ďalší obyvateľia obce. Kedže sme chceli umožniť, aby sa pri počítačoch vystriedalo čo najviac ľudí, nemohol to už robiť len jeden človek, bolo potrebné zabezpečiť aspoň dozor v učebni aj v poobedňajších a večerných hodinách. Na škole sme preto pre učiteľov usporiadali kurz základov práce s PC. Pre začiatok to bola jednoduchá práca v Microsoft Worde, Maďarovani, vyhľadávaní informácií na internete a prijímanie a zasielanie e-mailov. Nie všetci učitelia prejavili hned záujem o prácu v počítačovej učebni a tento stav trval dlhšie a tráv dodnes. Môžem však povedať, že v tomto školskom roku sa situácia oveľa zlepšila aj keď nemôžem povedať, že môžeme byť úplne spokojní.

Hned, od začiatku vybudovania učebne, prichádzali do nej aj študenti stredných a vysokých škôl, ktorí si sem prišli urobiť rôzne semináre a diplo-

mové práce, práce k študentským vedecko-odborným činnostiam, vyhľadávali si rôzne študijné materiály, komunikovali so svojimi recenzentmi, e-mailem posielali práce na konkurenciu a pod.

Nasledoval kurz základov ovládania PC, ktorý sme zorganizovali pre občanov obce. Veľmi si ho pochválovali a aj po jeho skončení nadálej navštěvovali a navštievajú našu školu a robia si rôzne práce na počítači, ziskavajú informácie z web stránok, či využívajú rôzne spôsoby komunikácie so svojimi známymi a priateľmi.

Pretože sme boli v okrese jedna z dvoch škôl, na ktorej sa začali vo vyučovaní využívať počítače a internet, uskutočnilo sa na našej škole už niekoľko stretnutí učiteľov technickej výchovy, fyziky a učiteľiek 1. – 4. roč. v rámci okresu Tvrdošín, na ktorých sme ich oboznámovali s možnosťami využitia počítačov v rámci výuky.

Urobili sme niekoľkohodinovú ukážku práce na počítači pre žiakov štvrtého ročníka zo susednej obce Vitanová. Po úvodnom poučení a oboznámení sa s učebňou, výukovými programami atď. bola väčšina časť stretnutia venovaná samostatnej práci žiakov na počítači – prezenčnú si of-line www stránok našej školy a získavaniu zručnosti v ovládani PC pomocou myší a kresliačikov programov. ZŠ Vitanová nás požiadala o možnosť navštěvovali túto našu učebňu častejšie aj so staršími žiakmi z druhého stupňa. Stabilní sme im, že v rámci našich možností, oboznámitme týchto žiakov nielen so základmi ovládania PC, ale že si budú môcť túto činnosť aj prakticky vyskúšať.

Ako som spomíнал, hoci sme v školskom roku 1998/1999 ešte nemali pripojenie na internet, vytvoril som a pomocou kolegu Ľudovíta Mačora zo ZŠ R. Dilonga v Trstenej zverejnil a aktualizoval prvé www stránky našej školy. To, že to bola vhodná forma prezentácie práce našej školy svedčia aj pripady, ktoré spomienem.

Po objavení www stránok našej školy na internete sa na nás obrátila p. Inka Blahová žijúca v Kanade v Ontariu, bývajúca v „trojmestí“ Waterloo-Kitchener-Cambridge, požiadala nás o pomoc pri zabezpečení študijných materiálov pre svoju dcérku Jessicu, ktorá tam zatiaľ nemohla navštěvoovať základnú školu – v Bratislave ukončila 2 triedu ZŠ. Prostredníctvom internetu sme jej zaslali požadované materiály – učebné plány, zaslali sme jej rôzne grammatické cvičenia, zadania z matematiky, zo slohu a dve dievčatá z našej školy s ňou komunikovali prostredníctvom e-mailu.

Naše www stránky si v USA našla aj p. Barbara Webberová a požiadala nás o pomoc pri hľadaní svojich pribuzných. Jej stará mama sa v roku 1909 vystahovala z Hladovky za prácou do USA. Po jej smrti v 70-tych rokoch (problem jazykovej bariéry) obe rodiny stratili vzájomný kontakt a rodina v USA aj adresu. Pamäťali si však meno obce, z ktorej ich stará mama pochádzala. Podarilo sa nám nájsť jej pribuzných (išlo o pribuzných jednej zo žiačok našej školy). Dnes už majú obidve rodiny po vzájomných návštěvách. Aj v súčasnosti, spolu s manželkou, zabezpečujeme ich vzájomnú

komunikáciu pomocou emailov (manželka prekladá listy z a do angličtiny) a aj my sme sa stali veľmi dobrými priateľmi a takmer každý týždeň s nimi vymeníme niekoľko e-mailov. V októbri títo priatelia z USA navštívili aj našu rodinu a malí sme tak možnosť stretnúť sa aj osobne.

9. 10. 2001

Milé rodiny,

Chcem Vám napísť a povedať, ako nás veľmi teší naša návšteva v Hladovke. Barbara a ja sme ešte nikdy nemali krajsú dovolenkou v celom našom 29. ročnom manželstve. Každý pre nás urobil veľmi veľa. Želáme si, aby sme poznali Váš jazyk tak, aby sme sa mohli porozprávať so všetkými ľuďmi. Renáta bola anjelom, ktorý nám pomáhal porozprávať sa s Barbarou rodinou. Myslím si, že keď sa strelne nabudúce, bude hovoriť po anglicky viac aj Zuzana. Možno sa trochu bála. Všetci z Hladovky nám veľmi chýbajú a stále na Vás myslíme. Povedzte Miroslavovi, že mal pravdu s touto videokazetou. Kazetu zo svadby, ktorú nám dala Olga sme musejí dať prekonvertovať do NTSC systému, pretože Vy vo Vašej krajine používate PAL systém.

Keby Barbara nebola na počítači – na internete našla Jurčiovcov, nikdy by sa toto všetko nebolo stalo. Ďakujem Bohu za ten malý zázrak.

S láskou Tony a Barbara

O pomoc, pri hľadaní svojich pribuzných na Orave, nás prostredníctvom našich www stránok a emailu požiadala aj Robert Otrembiak, Carlyle, IL, USA. Aj tu sa nám podarilo zísť základné informácie, nájsť jeho bratraťačov v Pekelníku v susednom Poľsku a pomohli sme im písomne sa skontaktovať.

O projekte Infovek sa v USA dočítal a obrátil sa na nás so žiadostou o pomoc aj p. Walter Turek. Pretože sa mu projekt Infovek veľmi zapáčil, chcel aj on nejakom pomôcť mládeži z obce Torysky na východnom Slovensku, odkiaľ pochádzal jeho otec. Pôvodne mal v úmysle pomôcť pri zriadení pripojenia na internet škole v Toryskach. Je to však mala obec (około 400 obyvateľov), kde nemajú žiadnu školu a tak túto myšlienku nemohol realizovať. V aprili 2001 však navštívili našu základnú školu, oboznámiť sa s prácou našich žiakov a učiteľov a finančne nám pomohol pri kúpe digitálneho fotoaparátu a grafickej karty s video vstupom a výstupom. V súčasnosti pre jeho synovca a neter zisťujeme informácie o ich predkoch, ktorí žili začiatkom 20. stor. vo východoslovenskej obci Brezovička. Zatiaľ máme iba kusé informácie od najstarších obyvateľov, ktorí si na spomínanú rodinu ešte pamäťajú, nevedia však, kde sa rodina odstáhovala.

Aj s p. Walterom Turekom sme sa spriateliili a tiež pokračujeme vo vzájomnej komunikácii a určite stojí zato pozrieť si stránky <http://people.ne.medya-one.net/leslied>, na ktorých spolu so svojou dcérou prezentujú svoje zážitky zo Slovenska.

Úkážky z e-mailov:

11. 02. 2001

Milí hľadovskí študenti a učitelia. Pozdravujem Vás všetkých z Ameriky!

Keď som čítal na internete novinky zo Slovenska, uvidel som článok o projekte Infovek. V článku bola informácia o tom, že Vaša škola má vlastnú web stránku. Bola to veľmi vynikajúca vec, že som si ich mohol pozrieť. Vaša web stránka je vynikajúca a vyzerá veľmi profesionálne, so všetkými jej krásnymi fotografiami. Musím podakovať Kataríne Jurčiovej za jej výborný anglický preklad, ktorý mi umožnil prečítať si zaujímavosti a dobre napísané informácie o Vašej škole.

Narodil som sa v Amerike a žijem v Stratford Connecticut. Stratford, čo je asi 60 mil východne od New York City. Moji rodičia pršli do Ameriky roku 1910 z malej rusknej dedinky nazývanej Torysky, ktorá je veľmi blízko Levoče a nie veľmi ďaleko od Hladovky. Teraz sa táto dedina volá Torysky. Mal som možnosť navštíviť Torysky už dvakrát a plánujem ju navštíviť opäť na Veľkú noc s niekym z našej rodiny tu z Ameriky. Väčšina z mojej rodiny zostala na Slovensku a mám veľa pribuzných žijúcich na Slovensku. Ešte stále som nenašiel všetkých pribuzných a stále ich hľadám. Rád navštievujem Slovensko a mojich pribuzných. Slovensko je veľmi krásna krajina a ľudia sú veľmi milí a priateľski.

Neviem, či škola v Toryskách má pripojenie na Internet. Ak nie, chcel by som zisťiť, čo by som musal urobiť preto, aby aj oni boli pripojení. Musím sa vša naučiť o projekte Infovek a asi im pomôžem pripojiť školu v Toryskách na internet. Bol by som veľmi šťastný, keby sa mi to podarilo uskutočniť.

Blahoželám Vám k veľmi dobre urobenej práci. Môžete byť na seba hrdí So želaním všetkého najlepšieho Váš priateľ v Amerike

Walter Turek

* * *

12. 02. 2001

Milá Katarína a Miroslav

Ďakujeme Vám za Vašu odpověď na moju správu.

Nie, neviem rozprávať po Slovensky. Pamätam si iba niečo z rusínskych dedinských Slovenských slov mojej mamy a otca, ktoré používali medzi sebou a priateľmi, pred mnohými rokmi, keď som bol ešte chlapec. Dostť ľahké na prežitie bolo, keď som musal byť na Slovensku sám. Neobvyklou vecou je to, že neviem rozprávať týmto jazykom. Moji rodičia po čase trochu vedeli rozprávať po anglicky. Keď som sa narodil, bol to jazyk, ktorý pri mne používali.

Mojej zosnenkej manželkej rodiačke pochádzajú s Kyjova. Počas môjho najbližšieho výletu na Slovensko s mojou dcérou verím, že pôjdeme cez Brezovičku na našej ceste do Kyjova. Mohlo by Vás zaujímať čítanie o našich návštěvách. Otvorte si web stránky: <http://people.ne.medaone.net/leslied> a keď otvoríte stránku, kliknite na „Journey to Slovakia“.

Vyhľadanie Vašej web stránky ma veľmi potešilo a stalo sa to v správnom

čase. Jedna z vecí, ktorú som plánoval urobiť, kým som bol v Toryskách, bolo zistiť možnosti kúpy počítača pre používanie v škole a zriadiť fondy na zriaďanie a prevádzkovanie internetového pripojenia. Počas mojich dvoch predchádzajúcich pobytov som sa stretol so starostom a diskutovali sme o týchto veciach. Jednou z vecí, ktorú som nezvážil (čo sa týka pripojenia internetu) bolo, či digitálne telekomunikačné technológie sú privedené do dediny. Urobili by ste mi úžasnú službu, keby ste mi to mohli zistiť. Rozumiem finančným problémom na Slovensku a som pripravený pomôcť. Technické problémy budú tažšie. Vlastnenie počítača sa stane bežnou vecou i učenie ako tvoriť a tlačiť dokumenty a robíť jednoduché programy na vykonávanie základných matematických a iných úloh. Bolo by to úžasné prospechom pre mladých. Niet pochybnosti, že internetové pripojenie by bolo ideálne. Ak to nie je možné, rád by som ešte vedel, čo môžem urobiť, aby som im mohol dať počítač. Možno bude problém v nájdení osoby, ktorá je kvalifikovaná učiť deti o počítačoch i ako ich používať. Ak to bude skutočným problémom, uzavriam to týmto listom.

Pravdepodobne, ak sa Vám to bude hodíť, môžeme Vás počítať krátkou návštavou v Hladovke, keď budeme na Slovensku.

Opäť vďaka
Walter

* * *

16. 07. 2001

Milá paní riaditeľka Pajdučáková

Pre Vašu informáciu Vám posielam kopiu listu, ktorý posielam starostke obce Hladovka s peňažným darom pomôći Miroslavovi a Kataríne Jurčiovej zakúpiť fotoaparát a počítačové zariadenie, ktoré bude využívané pre prácu v hladovskej školskej počítačovej učebni.

Maju rodinu a mňa potešila, naša nedávna návštěva Vašej školy prostredníctvom Jurčiovcov. Sú výborní učitelia a bolo nám potešením stretnut' sa s celou ich rodinou. Všetci sme boli veľmi dojati tým, čo sme videli. Okrem počítačových možností nás potešila prehliadka výborných prác urobených Vašimi žiacmi, ktoré boli vystavené v priestoroch tried. Môžete byť hrdá na Vašu školu s takýmito vynikajúcimi žiacmi a učiteľmi.

Ako chlapec som mal rád školu. Myslím si, že by som bol veľmi šťastný vo Vašej škole!!

So želaním všetkého najlepšieho priateľ v Amerike
Walter P. Turek

* * *

16. 07. 2001

Starosta obce Hladovka

Návštívil som Hladovku v aprili a stretol som sa s Miroslavom Jurčim, jeho manželkou Katarínou a ich dvoma dcérami. Miroslav a Katarína sú učitelia vo Vašej škole, ktorí vyučujú počítače. Dozvedel som sa o nich, Vašej dedine, Vašej škole a Vašich detičkach prostredníctvom ich web stránok, ktoré som

našiel na internete tu v Amerike. Vymenili sme si Emaile a keď som navštívil Slovensko – navštívil som mojich príbuzných v Toryskach na Veľkú noc, pricestovali sme do Hladovky navštíviť ich a Vašu školu. Vysokú kvalitu práce, ktorú som videl na počítačových web stránkach a v triedach školy v Hladovke na mňa urobili veľmi veľký dojem. Miroslav a Katarína sú veľmi schopní, nadšené a energickí učitelia. Dúfam, že máte mnoho takých učiteľov vo Vašej škole ako sú oni.

Dozvedel som sa, že finančné možnosti sú obmedzené a Vy by ste mohli využiť niejakú pomoc na rozšírenie počítačových možností vo Vašej škole na udržanie kroku s novými technológiami. Prosím, prijmite môj šek na 35.000,- Sk. Bol by som rád, keby boli použité na kúpu fotoaparátu a nevyhnutných počítačových zariadení na prácu s nimi. Rozprával som sa s Miroslavom a Katarinou počas mojej návštavy u nich. Som presvedčený, že peniaze správne využijú.

Ďakujem veľmi pekne a želám všetkoto najlepšieho v pokračovaní vo Vašom počítačovom vzdelávacom programe, zdravie a prosperitu všetkým obyvateľom Hladovky.

Vás piateľ v Amerike
Walter P. Turek

* * *

Prostredníctvom pripojenia na internet a počítačov v našej počítačovej učebni, má možnosť komunikovať so svojimi priateľkami a bývalými spolužiackami v USA, Anglicku a Nemecku aj niekoľko našich žiačok i žiačok stredných škôl.

V minulom školskom roku sme sa zapojili do niekoľkých projektov (Zápis..., Virgal, Ľudová kultúra, Zaspievajme si) a v tomto roku by sme radi v niektorých pokračovali.

Internet sa pomaličky dostáva do povedomia celej komunity v oboch obciach (Hladovka aj Suchá Hora, odkiaľ na našu ZŠ dochádzajú žiaci 5. – 9. ročníka). Obracajú sa na nás občania a hľadajú informácie o možnosti ponúkať svoje služby v oblasti cestovného ruchu v rámci cezhraničnej turistiky, ktorí by radi napr. na svojich www stránkach ponúkali svoje služby – ubytovanie, stravovanie a pod. Iní sa prostredníctvom internetu pokúšajú hľadať zamestnanie, skontaktovať sa a komunikovať so svojimi príbuznými v zahraničí, využívajú rôzne ponuky na nákup tovaru a pod.

Obec Hladovka je malá goralská obec na severe Slovenska, na Orave v okrese Tvrdošín, v blízkosti poľských hraníc. V súčasnosti má 924 obyvateľov. V minulosti, až do roku 1976, obyvateľstvo obce pracovalo väčšinou v poľhospodárstve. V roku 1976 bolo založené JRD a veľká časť obyvateľstva sa zamestnala napr. v bývalej Tesle v Nižnej, STS Trstená, či v Turčianskych strojárnach v Trstenke a pod. Dnes, pretože v blízkom okolí je len málo pracovných príležitostí, musia obyvateľia dochádzať za prácou aj do vzdialenejších miest a v mnohých prípadoch tak ako kedysi, aj za

hranice republiky. Nezamestnanosť však neobišla ani našu obec. Iba niekoľko ľudí je zamestnaných priamo v obci na Roľníckom družstve a je potrebujuče, že nie všetci mladí ľudia odchádzajú za prácou preč, ale snažia sa nájsť si prácu aj doma. Vznikajú malé stolárske dielničky, vznikli malé súkromné roľnícke hospodárstva, súkromné obchody, boli snahy aj o podnikanie v turistickom ruchu a pod.

V minulosti napr. na našej škole pracovali len traja pedagógovia, ktorí mali v našej obci aj trvalé bydlisko. Dnes však, z 19 pedagogických pracovníkov, majú trvalé bydlisko v obci osmí a traja dochádzajú zo susedných obcí Suchá Hora a Vitanová, teda z obci, z ktorých k nám prichádzali a prichádzajú žiaci našej školy.

Prvý počítač (dva alebo tri kusy, ešte 8 bitové), ktorí sa objavili v obci, vlastnilo Roľnícke družstvo. Ďalšími boli práve moje počítače – najskôr Atari 1040, potom PP 06, PC 386 DX40... neskôr pribudla PP 06 na farskom úrade, PC 286 AT na obecnom úrade, potom počítače na ZŠ, ktoré sme získaли od Nadácie OSF.

O tom, že pozitívny vzťah k využívaniu IKT má i obecný úrad, svedčí aj to, že z toho dôvodu aby v maximálnej miere uspokojoval potreby obyvateľov a poskytoval im kvalitné a rýchle služby, zakúpil v posledných dňoch už druhý počítač (okrem starostky pracuje na OÚ ešte jedna pracovníčka). Okrem bežnej kancelárskej agendy využívajú počítač, nielen na evidenciu obyvateľstva, daní a poplatkov od občanov, ale aj na vystavovanie kópií listov vlastníctva, za ktorými by obyvatelia obce museli cestovať do okresného mesta a plánujú zakúpiť aj ďalší softvér napr. z oblasti GIS a pod.

Okrem toho p. starostka je častým návštěvníkom našej počítačovej učebne a využíva naše pripojenie k internetu napr. k vyhľadávaniu rôznych informácií, či k príprave mnohých projektov, ktorí sa potom snažia za pomocí občanov v obci realizovať a ktoré sa snažia finančne zabezpečovať.

Starostka obce však býva častým hostom na našej škole aj z iných dôvodov. Snaží sa pomôcť nám po všetkých stránkach. Pomáhala nám riešiť problémy, ktoré mala naša škola pri odstraňovaní problémov s výskytom čipavky v pristavbe školy, pomáhala so zabezpečovaním opravy zatekajúcej strechy, plynofikáciou školy, snaží sa získať prostriedky na dokončenie telocvične a pod.

V posledných rokoch obecný úrad pomáha škole nielen malými finančnými čiastkami na rôzne opravy a nutné výdavky, ale hlavne pomocou napr. vo forme materiálu, či poskytovaním pracovníkov na rôzne opravy či úpravy školy a školského majetku. Ako príklad spomeniem len pomoc v poslednom období – vybavenie našej počítačovej učebne stolmi pod počítače, ktoré nám zhľadali obyvatelia zamestnanci obecného úradom v rámci verejno-prospešných prác, či vysafaltovanie viacúčelového ihriska v školskom areáli, zhotovením mantinelov a vybudovaním klziska, poskytovaním sály kultúrneho domu na školské koncerty, či iné školské akcie a pod. Čo je hámard najväčším prínosom nielen pre školu, jej žiakov, ale v konečnom dôsledku aj pre

ostatných obyvateľov obce je to, že všetky tieto akcie zbližujú a stmeľujú život a dianie v obci. Sú to aktivizujúce impulzy k tomu, aby sa čo najviac obyvateľov zúčastňovalo podobných akcií a pomáhalo riešiť spoločné problémy v obci.

Aby som klamal, keby som tvrdil, že všetci obyvateľia v obci vedia, čo je to počítač a možno sa nájdú aj taki, ktorí nevedia, že naša škola je pripojená k internetu. Môžem však povedať, že život našich žiakov a mládeže v obci sa v posledných dvoch rokoch opäť zmenil k lepšiemu.

Snažia učiteľov, pracovat s mládežou nielen na vyučovaní, ale i v poobeňajších hodinách, doporučuje nielen vedenie školy ale i obecný úrad.

Tým, že v tomto školskom roku na škole pracuje viac mladých ľudí, ktorí bývajú priamo v obci a majú k nej i IKT kladný vzťah, sa nám darí aj napriek tomu, že ešte stále nemáme dostačujúci počet počítačov, zabezpečiť to, že prístup k počítačom majú nielen naši žiaci a všetci obyvateľia našej obce, ktorí o to prejavia záujem, ale častými hostami sú aj mládež so susednej obce Suchá Hora. Ide väčšinou o bývalých žiakov našej školy.

Aby sme to ale zvládli, bolo potrebné zorganizať napr. dozor v počítačovej učebni a pod. Takmer každý deň, dve hodiny po vyučovaní, majú do učebne prístup hlavne naši žiaci. Dozor vykonávajú vyučujúci, ktorí si zostať rôzne prípravy.

Ve večerných hodinách, keď je o počítače najväčší záujem, býva počítačová učebňa otvorená tiež takmer každý deň v čase asi od 19.00 do 21.00 hod. (popričade podľa dohody s dozorom skôr, alebo dlhšie). V tomto čase sú najčastejšimi návštěvníkmi predstrešoškoláci a dospelí občania obce. Samozrejme, môžu prieť aj naši žiaci. Často sa však stáva, že záujem je väčší než počet počítačov v učebni a tak prednosť dostávajú hlavne študenti stredných a vysokých škôl a dospelí. Tu už ale dozor v učebni (pretože ide o „mimoškolské“ aktivity) vykonávajú len traja – štoria vyučujúci a robia to bez nároku na akúkoľvek odmenu či ziskania neplatených nadčasových hodín v rámci svojho osobného voľna.

Samořejme, že napĺňanie cieľov, ktoré pre našu školu vyplývajú z toho, že patríme medzi školy podporované v projekte Infovek, nie je jednoduchou záležitosťou a je s tým dosť problémov. Najväčším problémom je asi to, že chýba legislatíva, ktorá riešila niektoré z problémov súvisiacich s pre-vádzkováním učební. Napr. využívanie učebne občanmi obce za poplatok, z ktorého by mohli byť financované nutné výdavky spojené s údržbou počítačov a pod. Je potrebné riešiť postavenia odborného garanta – či informatika, ktorý sa stará o chod učebne, spravuje sieť a pod. v súčasnosti bez nároku na akúkoľvek odmenu a v čase osobného voľna. Riešiť ďalšie vzdelenie učiteľov pracujúcich s IKT na škole.

Aj keď škola prejde na právnu subjektivitu a mnoho vecí sa tým zmení, bude škola aj nadále závislá od toho, koľko pomoci a finančných prostriedkov bude na školu prúdiť ďalej. Takých škôl, ako je naša, je na Slovenskú určite veľa a viem, že podobne ako naša, pokiaľ sa im nedostane podobnej

pomoci, ako v projekte Infovek, nemá šancu takúto učebňu s pripojením na internet na svojej škole zriaďať či udržať v chode. Obec sa nachádza v regióne s dosť veľkou nezamestnanosťou a má len veľmi malú šancu získať sponzorov, ktorí by boli ochotní, alebo si mohli dovoliť, podporovať podobné projekty, či školské aktivity. Bolo by dobré, keby Ministerstvo školstva pokračovalo aj nadálej v podobných akciah akou bolo zmluva s Microsoftom o licencích pre školy za dolár. Možno by bolo vhodné pouvažovať aj o ďalších multilicenciaciach na výukový softvér (Cabri geometria, CAD programy...), softvér využívajúci sa pri vedení agendy na školách (tlač vysvedčení, tvorba rozvrhov, zastupovanie, programy potrebné pri inventarizácii majetku školy, knižničné programy a pod.).

Verím však, že spoločnosť pochopí, akú dôležitú úlohu v živote človeka zohráva škola a jej mimoškolské aktivity. Verím, že pochopí, že je omnoho lacnejšie a efektívnejšie zabezpečiť materiálne podmienky nielen k možnosti získania vzdelania, ale aj aktívneho trávenia voľného času, ako potom investovať do odstraňovania následkov zanedbanej výchovy, či rôznych negatívnych vplyvov – následkov drog, alkoholu a pod.

5. DIGITÁLNE ŠTÚROVSTVO VO VÄČŠEJ OBCI (ŠARIŠSKÉ MICHAĽANY) – Jozef Mačo

S myšlienou „digitálneho štúrovstva“ som sa prvýkrát zoznámil v príspevku Doc. RNDr. Petra Sýkora, PhD. na konferencii INFOVEK 2000 v Račkej doline. Možno to bolo aj vďaka výbornej prezentácii (obrázky historického Slovenska nemali chybú...), no najmä preto, že je to fakt výborný nápad. Slováci sú už raz takí, boja sa nových vecí, osvetu potrebujú ako soľ.

Klasickí „štúrovi“ chodili po Slovensku a robili osvetu:

- knihy, pohohospodárstvo
- boj proti alkoholizmu
- šírenie nových myšlienok

Aj dnes je potrebné šíriť novú mylienku – myšlienku otvorennej, vzedelanej informačnej spoločnosti. Škola je na túto prácu ako stvorená – je takmer v každej dedine, chodia do nej všetci, je prístupná obyvateľom miestnej komunity.

Dostal som za úlohu zachytíť vývoj na bežnej škole vo väčšej obci východného Slovenska, teda žiadny server, žiadny kolektív skúsených stredoškolských pedagógov a snaha o jednoduchosť a minimum starostí (ved počítace predsa človeku žiť uľahčujú...). K tomu minimálna počítačová gramotnosť väčšiny učiteľov a obyvateľov obce. A snaha tento stav zmeniť. Ved už Pafo Hammel kedyd spieval: „**Na začiatok netreba mať veľa, stačí, keď sme nositeľmi cieľa...**“.

Obec Šarišské Michaľany leží medzi mestami Prešov (13km) a Sabinov (5km). Od iných obcí regiónu sa lišia pomerne rozvinutým priemyslom (podniky IMUNA a EkoPak), mediálne známym detským domovom SLON (Václav Fischer, H.Růžičková), sídliskom a základnou školou, ktorá bola jako prvá v okresoch Prešov a Sabinov zapojená do projektu Infovek.

Školu navštevuje 555 žiakov, asi 170 je zo susednej obce Ostrovany.

Východzcia situácia a zatiaľ získané skúsenosti

S počítačmi sme na škole začali pred 15 rokmi, v čase nástupu slávnych značiek ATARI, SHARP a ZX SPECTRUM. Je len samozrejmé, že školstvo malo vtedy iné priority (mysím, že vtedy to bola práve svetonáborová výchova...) a tak sme prvé 8-bitové mašinky dostali k užívaniu od „držobného“ podniku IMUNA. Zlaté časy – žiadne harddisky, žiadne operačné systémy, žiadne vírusy...čo počítač, to iný programovací jazyk, iná klávesnica, iný Basic, iná grafika. Bezstarostný život – vypneš a mäs undo od úplného začiatku...

Potom si štát spomeral, že na školy by mali predsa len nejaké počítače príť a tak poslali do okresu 2 „počítačové učebne“. Ako škola skúsená a s počítačmi pracujúca sme jednu dostali. Doteraz si myslím, že to bolo iba preto, lebo na iných školách by tú sieť jednoducho nemal kto poskladať a používať...Jednalo sa o podstavu o sieť BetaNet, kde „serverom“ bol PC XT a stanice 10 kusov Didaktik Beta. Nastali časy našej najväčšej slávy. Na počítačoch sme robili všetko:

– testy pre jednotlivé predmety (u žiakov veľmi obľúbené doteraz)

– výuka programovania (Basic, LOGO...)

– programovateľné stavebnice LEGO Dacta

S programovaním LEGO Dacta sme sa dostali na Otvorené majstrovstvá ČR, z ktorých sme pravidelne nosili pekné umiestnenia – čomu sa zase velení tešíli vedenie školy, lebo sa malo čím pochváliť do záverečnej správy. Predsa len „víťaz Majstrovstiev ČR znie lepšie ako majster okresu...“ Zažili sme aj pári exkurzii riadiťefov (nadšení ohkal) a návštěvu nemecky hovoriaceho zástupcu firmy SIEMENS, ktorého vo vidine sponzorstva neprozretele dovielkoľ ríadiťef školy, chtiac sa pochváliť „počítačovou učebňou“. Doteraz si myslím, že ten chudák zo Siémensu sa dlhzo spomáhal z pohľadu na nás intranet.....pisal sa rok 1998.

Potom prišiel rok 1999, riadiťef odišiel do dôchodku a v Učiteľských novinách som sa dočítao o projekte Infovek. Bolo mi jasné, že máme jedinečnú šancu obnoviť nás HW park, a to dokonca zadarmo. Tr týždne sme písali projekt, našli sme fotografie ešte z Elektrónu a Zenitu, vymýšľali sme, čo by sa dalo s novou technikou robiť, preštudovali sme haldu časopisov...robili sme skrátku všetko pre to, aby tam v dalekej Bratislave mohli povedať: „No, ak niekomu ešte dáme nejaké PC, tak by to malo byť v tej dedine pre Prešov...“ Nám sa zdalo, že projekt bol dobrý – striedma grafika, fotografie, kopie diplomov a ocenení. A tak sme čakali...Dňa pred plánovanou na internetovej stránke Infoveku to bolo jasné – sme tam! Ako jediní z dvoch susedných okresov. Potom ešte trochu čakania...a v januári 2000 zastavil pred školou červený Ford Transit, z ktorého začali vychádzať krabice rôznych tvarov a veľkostí...už nápisy COMPAQ, HEWLETT PACKARD, PHILIPS...vzbudzovali záujem o obsah.

Upgrade

Nastal čas pracovný. So silou v oku sme sa rozlúčili so starou učebňou, všetko rozobrali, párkrt vymaľovali miestnosť...a hor sa do práce. Tandem riadiťef – školník bolo dva týždne vidieť v montérkach, pobehujúc s drôtmi, káblami a náradím až do večerných hodín. Vznikla učebňa, o akej sme snivali iba tajne – priestraná, svetlá, dobre vybavená.

Na slávnostné otvorenie sme pozvali všetkých, od prednostu okresného úradu a vedúcej odboru školstva po členov školskej rady. Stríhanie pásky, poštostenie...a môžeme začať.

Kedže pripojenie na internet ešte nebolo, začali sme so vzdelenáváním učiteľov. Zvolili sme postup „od začiatku“, pekne pomaly, malé skupinky (2 – 3), dosť času na precvičenie, podľa možnosti rovnaká kombinácia (F, M, 1. – 4.). Osvedčilo sa a touto formou pokračujeme prakticky nepretržite až doteraz.

Považovali sme za potrebné informovať o projekte aj iné školy. Stalo sa tak na zasadnutí riadiťefov. Nedôvera bola veľká – „A to len tak dosteneme počítače?“, – výsledky prezentácie dobré – v ďalšom roku bol prijaté z okresu 4 školy.

Pre okres sme zorganizovali pár akcií pre metodikov a vedúcich pracovníkov škôl. Páčilo sa im, pochváli – a pýtali sa „Kedy my budeme mať také na škole?“

Žiaci sa pýtali najviac na Internet. Dovtedy sme chodili po kluboch v Prešove. Bola to sice pekná exkurzia, aj zľavu dali, ale doma je doma. Pol roka som im sfuboval, že už vo februári...v apríli...o mesiac. V júni začali školu navštievoť pracovníci Telekomunikácií. Prvá skupinka zapojila vodiča a odišla. Druhá priniesla router...a odišla. Tretia priniesla hub, odskúšala pripojenie cez notebook...a odišla. Deň pred skončením školského roku sme oslávili pripojenie na internet. Deviataci sa doškali....

Leto bolo v znamení prehľadky CD, inštalovania, štúdia, inštalovania, inštalovania, štúdia, inštalovania...jeden z nás sa dostal na Letnú školu Infoveku (veľmi si pochváľoval...), v júni stihli chlapci urobiť www stránku do slovenskej súťaže (skončila v prvej 20-tke) a v auguste sme začali skúšobnú prevádzku internetového klubu. Plagát, otváracie hodiny, 8 PC...všetko ako sa patrí. Po mesiaci sice nejaká závistlivá osoba telefonovala na nadriadenú inštitúciu, že vraj čo je to za podnikanie, ale stáčio hradniť slovicko „vstupné“ slovami „prispevok na darovači účet“...a stiahli sme plagaty (ale o klube už aj tak každý vedel).

Som začiatkom nového školského roku práce pribudlo a vykryštalizovala sa skupinka učiteľov, ktorí radi pomôžu. Beží internetový klub, začali sme so zbieraním materiálu pre stránku a CD o obci, prihlásili sme sa do projektu Zaspievajme si s polom, vyhľásili sme okresnú výstavu v počítačovej grafike CompArt 2001. Angličtinári sa zapojili do medzinárodného projektu Antarctica, kde vyhrali 4.kolo, deviataci robia školský časopis...a včera nám došiel nový edukačný balík z Infoveku.

Ako na to ? Pár rád pre tých, ktorí by chceli.

1. Robíme projekt

Ked sa v iných školach dozvedeli, že možno dostať dobré vybavenie učebne len na základe dobrého projektu, ich najčastejšou otázkou bolo: „Vám sa písalo faško, ked ste tak dlho robili s počítačmi – ale čo napišeme my?“

a) Začnite včas

Pripravujte sa. Zberajte materiály, kopírujte diplomy, opisujte dobré skúsenosti z iných škôl, robte si poznámky na seminároch, robte zaujímavé akcie a fotografiujte ich, počúvajte nápady svojich žiakov. Chodte sa pozrieť, ako to robia inde. Skúmajte možnosti. Pripravujte si miestnosť.

b) Všetko poriadne spracujte

Snažte sa priblížiť svoju školu. Nerozpisujte dlhé kapitoly. Predstavte si, že váš projekt je už 53., ktorý niekoľko číta. Snažte sa zaujať dobrým nápadom. Vynechajte frázy a omáčky, odborník to rozozná.

c) Osobe si myslím, že najväčší dôraz sa pri výbere kladie na personálne zabezpečenie (osoba garant) a jasnú predstavu o tom, **čo by ste chceli robiť**. Ak máte dobré nápady, ak ste už aj sami v minulosti ukázali, že niečo viete...počítače nakoniec prídu (ak nie, tak ostatní boli lepší...teba sa poučíš a skusíš znova)

Ak ste projekt odoslali, máte prvú časť práce za sebou. Teraz si môžete položiť otázku: „**A čo ak tie počítače o pol roka naozaj prídu?**“

Vedzte, že po zložení krabíc sa nezastavíte. Budú okolo vás chodiť učiteľia a žiaci s otázkami: „A už príšo všetko? A kedy to bude nainštalované? A kedy pôjdeme na Internet? A môžeme si už ísi kresliť? Kedy sa bude dať učiť dejejús s tým novými CD?...“

Časť z toho, čo vás čaká, sa da urobiť **aj vopred** – učte sa anglicky, študujte literatúru, začnite odoberať odborný časopis, navštívte s detmi párkár internetový klub (nech sa naučia aspoň základy), vymaľujte si učebnú, urobte mrežu, vymerajte zámkы, zberajte materiály pre školskú www stránku, urobte si jej štruktúru, natáčajte pesničky, pošlite učiteľov na kurzy, vypracujte si pracovny poriadok učebne, urobte si učebné plány krúžkov...

Skrátka – budte pripravení.

2. Podpora vedenia školy

Najviac diskutovaná otázka. Niektorí riaditeľia škôl sa boja, že prichádzajú nové, čomu oni absolútne nerozumejú. Boja sa, že to nové si získava žiaci až učiteľov. Boja sa, že o tom nebudú môcť rozhodovať, lebo o tom nemajú ani potuchy. A učiť sa niečo nové? Je to čiastočne problém riaditeľov starých fyzicky (kto nič nerobi, do dôchodu nič nepokazí), ale najmä riaditeľov, starých duchom. Prečo je to tak? Lebo zatiaľ čo už aj na skladníku sa predpokladá znalosť práce s PC, od vedúceho pracovníka vzdelávacej (!) inštitúcie sa nič takého nevyžaduje. Žiadny cudzí jazyk, žiadna práca s PC. Ak by boli školy spojené s ministerstvom a obecným úradom sietbu, ak by sa formuláre a dátazníky vyplňovali on-line, ak by sa pošta vybavovala mailom...boli by nutení sa niečo naučiť. U novo vyberaných šéfov by práca s počítačom mala byť základný predpoklad (ako niekedy písanie).

V jednom českom periodiku som čítal, že ak už riaditeľ školy priamo nepropaguje nový spôsobu učenia, mal by aspoň predložiť potvrdenie od učiteľov a žiakov, že neškodí...nie je to zlý nápad. Ako sa škola môže pohnúť, keď riadiaci pracovník sa bráni internetu, pretože mu sám nerozumie...

Záver: **Znalý a do problematiky zapálený riaditeľ je pre školu výhra.**

Zariadujeme učebňu informatiky

Počítače by dnes mali byť všade – v kanceláriách školy, v kabinetoch, v učebniach. V Dánskom Billunde sú vidieť počítače na chodbe školy...na stoličkach, normálne zapojené, s myšou aj podložkou...

Pri malom počte počítačov na dnešnej ZŠ a ich cene je pravdepodobné, že účtiskom sa stane miestnosť, nazvaná rôznymi názvami – učebňa informatiky, počítačová učebňa, učebňa výpočtovej techniky. Mala by to byť miestnosť:

- na kľudnom mieste, podľa možnosti na poschodí
- s rozvodom 220 – 230 V a centrálnym vypínačom
- s poriadnymi ističmi (v bežnej škole nie sú samozrejmostou)

- zabezpečená proti krádeži (poistovňa požaduje mreže na oknách aj na dverách (2 visiace zámky s pántom hrubým 8 mm)
- suchá, hygienicky nezávadná (formaldehydové dosky, azbest...)

Hygienické predpisy navyše vyžadujú dve veci:

- aby monitory neboli oproti oknu (odlesk na obrazovke)
- aby žiak nesedel za monitorom (vyžarование zo zadnej časti monitoru je väčšie ako z prednej strany obrazovky)

ZŠ Šarišské Michaľany má učebňu informatiky v bývalej klubovni PO (pre mladších – Pionierska organizácia). Hneď po roku 1989 sa nám chvalabohu podarilo prerobiť túto veľkú miestnosť na učebňu vypočítavé techniky a takto odolať aj rozšíreniu školy z 18 na terajšich 24 tried. Pri úprave vhodných priestorov nasľubujte voľné hodiny na Internetu a využite pomoc každého, kto prejaví záujem. Veľmi dôležitá je pomoc školníku – podľa mojich skúseností školník pomôže veľmi ochotne, ak má dvoch synov, zaujímajúcich sa o prácu s PC, z nich jeden sa učí programovať Java scripty a 3D animácie – zožerňať si takého, opäť sa. Vhodné je využiť aj bývalých žiakov. Treba však počítať s tým, že vhodný spolupracovník (odborník, špecialista...) vám sice pomôže, dokonca aj zadarmo, ale jeho voľný čas sa spravidla neprekryva s vašim...teda neprekryva sa skoro vôbec. A tak sa pracuje spravidla cez víkendy a v noci. Ved' čo poteší homo informaticusa viač ako rozzáriarený monitor a hviezdy za oknom...

Počítačovú sieť sme inštalovali do 1,35 hod. v sobotu...údržba siete od piatka 16,00 do 1,00 hod. v sobotu, novú zvukovú kartu sme inštalovali a skúšali na 1. sviatok vianočný od 23,00 do 4,25 nasledujúceho dňa. Samozrejme zadarmo...

Pokiaľ niečo nevieme alebo nestihame, dajú sa urobiť niektoré veci aj na dohodu alebo faktúru (bývalí žiaci, ako inak – sú o niečo lacnejší ako renovaný servis a často spoplahliejší a oveľa o chotnejší). Víkendy a noci v učebni trávim samozrejme s nimi.

Ak je už učebňa zariadená, treba ju rozširovať. Cieľom je taký počet počítačov, aby sa mohla naraz učiť celá trieda (asi 26 žiakov). Ak počítame na 1 PC maximálne dvoch žiakov (viac je nezmysel), potrebujeme mať v sieti minimálne 13 PC + jedno pre učiteľa + skener + tlačiareň. Při delených hodinach je už pomerne vychádza 1 žiak na 1 PC. Skutočným cieľom by malo byť získanie čo najväčšieho počtu PC a ich okamžité využívanie (starnú...) .

Skôry, ktoré sú využívaní IKT ďalej, než ich kolegovia, by mali dostať možnosť zaobstaráť si rýchlejsiu linku a modernejšie vybavenie (web kamera, dataprojektor, digitálny fotoaparát, grafická a zvukové karty...), posunúť kvalitu výuky, pretože k tomu majú vďaka svojej predchádzajúcej práci väčšie predpoklady. V každom okrese by jedna takáto škola mohla slúžiť ako „okresné centrum Infoveku“ – robili by sa tam školenia a semináre pre učiteľov, ukážkové hodiny s pomocou IKT, overovali by sa vyuko-

vé materiály, poskytovať pomoc novým alebo ešte nezaradeným školám... Väčší problém ako zariadenie učebne časom uvidíte v efektívite, ktorá je závislá na tom, ako budú chcieť ľudia nové možnosti využívať a ako to budú vedieť..

P.S.

Myslím, že ak je komunálny záujem (rodičia, obecný úrad...), tak sa infraštruktúra postupne rieši. Ale nedaj bože, aby výsledkom bolo len to, že viac detí bude surfovať po stránkach s hrami, pesničkami a len tak kecať (chatovať...) o tom, akí sú učitelia nespravodliví a sprostí.... Zmysel je v dostupnosti informácií zlepšujúcich kvalitu reálneho života. A pre toto musí byť vyriešené viac než infraštruktúra.

Zriaďujeme Internet klub

Prečo ? Nemáte dosť starostí ?

Zriaďenie internetového klubu v obci ako je naša je základnou podmienkou, aby sa splnila myšlienka projektu INFOVEK:

- otvorenie školy lokálnej komunité za určitých podmienok, aj finančných
- škola ako centrum internetzácie v SR
- efektívne využitie hardware – drahá technika nesmie stáť, má sa sprievodniť lokálnej komunité (SŠ, VŠ, občania, dôchodcovia...), ktorí si zaplatia, treba umožniť prístup k informáciám aj dospelym

a) Stanovte si pravidlá

Skôr než otvoríte klub, stanovte si pravidlá správania a zoznámite s nimi všetkých príchádzajúcich. Môžete ich dávať napokopírované k lístkom, umiestniť ich ku každému PC...a pre istotu dať jeden list A3 aj na nástennku k učebni. Aspoňa sa nikto nebude môcť vyhovárať. Dobré je zverejniť ich aj v školskom časopise. Samozrejmosťou by mal byť zákaz jedenia a pitia nad klávesnicou, spúštanie vlastných diskiet a CD, používanie mobilov, menenie nastavení...

b) Zabezpečte, čo sa dá

Hneď na začiatku sa zaviete naivného predpokladu, že všetci „s dobrým úmyslom“ prichádzajú. Ak nemáte server (ako my), zaobstarajte si niekory zo strážcov a sledovačov vašich PC a pozakazujte všetko, čo sa zakázať dá, vrátane opustenia Internet Explora. My sme boli na začiatku trochu naivní a tak nám návštěvník (bývalý žiak, ako inak...) totálne zhodil PC a pre istotu vymazal aj zálohу z D: (Norton Ghost)... Odvtedy sa neukázal...

c) Zabezpečte kvalifikovaný dozor

Po 4-mesačných skúsenostach z prevádzky verejnosti prístupného klubu musíme zdôrazniť jedno – V miestnosti môže byť ako dozor jedine odborník. Laik nemá potuhy, čo sa na PC deje, nevie kontrolovať PC, nevie poradit

s vyhľadávaním, napáliť CD, stiahnuť soft z Internetu, poradiť pri tvorbe www stránky... Preto sa hneď spočiatku vzdajte ilúzie, že sa v klube budú striedať všetci učitelia a čím skôr si vyškofte 1 – 2 pomocníkov. Pozor na predpisy BOZP – poučenie osôb o práci s elektrickým zariadením.

Typy návštěvníkov:

- Chatujúce dievčatá – prejavujú sa nezadržiteľným smiechom a hihňá- ním, zodpovedajúcim ich veku. Po záverečnej vás začnú prosiť ešte o pá sekund, lebo „musíme mu ešte odpísat...“
- Pracujúci odborník – v kuse stláhuje súbory, ukladá ich do adresárov a občas chce napáliť na disk...stiahnuté súbory pravidelne zabúda vymazať z disku. Tichý a vitálny typ návštěvníka.
- Nastavovač – sice za celý čas pobytu pri PC pozrie pár stránok, ale stihne zmeniť kurzor myši a šetriť obrazovky – jedná sa v podstate o neš- kodný typ, nechce ublížiť, len správcovi nechať odkaz „tu nesedel žiadny outsider...“
- Pracujúci stredoskôlák – dostał za úlohu pripraviť si referát a tak zháňa, čo sa dá. Ak má doma PC, stláhuje texty na disketu, inak žiada všetko vytlačiť...spočiatku nevie robiť s vyhľadávacimi službami...
- Surfer – začiatočník – Pri PC doteraz sedel veľmi málo, ale počul, že na internete je veľa zaujímavého. Bohužiaľ sám nevie, čo ho vlastne zaujíma a tak skončí pri stránke obľúbeného futbalového klubu alebo Markyz...pri dobrej starostlivosti perspektívny typ. Odrodou tohto typu je začiatočník- špecialista, zaujímajúci sa len o svoj odbor (ryby, psy, F1, sex...)
- Žáškoň - Zákerný, na pohľad nenápadný bývalý žiak, ktorý sa chce pomstíť za svoje zlé známyky v minulosti. Niečo sa na strednej škole naučil a chce to využiť. Zostáva po ľom pomernené, čo sa dá (ak sa dá)...vďaka evidencii zistíte, kto to bol, ale to je asi tak všetko...viač nepríde. Jedinou obranou proti tomuto typu je hodná systémová politika – správcovia odborníci si už niečo nájdú a poradia.

d) Zakážte hrať hry

Videl som dva typy internetových klubov. V jednom nebolo počuť vlastného slova, DOOM a jeho klony z monitora nezisli, otrepané klávesnice. V druhom ticho, šuštanie papierov, tukajúce klávesnice, tichá hudba...zvoľte si ten druhý.

e) Urobte si marketingový plán:

Aši tak: „Každý rok ukončí ZŠ asi 55 žiakov. Študenti stredných škôl dochádzajú do Prešova a Sabinova, kde sú internetové kluby. Domov sa vracajú po 15,00 hodine.

Požadované služby: surfovanie po Internete, chat, zakladanie e-mailových schránek, stáhovanie súborov a napaňovanie na CD, písanie referátov, pre- daj diskiet a CD, školenia a kurzy, výroba www stránok.“

Náklady na hodinu: kúrenie 0, – Sk (hreje aj tak), elektrina, odmena dozoru (ak nemá náhradné voľno...), možno najť správcu na dohodu...

Príspevok na darovací účet za 1PC/1 hodinu...bežne od 20 do 100 Sk (pozrite si cenníky a www stránky internetových klubov v okoli)

Inou možnosťou by bol, aby na živnostenský list prevádzkoval internetový klub pre verejnosť v učebni školy niekto iný (byvalý žiak, ako ináč...). Za nájom by zaplatil sumu, ktorá by sa odviedla do štátneho rozpočtu a vy by ste si ju pýtali od okresného úradu späť ako mimoropozčitné zdroje. Popri tom by mohol tiež niečo darovať škole...

Čo na to konkurencia ?

Internetové kluby, existujúce vo vašom okolí (ak ste v meste) veľmi neradi uvídia konkurenku, ktorá ujedá z ich koláča. Dá sa to pochopiť – kúpili PC, platia nájom a dane, chčú zarobiť. Na dedine takáto morálna dilema odpadá, pretože normálne založenie internetový klub by sa tu asi neuživil. Vám je v podstate skoro jedno, či pride za hodinu 5 alebo 8 ľudí, prinajhoršom dosta- nete menej príspevkov na darovací účet... no tak tá web kamera bude o mesiac neskôr.

Nastal ten čas – otvárame svoj vlastný internetový klub

Máte pocit ako majiteľ reštaurácie, ktorému práve prichádzajú prví hostia. Vyberáte príspevky na darovací účet, zapíname PC, pýtate sa na návštěvníkov, či nepotrebuju pomoc...stláhuje súbory z Internetu, hľadáte víry na diske- tách, napaňujete dátá na CD...dve hodiny sa nezastavíte.

Najčastejšou vetou je „nie, hry tu nehráme...“. Opravujete nastavenia programov, vymazujete divné súbory z adresára „Moje dokumenty“...A tak to pôjde pravdepodobne každý raz – myšlienka, že v klube by sa mohli striedať všetci učitelia sa vzdaľuje do nenávratna...za týždeň by bolo po softveri aj po reputácii klubu...

Zostali ste dvaja, traja – tí, ktorí vedia nastaviť, otvoriť, uložiť, napáliť, poradiť...lebo toto chcú návštěvnici denne.

Po mesiaci sa situácia začína kryštalizovať. Návštěvníkov už poznáte podľa mena. Viete, čo od nich očakávať. Po čase odpadní herní fanatici, ktorí si predstavovali klub ako hernej brloh v štýle Dune 2 a Half Life. Zato so začiatkom roka začnú pribúdať študenti, ktorí si u vás budú pripravovať práce do školy. Stálym návštěvníkom vytvárate vlastné adresáre (štamgasti majú dokonca svoje obľúbené PC...)...

Riaditeľ školy ako vedúci internet klubu

Tu sa môžete trochu zastaviť. Je táto práca „hodná“ učiteľa alebo riaditeľa školy? Neutriť tým jeho image ? Nespadne z piedestálu nedosiahnuteľnosť a dôstojnosť ?

Nie, neutriť – ak sa svojej práci rozumie. Postupom času si vás návštěvníci začnú väžiť ako niekoho, kto si rozumie so špičkovou technikou, kto vie

niečo viac ako oni. Váš kredit stúpa, stáva sa z vás guru. A s vami sa zvyšuje aj kredit školy. Už to nie je miesto, kde sú iba staré veci. Už neplatí, že priemerný žiak má doma veci, ktoré si škola nemôže dovoliť – počítacovú sieť a pevnú linku na internet má predsa len máloko. Ľudia si všimnú, že neplatí ani veta „učiteľovi je dobre – raz sa niečo naučí a z toho žije celý život“. Cieľ ste dosiahli – škola je miesto, kde sa opäť príst – bude tam niečo zaujímavé.

Má škola právo zakazovať niektoré www stránky ???

Tak toto keby sme vedeli...V internetovom klube je to jasné – všetko je povolené. A čo žiaci ZŠ ?

Ústava SR – Politické práva – čl. 26

- (1) Sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.
- (2) Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo inym spôsobom, ako aj slobodne vyhladávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povoľovaciemu konaniu. Podnákanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákonom.
- (3) Cenzúra sa zakazuje.
- (4) Sloboda prejavu a právo vyhladávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobód iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mrvnosti.

Teda Ústava zakazuje cenzúru a hovorí, že sloboda môže obmedziť iba zákony. V školách sú rôzne vnútorné a školské poriadky – ale môže stáť školský poriadok nad zákonom ?

Právnické stanovisko k tomuto problému v ČR priniesol časopis Computer v septembri 2001.. Z článku vyplýnulo, že škola nemá právo zakázať žiakom pozerať akýchkoľvek stránok na Internete. Zase si to odnesie riaditeľ. On je zo zákona zadpovedný za obsah vyučovania, takže filtrace obsahu Internetu na škole je jeho záležitosť a nikoho iného. Vyberte si.

P.S.

Internet je asi jediné slobodné médium na svete a mal by takým zostať. A pri správnom vedení hodiny žiaci namajú čas ani možnosť pozerať hanbaté alebo fašistické stránky.

Ak niekoľko vykradne banku cez Internet počas práce v školskom internetovom klube – kto bude zadpovedný ? Žiak? Škola? Infovek ako „majiteľ“ prípojenia?

Napodiv treba myslieť aj na ochranu učiteľov pred rodičmi – „Môj syn sa doma chváli, že s kamarátom pozerali na internete holé baby! Ako je to možné?“ Potom zistíte, že boli ako návštěvníci popoludní v klube...

Čo z toho má škola ?

Hned druhým problémom po „legalizácii“ práce koordinátora IKT a správcu siete je vytvorenie jasných a prehľadných pravidiel na podnikanie ZŠ.

Fikcia:

Škola má počítače a schopných učiteľov, robí platené kurzy, prevádzkuje internetový klub, výraňa na objednávky www stránok – zarobi ďalšie peniaze – kúpi ďalšie počítače – bude viac možností pre výuku aj pre podnikanie – zarobia sa ďalšie ďalšie peniaze...

Skutočnosť:

Škola má rozpočet rozdelený na mzdy, energie a bežnú prevádzku (telefón, papier, čiastice prostriedky atď.). A potrebuje na učebné pomôcky, údržbu, nábytok...

Riaditeľ školy na poradách stále počíva jedno slovo – šetriť, šetriť... To v praxi znamená populárni nastaviť regulátory kúrenia (ak nejaké sú...) na minimum, vypnúť svetlú a zamknúť školu. Riaditeľ však chce, aby sa zariadenie školy využívalo aj popoludní a tak sa svieti a kúri. Je možné, že aktívny riaditeľ nabudúce nedostane osobné hodnotenie, lebo málo ušetril – číže v konečnom dôsledku zo svojho platu sponzoruje školu...čo je sice ľudomilné, ale krátko to vydrží.

Riaditeľ sa preto snaží nájsť spôsob, ako získať ďalšie peniaze. Požičiať sať telocvičňu, zriadiť internetový klub. Bohužiaľ podľa súčasných predpisov zisk školy berie štát – výnimku je darovací účet, ktorým škola volne disponuje.

Možnosťou je prenajatý priestory za zakúpenie nejakého potrebného vybavenia – toto štát nezoberie. Alebo odviesť zisk na účet OŠMaTK a pýtať späť ako mimorozpočtové prostriedky.

Vzdelávame vlastných učiteľov

Ked už ste sa konečne stali jedinými majiteľmi 8 ks kvalitných PC v okrese (a ešte ten Internet !), je na čase začať osvetu. Najvhodnejšia forma su školenia učiteľov. Školenia sice majú na starosti krajské MC, ale...

- učitelia nemajú čas
- metodici nemajú čas
- metodici hovoria nejakým divným jazykom, ktorému učitelia nerozumejú a používajú také divné slová ako windows, súbor, adresár, GIF, Word, sejvnút...
- učitelia sa boja, že sa tam strápnia a tak sú najradšej v kruhu dobre známych tvári...

A tak začináme školiť v rodnej škole:

- po skupinkách
- podľa predmetov, účelovo IKT na Vv, Chémii...
- pekne pomaly, aby sme obeťe nevyplášili...

Podľa mojich poznakov z praxe je najväčšou chybou, ak si školenie učiteľov zoberie na starosť inžinier bez pedagogickej praxe. Vybehne na nich

s 30 odbornými termíni za hodinu, „žiaci“ sa zaseknú a snažia sa bez hanby prežiť do konca kurzu...posledného, na ktorý išli dobrovoľne.

Ideálnym školiteľom je kolega, ktorý má čas a ktorého sa nebojíme spýtať aj na prvá pohľad bľbostí, ktoré ale pre nás sú dosť podstatné...napr. ktorou stranou strčí do PC disketu, ako zavrieť šuplík po vložení CD, prečo je výhodné vytvorený súbor uložiť na disk...

Najvhodnejšou skupinkou je kolektív 10 – 15 učiteľov, ktorí sa zišli na okresnom zasadnutí PK – takzvaný metodický deň. Keďže program metodického dňa si robí okresný metodik sám, veľmi rád prijme vašu ponuku stráviť deň v dobre vybavenej učebni a naučiť sa niečo nové. Je to dokonca o počítačoch a to je teraz in. A navyše je to cez pracovnú dobu a tak sa nikto neponáhľa...

Mne sa ušla dvakrát skupinka učiteľov angličiny. Má to jednu veľkú výhodu – vedia jazyk.

Ani vedomost o počítačoch u nich nie sú veľmi rozdielne (to býva najväčší problém školenia). Išlo im to veľmi dobre a aj pre mňa to bolo veľmi poučné.

Veľmi zaujímavý jav sa pravidelne vyskytuje u vzorky „učiteľka, ktorá ešte nedrážala myš v ruke“. Prístup na začiatku školenia je veľmi opatrný, ale o to väčší je pokrok, ktorý prebieha asi takto:

8,00 – Učiteľka tvrdí, že ona tomu vôbec nerozumie a nikdy sa s počítačom nenačí, lebo jej to netreba. Od úteku z miestnosti ju odráža len to, že kurz je v pracovnom čase a zvedavosť...vlastnú perspektívku hodnotí veľmi sebaskriticky

8,30 – Učiteľka po pochopení, že stačí vedieť čítať a klikáť myšou, začne nesmelo pobebohat po internetovej stránke – fascinuje ju objav, že ono to naozaj funguje. Načítavajú sa obrázky, objavujú sa texty, funguje aj tá šípka vľavo hore až lišta na pravej strane... skrátku pohoda.

9,30 – Na rad prichádzajú vyhľadávače – bomba. Učiteľka nadšene konštatiuje, že odpadol aj ten posledný nepochopiteľný krok – písanie akéhosi www.vdsgh.sk do riadku hore. Veď stačí zadať slovčko a ono sa to nájde samo...prvé slovčko je spravidla módna... Prehľadávanie nájdených stránok sa stáva drogou....a pozri, tu, aha – a daj tam slovo QUELLE – ...“

11,30 – Učiteľky si ani v duchu neprípustiajú, že niekedy odmietať vymoženosť techniky a začínajú chápať, prečo ich deti chodia do interneových klubov. Začínajú konštatovania – Prečo my také nemáme v škole ? Tesne pred koncom seminára sa spravidla najčastejšie ozýva veta: A koľko stojí taký počítač ? Ciel splnený – semienko osvety je zasiate...

Poznámka:

Projektom European Computer Passport (ECP) umožňuje Akadémia vzdelávania dosiahnuť občanom SR rovnakú kvalifikačnú úroveň v oblasti používania IT aká je v členských krajinách EÚ.

Možno získať medzinárodne platný certifikát Xpert ECP. Na získanie je povinné zvládnúť tri povinné moduly: Základy výpočtovej techniky, Textový editor I (Word), Základy Internetu. Prvé skúšky sa na Slovensku uskutočnia začiatkom roku 2002. Pozri www.aveducation.sk

Kupovať pre ZŠ multimedialne encyklopédie ?

Otázka na prvý pohľad veľmi jednoduchá. V ČR ju vyriešili tak, že každá škola dostala CD v hodnote 30 000 Kč. Napodív, nie všetci boli spokojní. Dôvody:

- nemajú PC, na ktorých by to spustili
- náročná inštalácia na siet'
- zložité, nejednotné a neprehľadné ovládanie
- nedostali CD, ktoré by najviac potrebovali

Tiež sme po ziskaní počítačov zháňali všetko, čo sa dalo, aby sme zistili, že:

- niektoré CD majú naozaj vysoké nároky na HW
- doslaneme 1 оригинал na X počítačov
- niektoré majú zlý zvyk nainštalovať si rôzne „vylepšenia systému“, ktorých sa my zase nevime zavabiť
- niektoré majú tak zložité a neštandardné ovládanie, že je možné ich používať doma, ale vysvetlovaním logiky ovládania a pohybu po menu by sme v škole strávili hodinu

Veľmi by sme privítali sériu multimedialných CD, vypracovaných podľa osnov ZŠ, s jednotným ovládaním (niečo podobné ako Terasoft skombinovaný s BSP Multimedia a Dorning Kindersley....). Bol by to veľký projekt, ale stál by zato...

Nakoniec, aj pri skúmaní Internetu sa nájde veľa dobrého – a odpadnú problém s autorskými právami a inštaláciou. Niektoré veci sa dajú robiť aj on line (animované GIF, 3D náписy na webové stránky a pod.)

Ozaj, všimli ste si, že s internetom môže pracovať naraz veľa ľudí bez multilicencie ? A že to autorov stránok neštive...

Inak, dobré CD je fajn. U nás v rámci diplomovky študenta Ped. fakulty prebiehal zaujímavý experiment – testovanie CD „Pohádková matematika“ (Terasoft). Budúci učiteľ si overoval, za aký čas žiaci 1., 2. a 3. ročníka pochopia ovládanie CD a koľko príkladov vypočítajú sami, bez poháňania učiteľa, hnani len vlastnou zvedavosťou... Čísla boli pozoruhodné a dovolím si tvrdiť, že ziadny učiteľ nedonúti žiakov precvičiť si dobrovoľne násobenie alebo delenie na ľahkých príkladoch ako zvedavost' žiakov, ktorí chcú zisťiť, aké zvieria vznikne poskladaním puzzle...

Ako presvedčiť učiteľov ?

Jednoducho: Ukážte im výhody IKT. Snažte sa aktivovať ľudí, ktorí chcú robiť. Nepresvedčajte nikoho na silu. Podávajte IKT ako nástroj na zlepšenie ich doterajších metód, ako doplnok, ktorý chce rozvinúť a nie nahradí ich schopnosti. Poukážte na vyššiu efektívnosť práce (čas, cena, efekt...). Nauč-

te kolegov, že PC je pomocník... že IKT majú inšpirovať, rozšíriť možnosti výuky, nie nahradíť učiteľa.

Aký je súčasný stav povedomia spoločnosti o učiteľoch?

Učia stále to isté, učia zastaralé veci, majú dva mesiace dovolenky, majú nízke platy a krátku pracovnú dobu.

Príliš mnoho žiakov sa ešte stretáva s učiteľmi, ktorí nevedia zapnúť kazenový magnetofón alebo vložiť CD do prehráváca, prekopírovať videokazetu, ktorí nevedia vybrať peniaze z bankomatu, nikdy netelefonovali z mobilu, nevedia používať telefónnu kartu, netušia, že existujú digitálne fotoaparáty – všimnite si, že sú to veci a činnosti, ktoré dnes považujeme za samozrejmost'.

Navýše žiaci vidia školách samé staré věci – nábytok, dvere, zariadenie, učebné pomôcky. Dokonca aj v učebniach sa ešte spomínajú nejaké Jednotné rolnicke družstvá a pionieri.

Je preto jasné, že alfof a omegou počinania musí byť učiteľ. A to ako zo sociálneho, spoločenského, tak aj odborného hľadiska. A teraz je šanca, aby učitelia 12 – 15 ročným žiakom ukázali, že na to majú. Pokiaľ som si dobre zapamätal, na prvej Letnej škole Infoveku najviac učiteľiek uvádzalo ako motiváciu „Chcem sa vyrvnať svojim žiakom“.

Prečo IKT ?

- aktuálnosť informácií
- motivácia – „sloboda pohybu“, „zvedavosť“
- prezentácia práce (žiaci chcú ukázať, čo robili)
- rodičia sa budú dožadovať využitia IT v škole (niekde už teraz)

Čo prináša využitie IT ?

- žiaci sa viac pýtajú
- majú odvahu riskovať, skúšať nové (je tu predsa UNDO...)
- vyššia motivácia
- atraktívna prezentácia (multimédiá)

Učiteľ má:

- využívať IT vo svojom predmete
- poznáť metódy využitia IT
- využiť PC v administratíve (prípravy, Č-T plány, správy, oznámenia rodicom, hodnotenie žiakov...)
- zberať „úspešné pokusy“

90 % európskych učiteľov má počítač doma, 70 % s pripojením k Internetu. Náklady si však z 90 % platia sami. V tomto parametri výrazne zaostávame. Dôvodom však nebude neochota zo strany učiteľov, ale predovšetkým ich kúpna sily.

90 % európskych učiteľov je presvedčených, že Internet zmení ich vyučovacie metódy, ale len 34 % učiteľov využíva vo vyučovaní Internet priamo.

Polovica európskych učiteľov má určité vzdelenie v IKT, tretina zvláštny

kurz pre využívanie Internetu. Tu naše školstvo evidentne zaspalo. Počítač a jeho základné funkcie by malo zvládnut 90 % všetkých učiteľov.

Internet získava **uznanie zo strany európských učiteľov** až v okamžiku, keď **pochopia jeho užitočnosť** pri práci s detmi. A až pochopia, k čomu môže prakticky poslúžiť aj im samotným....U nás hraje významnú úlohu predovšetkým **malá jazyková gramotnosť učiteľov** a jedinou cestou, ako tento trend zlomiť, je spoľahlivá príprava učiteľov v jazykoch a informatike.

Určitým problémom je aj nekvalifikovanosť a starnutie učiteľských zborov (absolventi PDF zo školstva odchádzajú) alebo osvedčený prístup v štýle „Zase nejaká reforma ???“ „Mňa už sa to netýka“...každého sa to týka. Deti je stále menej a rodičia sa pri zápiske spýtajú: Máte počítače? Máte Internet? Ak nie, dovidenia, inde majú... a učiteľ je bez práce. Učiteľ je povinný sa vzdelať. Ako hospodárke príde nový účtovnícky program, tiež nemá na výber – 2-dňový kurz a ide sa naostro... Aj v poslednej firmičke se obsluha frézky musela už dávno zmieriť s prechodom na digitálne ovládanie osi „x“ a „y“. A verte, veľmi sa im nechcelo...

O čo sa vlastne snažime rôznymi prostriedkami? Aby naša práca bola zaujímavá, aby deti dávali pozor, aby sa niečo naučili, aby boli zavedené a sami si vyhľadávali nové poznatky. Každý, kto učil, vie, koľko námahy to dá a výsledok je aj tak pochybný. Treba preto využiť každý prostriedok, aby práca bude zaujímavejšia, deti sa naučili a ešte sa pritom zabavili...

Východiskom by mohlo byť zaradiť certifikáty zvládnutia IKT do platového postupu učiteľov. Rovnako treba legalizovať prácu na projektoch ako náplň pracovného času.

Záver:

Je to jednoduché – vyškolia sa učitelia a dostanu zaplatené.

Získajte si podporu Okresného úradu

Pri styku s úradmi je dôležité odstrániť nepochopenia a administratívnych bariér, vyrastajúcich predovšetkým z neznalosti problematiky a strachu pred niečím úplne novým a neovereným. Treba pochopiť, že aj tito pracovníci majú svojich nadriadených a majú obavu urobiť chybu, hlavne u neoverených vecí.

Vhodnou formou je, ak riaditeľ školy, zaradenej do Infoveku, referuje na úrovni okresu (porada riaditeľov) o výhodách projektu. My sme navýše poslali ponuku na školenia do všetkých ZŠ v okrese, vrátane OŠMaTK. Ponúkli sme vyškolenie učiteľov, riaditeľov...

Vhodné sú aj menšie veci, pri ktorých sa ukáže výhoda byť on line. Chystá sa napríklad debata o nových zákonomach 313 a 416 – kde ich zohnať? Predseda na webe. Pomôžete kolegom a pritom nezabudnite zdôrazniť, že sú stiahnuté z Internetu a že to trvalo iba pár minút...

Pri propagácii IKT v regióne by veľmi pomohlo, ak by sme mali na škole jednu komplexnú učebňu (aspoň 12 PC + dataprojektor), aby sme mohli robiť ukážky pre ostatné školy, PK, riaditeľov... lepšie raz vidieť... musia sa im ukázať výhody.

Ako si získať rodičov

„Prečo by som mal získať rodičov?“, spýta sa možno niekto. Nuž, získať si rodičov je veľmi potrebné.

Rodičia:

- majú záujem o výuku informatiky
- zasadajú o orgánoch miestnej samosprávy
- tvoria a rozdeľujú príspevky pre Rodičovskú radu
- pracujú v rôznych firmách, ktoré môžu napríklad venovať papier do zberu, vyradať PC, číste CD a iné užitočné veci
- sú niekedy odborníkmi v oblasti, ktorá vám nie je až taká blízka a môžu pomôcť v projektoch

Rada rodičov môže zaplatiť externého učiteľa informatiky (nepovinné predmety, krúžky). Pozvite rodičov do učebne počas práce s PC (grafika, Internet). Skúste urobiť výstavu prác, skúste internetový prenos obrazu z niektoréj hodiny. Urobte si web kameroú vysielanie priamo z klubu. Robte deň otvorených dverí pre verejnosť!

Na diskusiu:

V rámci dodávok Infoveku by sa mala dodávať aj web camera.

Rodičia môžu prísť aj s otízkou: „Prečo moje dieťa nechodí na počítače?“

– poukážte na priority školy, môžnosť zapojiť sa do práce na teleprojektoch, prípravy školského časopisu...

Obecný úrad – najbližší partner

Obecný úrad hral doteraz pri financovaní miestnej školy významnú úlohu a po 1.7.2002 to bude úloha rozhodujúca. Od tohto termínu prechádzajú ZŠ pod správu obce vo všetkých materiálnych otázkach – údržba, učebné pomôcky... a teda aj učebná informatika.

Z tohto dôvodu je dobré venovať spolupráci s obcou mimoriadnu pozornosť. Najvhodnejšie by bolo, ak by v kresle starostu sedel človek, fandiaci vzdelenaniu (môže disponovať prostriedkami do 5000,- Sk) ...ano ani v opačnom pripade to nie je beznádejně. Rozpočet schvaľuje obecné zastupiteľstvo...

Čo môžete urobiť pre obec?

WWW stránku

Veľmi dobrá protislužba za sponzorské dary, obec získa slušnú www stránku a žiaci sa naučia skenovať, písat' vo Worde, prenášať na FTP server.

Prezentáčne CD – foto, piesne, texty...

Zaujímavá práca, niečo z grafiky a typografie, skenovanie, nahrávanie. Niektorí žiaci sa až pri jeho výrobe poriadne zoznámia so svojou obcou.

Dejaj obce na CD

Kronika na CD by mala patriť k tomu prvému, čo sa bude robiť po zvládnutí základných programov. Treba zachrániť piesne, dokumenty, fotografie a texty skôr, ako sa stratia v minulosti. Táto práca sa nedá odložiť.

Školenia

Aj pracovníci obecného úradu potrebujú občas poradiť, vyškoliť...a kde inde, ak nie v škole?

A čo môže urobiť obec pre vás?

- zakúpiť techniku, prispiet' na činnosť...(a čo viac nám treba, však...)

Aktivizujte bývalých žiakov

Bývalí žiaci sa samozrejme prídu pozrieť, čože sa to v ich škole zmenilo. Na dobrú techniku sa začnú nabaľovať odborníci, – jeden pomôže s www stránkou, ale potrebuje niečo stiahnuť z webu, druhý výborne fotografuje a má digitál, ale občas potrebuje uložiť fotky a napáliť na CD...čiste vzájomná pomoc...v prírode sa používa názov symbióza...

Dajte o sebe vedieť

Práca s počítačom má tú nevýhodu, že sa nedá ukázať na javisku ako spev alebo tanec. Skúste poslať počas vianočného programu na javisko najšikovnejšieho deviatka, aby previedol konvertu súboru wav do MP3...Jako povedal Majakovskij – Keď sa sám nepochválim, kto ma pochváli?

Využiť všetky možnosti, ako dať o svoej práci vedieť. Príspevky do tlače, školský časopis, zasadnutia Rady rodičov, plenárne zasadnutia ZRPŠ, triedne schôdzky, schôdze obecného zastupiteľstva, webová stránka...

Propagáciu projektu Infovek v minulom roku veľmi pomohol TV seriál Okná internetu (<http://www.oknainterinet.sk>)

Možno by prospehl viac príspevkov do všeobecne orientovanej tlače (Nový čas, Slovenska, Život...) , aby ziskali prehľad aj rodičia. Aj keď sám tieto periodiká nečítam, viem, že pre mnohých obyvateľov obce je to spolu s TV jediný zdroj informácií.

A Markiza príde až vtedy, keď budú obete počítačových vírusov padáť hlavami na klávesnice...

Robíme školské www stránky

Infoveková škola bez www stránky...to je asi ako športová škola bez telocvične. Stránka jednoducho časom musí vzniknúť. Ak máte vymyslenú konceptu, zainteresujte každého – jedni nech pišu texty, druhí skenujú fotografie, ďalší zbierajú staré školské fotografie a dokumenty, učitelia nech spracujú svoj predmet, niečo o projektoch, fotografie tried...

Pri konečnej úprave pozor na vhodné farebné kombinácie, čitateľnosť textov a fáhku orientáciu. Taktiež je vhodné si uvedomiť, že rôzne dlhé animácie sú sice efektívne, ale návštěvník si neprišiel pozerať animovaný film, ale získať čo najrýchlejšie informáciu. Pozor aj na ochranu osobných údajov – na stránke nesmú byť adresy žiakov, ani celé mená a fotografie spolu.

Platenie tvorby www stránok vrátane autorských práv je vyliešené až tak, ako ostatné práce s IKT na škole – teda nijako. Možno dostanete niečo ako

osobné, možno odmenu – alebo si stránku v rámci konička urobíte sami, spravujete sami, nikomu nepoviete heslo a pri definitívnom odchode zo školy alebo zhoršení vzťahov s riaditeľom ju stiahnete zo serveru... a ponúknete sa, že pre školu urobíte www stránku na zmluvu...

Záver

Cieľom môjho príspevku bolo ukázať ako sa v súčasnosti myšlienka digitálneho štúrovstva už realizuje a aké skúsenosti prináša v jednej obci východného Slovenska.

Možno tu nájdú niečo pre seba noví nadšenci, ktorí chcú uskutočniť túto myšlienku vo svojej miestnej komunite a regióne.

P.S.

Poznámka na záver:

Ako by mohla vyzerat škola, v ktorej by sa stretol pre IKT zapálený riaditeľ s rovnako „postihnutým“ učiteľmi? Možno by to fungovalo ako hodiny...možno by si závideli, kto dostal lepší projekt...lepšie PC...lepšiu triedu...možno by niektorým začalo vadit, že už nemajú výlučné postavenie zasvätených...ale predstava je to krásna.

6. DIGITÁLNE ŠTÚROVSTVO V HLAVNOM MESTE – Norbert Kyndl

Názor na východiskovú situáciu v systéme výchovy a vzdelávania:

V súčasnosti systém výchovy a vzdelávania deťí a mládeže vo voľnom čase nie je na Slovensku dosťatočne rozpracovaný. V systéme výchovy neexistuje previazanosť formálneho a neformálneho a záujmového vzdelávania. Problémom väčšiny stredných a základných škôl, domovov mládeže a ostatných školských inštitúcií je nedostatočné materiálne zabezpečenie pre výchovno-vzdelávacímu prácu so žiakmi, výrazne nižšie finančné zabezpečenie oproti školám v ostatných vyspelých európskych štátach. Školské inštitúcie sú ohrozené nedostatkom kvalifikovaných pracovníkov. Odchod kvalifikovaných pracovníkov z rezortu školstva je podmienený aj ich nerovnocenným postavením voči ostatným pracujúcim z iných rezortov. Existujúce centrá voľného času sú prístupné len pre nízky počet detí a mládeže, ktorí žijú v mestách, pretože na vidieku nie sú zriaďované. Kvalita práce v centrálach voľného času trpí nedostatkom kvalifikovaných pracovníkov ako aj nedostatom technického a materiálneho vybavenia. Centrá voľného času nie sú v dostatočnom rozsahu prístupné aktivitám mimovládnych občianskych združení deťí a mládeže, ktoré by mohli do činnosti priniesť viac nových trendov a aktivít. Chýbajú kvalifikovaní sociálni pracovníci, štát venuje malú starostlivosť kvalitným dobrovoľným pracovníkom pre prácu s deťmi a mládežou. Správa Slovenského výboru UNICEF konštatuje, že ako celkove, tak aj v jednotlivých oblastiach je starostlosť o voľný čas deťí a mládeže zo strany štátu horšia ako pred rokom 1989. Chýbajú vysokoškolsky vzdelaní, dobre pripravení pedagógovia voľného času.

Ďalšie vzdelávanie, celoživotné vzdelávanie a rekvifikácie sa nedejú v úzkej spolupráci s podnikmi, firmami. Stredné školy slabo spolupracujú s podnikovou sférou a podniková sféra so školami. Ďalšie vzdelávanie poskytuje druhú šancu tým, ktorí z rozičkých príčin dosťatočne nevyužili svoju prvú šancu v rámci počiatčného vzdelávania. Otvorené univerzity nie sú ešte ani založené a univerzity tretieho veku sa slabo rozširujú. Dištančné vzdelávanie sa zatiaľ uskutočňuje len v strediskach dištančného vzdelávania pri vysokých školách. Podniky, firmy, živnostníci, ale aj mestá a obce potrebujú odborníkov, vysokoškolsky vzdelaných ľudí, a preto sa očakáva ich vyšší záujem o ďalšie a celoživotné vzdelávanie. Chýba kooperácia rezortov, absentuje reálna koncepcia spolupráce rezortov vo väzbе na predpokladaný rozvoj štátu. Nepoznáme dobre kvalitu ďalšieho vzdelávania učiteľov, výchovávateľov a vedúcich pedagogických pracovníkov. Chýba vyskumné, koncepcné a koordinované pracovisko v rezorte školstva.

Kvalitné vzdelanie je rozhodujúcim zdrojom budúceho rozvoja, prosperity a konkurenčeschopnosti SR. Tvorivo-humánné vzdelanie a výchova je aj podmienkou sociálneho konzenu – odstraňovania sociálnych nerovností, riešenia rómskej problematiky, neporozumenia medzi ľuďmi, sociálnych

konfliktov, vzdelanie a výchova je najlepšou prevenciou v boji proti kriminalite, nezamestnanosti, drogám, protispoločenskému správaniu, ale aj najlepším stimulom pre vytvorenie kvalitného života občanov Slovenskej republiky v budúcnosti. Vstup do Európy a moderného sveta bude znamenať pre Slovensko aj školu demokracie a tolerancie k menšinám, tolerancie k iným kultúram, ale bude to tiež stimul pre porovnávanie sa s inými krajinami a bude tiež znamenať nástup tvrdnejšej a rozsiahlejšej konkurenčie. Človek získava prostredníctvom moderných informačných komunikačných technológií vďaka susedov, ale zároveň vďaka konkurentom. Úspešnosť Slovenska a občana Slovenskej republiky bude plne závisiť na prípravenosti presadiť sa v tak silnom konkurenčnom prostredí. Vzdelanie je našim najväčším bohatstvom, ktoré nám môže významne pomôcť vyrovnáť sa s fenoménom globalizácie, žiaľ, zatiaľ vzdelanie u nás je do značnej miery skrytým a nevyužitým kapítalom.

Ako sa javí systém celoživotného vzdelávania u nás – motivácia:

Ak sa chce človek produktívne vyrovnáť s prudkými zmenami vo vede, technike a ekonomike musí sa učiť po celý život. Preto je potrebné vytvoriť efektívny systém celoživotného vzdelávania. Celoživotné vzdelávanie sa musí stať hlavným princípom, na základe ktorého sa bude zabezpečovať vzdelávanie v celom svojom spektri. Všetci tí, ktorí žijú v Európe, by mali mať rovnakú príležitosť prispôsobiť sa požiadavkám sociálnych a ekonomickejých zmien a aktívne sa zúčasňovať na tvorbe budúcnosti Európy. Celoživotné vzdelávanie musí sprevádzat úspešnú transformáciu súčasnej ekonomiky a spoločnosti v prospekti ekonomiky a spoločnosti založenej na vedomostach. Je definované ako cielená nepretržitá vzdelávacia činnosť, ktorej účelom je zlepšovať vedomosti, zručnosti a kompetencie. Rozvoj dištančného a virtuálneho vzdelávania je nevyhnutnou podmienkou pre celoživotné vzdelávanie. Celoživotné vzdelávanie bude zahŕňať najmä odborné vzdelávanie, prehľbovanie a zvyšovanie kvalifikácie, rekvalifikácie, doškoľovanie, získavanie nových spôsobilostí. Jedným zo základných východísk pre oblasť systému celoživotného vzdelávania bude Memorandum celoživotného vzdelávania komisie európskych spoločenstiev.

Informačné technológie – Internet – motivácia:

Ak chce Slovenská republika úspešne aspirovať na vstup do Európskej únie, musí nasledovať krajinu, ktoré na novú informačnú revolúciu systematicky pripravujú svoj vzdelávací systém. Krajinu EÚ rozhodli o pripojení všetkých škôl na Internet v roku 2001, výskolenie všetkých učiteľov pre prácu na Internete do roku 2002 a v roku 2003 predpokladajú, že všetci žiaci končiaci školskú dochádzku, budú viedieť pracovať s Internetom. Slovenská republika reagovala pohotovo na tieto výzvy projektom Infovek. Predstavuje vitanú snahu o systematické odstraňovanie zaostávania Slovenska v rozvoji informačných technológií za ostatnými štátmi, vrátane susedov Česka, Maďarska a Poľska.

Cieľom projektu Infovek je priprávanie stredných a základných škôl na Internet, ako aj jeho zmysluplné využívanie. Tento cieľ sa k spokojnosti škôl darí napĺňať.

V rámci projektu by sa malo v zhode politických strán deklarovať, že do roku 2003 sa pripoji všetky školy na Internet, preškolia sa učitelia na prácu s Internetom a v roku 2004 všetci žiaci končiaci maturitou budú viedieť pracovať s Internetom.

Lisabonská výzva predpokladala v roku 2001 napojiť všetky školy v Európe na Internet, v roku 2002 zabezpečiť, aby všetci učitelia ovládali Internet a v roku 2003, aby všetci žiaci končiaci školu ovládali Internet. V našich podmienkach predpokladáme časový posun, ale čo najrýchlejšie by sa mali naplniť všetky tri ciele Lisabonskej výzvy. Pre celú Európu je informatizácia veľmi dôležitá, lebo Japonsko a Spojené štáty už majú určitý náskok. Pre kandidátsku krajinu Slovensko je to dvojinašobná výzva a nosná motívacia. Školstvo musí okamžite podať pomocnú ruku a výrazne sa podieľať na tejto strategickej úlohe.

Počítače v škole – východisková situácia na škole v meste:

V ďalších častiach sa chceme zamerať na situáciu a podmienky strednej školy v meste. Naša škola – Gymnázium Ladislava Novomeského na Tomášikovej ulici v Bratislave je škola, ktorá vzdeláva žiakov vo veku 10 až 18 rokov. Pri tomto dlhom pôsobení máme možnosť vidieť vývoj vztahu dnešného dieťaťa k počítačom a narábaniu s informáciami. Súčasne chtiac-nechtiac máme aj prehľad o vývoji vztahu rodičov našich žiakov k využívaniu výpočtovej techniky. Dnes, ako riaditeľ, vidím tento vývoj aj medzi svojimi učiteľmi v škole.

Naša škola má a mala vždy k počítačom blízko. Už dlhé roky má skúsenosti so zameraním: na rozšírené vyučovanie programovania (v predchádzajúcim období, informatiky) dnes.

Približne pred 20 rokmi sa zavedol v rámci vyučovania voliteľných predmetov blok programovanie a počítačové systémy. Táto výuka však bola zmenami v osnovách gymnázií zrušená v roku 1991. Dnes má škola triedy so zameraním na informatiku a snažíme sa nadviazať na tradíciu intenzívneho využívania výpočtovej techniky na škole z rokov minulých, kedy naše školské výpočtové laboratórium (dva počítače SM 3 – 20 a množstvo osobných počítačov bolo v prevádzke 12 hodín denne). V tom čase som vykonával funkciu vedúceho učiteľa odbornej prípravy a riadil som prácu aj vedúceho školského výpočtového strediska. Popri riadnej povinnej výuke a populárnejšom strojového času pre žiakov – záujemcov, sme školské výpočtové laboratórium využívali na vedenie kurzov programovania a tiež sme prenajímali laboratórium napríklad na rekvílkážne kurzy.

Dnes z vtedajšej techniky už nie je na škole nič. Mikropočítače sme odovzdali bezplatným prevodom okolitým základným školám a materským školám a veľké počítače SMEP boli postupne vyraďované. Spôsob, akým

bolo vtedy prevádzkované školské výpočtové laboratórium, bol v mnohom podobný organizácii dnešných počítačových internetových klubov. Žiaľ, so zrušením voliteľných predmetov zameraných na programovanie na gymnáziach zanikol i štatút školského výpočtového laboratória. Vďaka tomuto štatútu mohli byť zamestnaní v škole popri učiteľoch programovania a informatiky na plný úvazok ešte traja vysokoškolsky vzdelení pracovníci – vedúci ŠVL, technik a programátor a jeden stredoškolsky vzdelený operátor. To bolo veľmi dobré a užitočné. Neboli problémy ani s 12 hodinou dennou prevádzkou školských výpočtových laboratórií a to po stránke technického dozoru, starostlivosťi o operačný systém ani s dozorom v mimovyučovacom čase. Skúsenosti z vtedajšej prevádzky školských výpočtových laboratórií mali aj iné bratislavské stredné školy (Gymnázium na Novohradskej, Gymnázium na Grosslingovej, elektrotechnické priemysloský a pod.).

Počítače v škole dnes – súčasnosť – doterajšie skúsenosti:

Pred niekoľkými rokmi sa vrátil na školu bývalý kolega, bývalý technik spomínaného školského výpočtového laboratória. Popri kritike na mňa ako riaditeľa školy (podľa jeho názoru som ako bývalý učiteľ programovania mal zo pozície riaditeľa rozvíjať len predmet informatika, čo sa samozrejme nedalo a nedá, ale ako vyburcovanie riaditeľa do ďalšej práce to splnilo účel sme začali hľadať a prípravovať spôsob skvalitnenie výpočtovej techniky a obnovenia záujmového využívania počítačových učební v škole aj v mimovyučovacom čase.

Postupnosť jednotlivých krokov k realizácii nášho projektu bola stanovená nasledovne:

1. Zabezpečenie aspoň dvoch dobrých učiteľov informatiky na trvalý pracovný pomer (dovtedy odíslo z týchto funkcií niekoľko učiteľov a všetci do iných rezortov ako školstvo).
2. Systematicky zabezpečiť obnovu počítačov, monitorov a tlačiarí a zostaviť aspoň jednu učebňu schopnú konkurovať počítačom kvalitou počítačom mnohých žiakov doma alebo na pracoviskách rodičov žiakov.
3. Postupne vybaviť kabinet informatiky, vedenie školy a administratívu školy kvalitnými počítačovými pracoviskami (ako jedna z prvých škôl na Slovensku sme spracovávali kompletnú hospodársku agentúru a inventarizáciu na počítačoch už v roku 1993).

Toto všetko sa nám podarilo najmä vďaka mimoriadnemu úsiliu získavania finančných prostriedkov na našu Nadáciu GLN. Takmer všetky náklady niesla nadácia a hodnota, ktorá sa presunula do tejto výpočtovej techniky dosiahla 700 000,- Sk. V tom čase prispievali do nadácie aj rodičia a tak nesmier zabudnúť podakovať aj im za pomoc pre rozvoj v tejto oblasti. Existoval neustály problém, kde získané finančné prostriedky priorite použiť, pretože

bolo toho veľa, čo bolo potrebné zachraňovať, aby škola splňala kritériá funkčnej kvality strednej školy v Bratislave, napríklad:

- veľký športový areál s tenisovými ihriskami,
- futbalový ihriskom a atletickou dráhou – nový povrch,
- prevádzkovanie školského bazéna – výmena strojového zariadenia,
- rekonštrukcia telocvične a šatní,
- funkčnosť veľkej auly – osvetlenie, podlaha,
- vybavenie učiteľov cudzích jazykov magnetofónmi, videorekordérmi a novými učebnicami a pod.
- a mnoho iných potrebných investícii.

Podarilo sa usporiť nevyhnutné požiadavky iných oblastí a súčasne začať zabezpečovať rozvoj učební informatiky a počítačov na škole. Aj jeden počítač alebo prídavné zariadenie sme si v tom čase nemohli dovoliť kúpiť z rozpočtových prostriedkov. I napriek tomu sme sa rozhodli pokračovať vo vybavovaní školy ďalšími počítačmi.

Postupnosť ďalších krokov k realizácii nášho projektu skvalitňovania výpočtovej techniky sa dá zhurniť do týchto bodov:

Začali sme pripájať jednotlivé počítače do počítačovej siete hľadať know how, študovať. Najprv jednu učebňu, potom druhú učebňu a na koniec počítače na riaditeľstve školy a administratíve (riaditeľ, zástupcovia, tajomníčka, hospodárka, knihovníčka).

Vybavili sme si najskôr dial-up pripojenie a neskôr pevnú linku. Pripojenie na Internet sme zabezpečovali cez Internet, NEXTRU a aj NETAX (dnes Slovanet).

Z prostriedkov Rodičovskej rady sme si zaplatili pripojenie na internet s obmedzenou rýchlosťou prenosu (ale finančne primeranou a tak rodičia financovali pripojenie na internet viac ako dva roky až do júla 2001).

Podarilo sa nám získať do školy vojajka na civilnej službe a s jeho pomocou sme začali vytvárať mimovyučovaci priestor pre prácu na počítačoch a na Internete.

Ziskali sme vlastnú doménu a udržiavame vlastnú www stránku školy (www.gln.sk).

Zorganizovali sme prvý dobrovoľný kurz práce vo Worde a kurz práce s Internetom vrátane elektronickej pošty. Zúčastnilo sa ho v čase voňa 15 našich učiteľov rôznych predmetov. Pre zaujímavosť učiteľa predmetov SJ, Mat, D, AJ, Che, Fy, Tv, Nos a učiteľa rôzneho veku (učiteľ s 5-ročnou praxou ale aj pracujúci dôchodcovia). Kurz som viedol ja ako riaditeľ školy a pripravil som si maximálne prehľadné pomôcky a návody, aby som im prácu a učenie sa pracovať na počítači čo najviac zjednodušil a spríjemnil. Využil som skúsenosť z minulosti, ktorú som mal z vedenia množstva kurzov pre dospelých (učiteľia, inšpektori, metodici a pod.).

Túto časť obnovy sme opäť celú financovali z mimorozpočtových prostriedkov, tentokrát cez našu Občianske združenie Tomášickár (nadácie zo zákona zanikli a v sledovanej etape bolo potrebné zabezpečiť na rozvoj,

upgrade viac ako milión korún – presnejšie 1 400 000,- Sk, čo predstavuje skutočne obrovskú investíciu. Bolo to o to ľahšie, že v tom čase príspevky rodičov plynuli už na účet Rodičovskej rady, z ktorého nám v našom projekte rodičia zaplatili Internet a prispeli 50% ceny na nákup dataprojektora. Vďaka tejto investícii sa naša škola dostala na špičkovú úroveň vo vybavení počítačmi a aj multimediálnou technikou. Do dvoch odborných učební informatíky boli dodaných dvadsať najvýkonnejších zosietlovaných počítačov (pentium pripojených na Internet, štandardné tlačiarne, dva skenery). Kabinet informatiky mal tri výkonné počítačové pracoviská s laserovou tlačiarou a napaľovacou mechanikou CD. Ďalej bolo vybavené riaditeľstvo školy (4 počítača 486 + tlačiarne), administratívna (4 počítače + tlačiarne), všetky kabinety v budove školy (15 počítačov 486 a aj 386, ale bez tlačiarnej), odborné učebne fyziky, biológie, chémie a nepovinného predmetu prvej pomoci po jednom počítači (486 + CD + tlačiareň).

Všetky tieto počítače (počítače v odborných učebniach informatiky, kabinetoch, riaditeľstve a administratívne) sa nám podarilo prepojiť do počítačovej siete a pripojiť na Internet. Samozrejme pri prihlásení veľkého počtu záujemcov naraz na Internet, kapacita linky nepostačovala a práca bola úplne spomalená až zastavená. Bolo potrebné zabezpečiť ešte jednu telefónnu linku pripojiteľnú na Internet. Pripojenie na Internet bolo hradené z prostriedkov našho Občianskeho združenia Tomášická.

Na pomoc škole prichádza INFOVEK

– dobrá skúsenosť a pomoc – náčrt budúceho vývoja:

V tom období sme boli s realizáciou nášho projektu spokojní, ale veľmi finančne vyčerpaní a unavení. Všetko sme realizovali popri riadnych školských povinnostях, vo voľnom čase a s minimálnym mzdrovým ohodnotením.

Vtedy nám veľmi pomohlo zapojenie sa do projektu Infovek.

Po oboznámení sa s projektom Infovek, sme vypracovali projekt na základe ktorého bola škola Gymnázium Ladislava Novomeského vybraná do projektu a vďaka tomu sme sa dostali konečne k dobrým počítačom až zo rozpočtových prostriedkov. Počítačové pracoviská boli inštalované do jednej učebne informatiky, zosietlované a pripojené na Internet pevnou linkou, ktorú zabezpečoval už tiež Infovek.

V tejto fáze vybavovania školy počítačovou technikou sme boli spokojní so ziskaným stavom. Uskutočnili sme ďalšie dve školenia – kurzy práce na počítači: jeden kurz dobrovoľný, opäť účasť cca 15 našich učiteľov (vedol riaditeľ školy) a jeden kurz „povinný“ pre všetkých učiteľov v dňoch školských prázdnín (úspešne viedli naši učitelia informatiky). Kurzy organizujeme s cieľom vzdelávania učiteľov aj v súlade s požiadavkami Lisabonského dohovoru. Učiteľa boli rozdeľení po skupinách a kurz viedli všetci naši učitelia informatiky a úlohy zvládli veľmi dobre. Každému učiteľovi bola vytvorená vlastná elektronická poštová schránka a na zabezpečenie jej používania sa pomocou nej posielajú mnohé školské dokumenty (školský, vnútorný poriadok,

plán práce, testy, program úloh na jednotlivé mesiace, klasifikačné správy a zápisnice. Súčasne beží aj súťaž riaditeľa školy o najrýchlejšie reakcie na súťažnú elektronickú poštu posielanú riaditeľom školy. Prvou cenou je farebná tlačiareň venovaná do kabinetu učiteľov, ktorý v súťaži zvíťazí. Súťaž je dobrovoľná, a musíme s radostou konštatovať, že súťaže sa zúčastňujú okrem 10 učiteľov všetci učitelia v našej škole (t.j. viac ako 75%).

V odborných učebniach informatiky sa po vyučovaní zabezpečil prístup pre žiakov našej školy každý vyučovaci deň až do večera. Každý učiteľ má v kabinetu počítač a neobmedzený prístup na Internet. Splnili sme si tak jeden z cieľov, ale priniesol nám i množstvo nových starostí a otázok. Nevieme teraz odpovedať na otázky:

- že kto sa má o to všetko starať a za čo,
- kto má popoludní vyučovat' dozor,
- kto má ráno pred vyučovaním dávať do poriadku systémy na počítačoch, je častejšia poruchovosť,
- kto a kedy to má opravovať,
- kto sa má starať o množstvo počítačov (väčšinu starších) v kabinetoch po celej škole,
- kto zvládne udržiavať funkčnosť rozsiahlej počítačovej siete, v ktorej máme dnes zapojených 45 počítačov.

Sú to zložité problémy, keď škola nemá finančné prostriedky pre pracovníka ani na polovicný úvazok (čo je samozrejme tiež veľmi málo) na takúto činnosť.

Dočasne tento problém opäť vyriešil vojak na civilnej službe. Služba sa však každoročne skracuje a pomaly končí. Nie je to systémové riešenie a problémom ostáva ako to bude ďalej.

Školský počítačový klub – návrh riešenia a postup

– perspektíva a plány:

V tomto štúdiu určitej spokojnosti a samozrejme množstva nových starostí nášho školského počítačového projektu som sa prvýkrát dostať k myšlienкам projektu Digitálnych štúrovcov. Zámer využívať Internet pre potreby ďalšieho vzdelávania a rekvifikácie nezamestnaných v lokálnych komunitách je ideálne realizovateľný práve v školah. Pohľad škôl nebude samozrejme zahrňať kvalifikované problematiku rekvifikácie nezamestnaných, ale môže ponuknúť na základe svojich skúseností vhodné námyty.

Skoro všetko, čo sme doteraz robili a chceli robíť v našom projekte školského počítačového klubu, sa dá využiť v projekte Digitálni štúrovcí. Z tohto projektu sme si vzali myšlienky a nápady pre záverečnú fázu nášho projektu školského počítačového klubu Tomášickár. Klub už v určitej forme v podstate existuje od júna 1999. Jeho činnosť sa doteraz obmedzovala na využitie voľného času našich žiakov, ich súrodencov a kamarátov počas letných prázdnín (august). Zabezpečuje zamestnanie, zábavu a vzdelávanie detí počas prázdnin. Umožňovali sme prostredníctvom neho prístup na počítače, Internet a krátke zaškoľovacie kurzy. Klub okrem počítačových kurzov už tri roky

zabezpečoval počas letných prázdnin aj kurz anglického jazyka, kurz plávania a tenisu. Inštruktormi boli naši bývalí žiaci – teraz študenti. Máme veľmi dobrú skúsenosť s organizovaním tejto činnosti. Máme veľmi dobré referencie od rodičov detí. Máme veľmi dobré vzťahy, lebo všetci, vedenie školy, deti a ich rodičia, ako aj inštruktori majú kladný vzťah ku škole, a to nielen k budeve ako takej, ale ku škole ako vzdelennej inštitúcii, k jej atmosfére, k jej činnosti a aktivity. V takých podmienkach doteraz nás školský klub Tomášičkár ziskával skúsenosti, námy a pripravoval sa na rozšírenie svojej činnosti.

Stanovili sme si pre činnosť školského klubu postupnosť krokov k vybudovaniu učebne, ktorá by bola k dispozícii aj v mimovskyučovacom čase, v dňoch pracovného pokoja. Postupnosť krokov na vybudovanie školského počítačového klubu je zhruťatú do týchto bodov a niektoré úlohy sú práve v procese realizácie:

1. Stanoviť štatút školského počítačového klubu rozhodnúť o jeho organizačnom zaradení do fungovania školy, určiť vzťah škola a klub (možnosť klub prenajat), zapožičať učiteľovi, občianskemu združeniu a pod.).
2. Určenie školskej miestnosti, kde by klub mohol fungovať (u nás učebná číslo 16). Keďže voľná učebňa nie je k dispozícii je potrebné rozdeliť existujúcu učebňu informatiky na dve a tým vytvoriť ešte jednu učebňu (realizovali svojpomocne učiteľa informatiky počas prázdnin).
3. Zabezpečiť nový rozvod elektrického prúdu v učebni, lebo potrebujeme učebnu s rozvodom 220 – 230 V a centrálnym vypínačom, s primeranými ističami (v bežnej škole nie sú samozrejmostou) a súčasne zabezpečiť proti krádeži. Hygienické predpisy navýše vyžadujú, aby monitory neboli oproti oknu (montáž žalúzii v učebni).
4. Vybudovať nový vchod do učebne tak, aby bol možný vstup do miestnosti aj v čase uzavretia budovy školy. Prerobiť zabezpečovacie signalačné zariadenie v učebni.
5. Získať počítače, nový server a ostatné vybavenie do učebne (momentálne najväčší finančný problém).
6. Skvalitniť Internet – prenosovú kapacitu.
7. Získať, kúpiť vhodný softvér pre počítačovú učebňu.
8. Získať, zaškoliť pracovníka, ktorý bude počas prevádzky zodpovedný za chod klubu.
9. Určiť učiteľa zastrešujúceho celú túto činnosť, administrátora siete, jeho odmenu za prácu, prevádzkový poriadok vypracovať pravidlá fungovania klubu.
10. Pripraviť prehľad nákladov na prevádzku školského počítačového klubu spotreby energie, tepla, upratovanie, mzdy atď.
11. Vyrobniť klubové preukazy na vstup do klubu. Vstup do klubu bude v určenom čase (sobota, nedele a prázdniny dopoludnia a dva dni v týždni popoludní a večer) na základe preukazu objednaného,

napríklad cez OZ Tomášičkár (cena preukazu 200,- Sk s platnosťou do 7. 7. 2002). Na preukaz budú mať povolený vstup dve osoby (počítame s dvojicami), napríklad: žiač + rodič alebo žiač + súrodenc alebo žiač + kamarát.

Celú prípravu a realizáciu sme zabezpečovali svojpomocne a finančne sa na nej spoločne podieľali Rodičovská rada (klub bude aj pre rodičov) a Občianske združenie Tomášičkár. Investície zatač predstavovali cca 200 000,- Sk, ale ešte je potrebné zabezpečiť vhodný softvér a ďalšiu počítačovú techniku.

Od 1. 2. 2002 (polročné prázdniny) začína školský počítačový klub Tomášičkár pravidelné prevádzkovanie počítačovej učebne ako počítačový a internetový klub. Informovanie o ňom, jeho propagáciu, zameranie a podmienky práce zabezpečujeme prostredníctvom školského časopisu, rodičovských aktivít, propagáčnymi plagátmi v okolí školy a roznesením informačných letákov do schránok obyvateľom v okolí školy systémom: (700 žiakov, 7000 letákov, 7000 schránok susedov a známych) cca 20 000 informovaných ľudí o našom klube a všetci z okolia bydliska našich žiakov. Ďalšie možnosti propagácie vidime v regionálnej televízii (u nás RIK) a v regionálnych novinách (Ružinovské ECHO).

Nášim cieľom je:

- otvorenie školského počítačového klubu lokálnej komunité – verejnosti a to za určitých vyvijajúcich sa podmienok,
- efektívne využiť hardvéru – drahá technika nesmie stáť, má sa sprístupniť verejnosti – maximálne, ale šetrne využiť,
- umožniť prostredníctvom počítačového klubu prístup k informáciám žiakom aj dospelým,
- dôraz klásiť na počítačovú a informačnú gramotnosť. Učiť záujemcov pracovať s novými informačnými technológiami,
- prostredníctvom počítačov a Internetu organizovať cyklus prednášok a školení na témy blízke a aktuálne širokej verejnosti – zdravý životný štýl, onkológia, drogová problematika,
- sprístupniť priestory ŠVL pre skupiny ľudí, ktorí sa v bežnom živote nielen k internetu ale aj k počítačom dostanú z veľkimi obťažami.. Na myšli máme deti z detských domovov alebo telesne či mentálne postihnutých, ktorým takéto možnosti priniesú nielen veľa nových zážitkov ale aj duševne a vzdelenostne obohatia ich nie ľahký život. Tieto kontakty by malie prebiehať formou spolupráce s konkrétnou inštitúciou a to náštevami skupín detí raz alebo dvakrát do týždňa. V našich podmienkach by si mohli zahráť počítačové hry, niečo sa naučiť zo sveta počítačov, či rozšíriť svoj svet o možnosti internetu. Do týchto činností by sme radi zapojili aj našich žiakov, ktorí by pomáhali jednotlivcom pri práci na počítači a snažili sa zlepšiť ich počítačovú gramotnosť. Zároveň by sa naučili pristupovať k sociálne slabším vrstvám a rešpektovať ich a na druhej strane by tým mohli pomôcť v ich začleňovaní do bežného fungovania spoločnosti.

Ako to chceme dosiahnuť:

- Sprístupniť počítače a Internet na škole v mimovyučovacom čase, umožniť surfovanie po Internete.
- Umožniť verejnosti vytváranie poštových schránek, zúčastňovať sa diskusných skupín, umožniť prístup k výukovému softvéru (dodávaného napríklad aj v rámci Infoveku).
- poskytnúť počítače a ich možnosti rôznym dobrovoľným organizáciám pre potreby ich činnosti. Išlo by o výrobu letákov, propagáciích materiálov informujúcich o činnosti organizácie, tvorba informačných stránok na internete a pod., ktorá by uľahčila a zviditeľnila ich činnosť.
- Otvárať a viesť záujmové počítačové krúžky pre našich žiakov a deti z blízkeho okolia – so zameraním na užívateľský softvér, logické a nenásilné hry, tvorbu WWW stránok a programovanie.
- Pre deti organizovať tematické dni. Pozvaný odborník (v rámci finančných možností pravdepodobne rodič) by deňom predvedol niektorý špeciálny softvér a pomohol im vytvoriť vlastný produkt v tomto softvéri. Mohlo by ísť napríklad o tvorbu počítačových animácií, a vytvorenie animovaného filmu, či softvér pre spracovanie zvuku a vytvorenie zvukového záznamu (napr. syntetizátor) a pod.
- Organizovať pravidelné zaškofcovanie počítačové kurzy (Internet, elektronická pošta, Word, Excel, Outlook, programovanie).
- Organizovať pravidelné jazykové kurzy – počítačová angličtina, zdokonaľovacie kurzy.
- Prenájimanim – zapožičiavaním počítačovej učebne na ďalšie vzdelenie, kurzy a rekvifikácie, školenia a prezentácie s využitím dataprojektora prepojeného na Internet – spolupráca s úradom práce.
- Zapožičiavať verejnosti literatúru, softvér z edukačného balíku alebo encyklopédii formou: prídem požičiam si CD pohrám sa alebo riešim úlohu a získam informácie.
- Vytvoriť a sprístupniť databázu, tematicky zoskupených príkladov s riešeniami z matematiky, fyziky, chémie atď.
- Umožniť získať informácie a súboru, stiahovať súboru, nahrávať súbory, tlačiť na tlačiarňach, poskytovať konzultácie a pomoc pri vyhľadávaní informácií. Umožniť z Internetu stiahnutie dlhších súborov, rádovo niekoľko stoviek MB, napáliť na CD (za primeranú cenu) a pod.

Pre koho pripravujeme klub:

- Naši žiaci a ich súrodenci
- Rodičia našich žiakov
- Bývalí žiaci
- Verejnosť – záujemcovia z okolia školy (aj dôchodcovia, deti z Det-ského domova a pod.)
- Učitelia a ich rodinní príslušníci

Kedy bude klub otvorený – úvodný režim prevádzky. Vstup povolený na základe takýchto preukazov:

Vážení návštěvníci Internet klubu

Ziadame rešpektovať prevádzkovou pokynu a pokyny inštruktora klubu! Pri ich nedodržaní môže inštruktor preukaz odobrať!

Počas školských prázdnin bude klub v prevádzke každý deň od 8³⁰ h – do 15⁴⁵ h.

Povolenie platí pre dve osoby na 2 hodiny denne!

.....
riaditeľ školy

POVOLENIE VSTUPU do školského počítačového Internet klubu

Cílos preukazu 1

Meno: Matej Lauko

Streda od 16³⁰ h – do 20⁴⁵ h

Sobota od 8³⁰ h – do 13⁴⁵ h

Nedela od 8³⁰ h – do 13⁴⁵ h

Preukaz platí do 7. 7. 2002

Čo musíme ešte vyriešiť alebo „trápia nás tieto otázky“:

- Budeme schopní ustrážiť počítače?
- Bude to konkurencia Internet kaviarňam?
- Bude to verejná e-mailová pisáreň?
- Bude to hľadáčka počítačová herňa?
- Budeme musieť selektovať záujemcov?
- Budeme časovo obmedzovať prácu?
- Budeme zakazovať niektoré WWW stránky?

Celý klub je a bude financovaný cez občianske združenie Tomášičkár. Klub chceme viesť cez vedenie školy v spolupráci s Občianskym združením Tomášičkár. Na začiatku chceme zapájať do práce v klube najmä našich žiakov a ich rodičov. Nepredpokladame, že finančie zo „vstupného“ do klubu pokryjú skutočné náklady. Tie by mali byť pokryté ďalšou aktivitou v kluboch – prednášky, kurzy a servisné služby.

Čo ďalej plánujeme a ako – motivácia:

● Ak už budú učebne zariadené, bude ich treba rozširovať a skvalitňovať. Cieľom je taký počet počítačov, aby sa mohla naraziť celá trieda (najmä pri multimediálnom vyučovaní a využívaní počítačov pri výuke jazykov). Jedným z konečných cieľov by malo byť získanie čo najväčšieho počtu kvalitných PC a ich využívanie najnovším vhodným softvérom.

● Neustále zabezpečovať rýchlejšiu linku a modernejšie vybavenie školského počítačového klubu (web kamera, dataprojektor, digitálny fotoaparát, grafické a zvukové karty...),

● Pokúšať sa a hľadať nové oblasti pre vzdelávanie pomocou počítačov virtuálna výchova napríklad v spolupráci s Olympijským výborom (šírenie olympijských myšlienok a pod).

Špecifikovanie súčasných problémov a otázok pri zavádzaní školských internetových klubov. Problem vidím najmä v zabezpečení nasledovného:

Ekonomická oblasť

1. Finančie na úpravy školských zariadení pre činnosť počítačových klubov.
2. Finančie pre učiteľov, pracovníkov zabezpečujúcich prípravu a realizáciu klubu. Pokúsiť sa o zriadenie platených funkcií, obdobných ako boli v školských výpočtových laboratóriach.
3. Finančie na počítačovú techniku do počítačových klubov.
4. Finančie na vhodný softvér, hry a pod., resp. výroba softvéru (tak ako vo fungujúcich internet kaviarňach a kluboch).
5. Veľkým problémom sa javí neprimerane vysoká cena za Internet.

Organizačná oblasť

1. Zdokonať prepojenie na Internet a skvalitniť spoluprácu s Telekomunikáciami – tăžkopádnu.
2. Vyriešiť možnosť platenia za vstup do počítačových klubov, ktoré nemajú VHČ alebo nemajú nadáciu, občianske združenie alebo neinvestičný fond.
3. Presvedčiť vedenia škôl o podpore týchto školských klubov a ich osvetových programov.

Ako niektoré z týchto problémov riešiť? Niekoľko rád by sa dalo vyučiť z vyššie uvedených strán. Ostatné je potrebné riešiť na základe prvých skúseností a v ich vzájomnom vymiešaní.

Tento projekt je priebežne dopĺňovaný a aktualizovaný na základe získavaných skúseností a nových poznatkov a informácií.

7. Miestna komunita a škola – Jozef Mačo

Americký futurológ John Naisbitt popisuje transformáciu industriálnej spoločnosti na spoločnosť informačnú pomocou 10 rovniejúcich sa trendov. Všeobecne túto zmenu vníma ako prechod od jedného stavu spoločnosti k stavu novému.

Konkrétnie:

- od centralizácie k decentralizácii
- od politiky politických strán k politike politických tém
- od riadenia zhora dolu k riadeniu zdola nahor
- od rovnocenného prístupu ku kapitálu k rovnocennému prístupu k vzdeleniu
- od nepríamej demokracie k demokracii priamej

Na pozadi týchto zmien zasahujúcich všetky sféry postindustriálnej spoločnosti u nás od roku 1989 dochádza k transformácii totalitného štátu na štát demokratický. Problémom, ktoré túto zmenu sprevádzajú, sú vystavení dennodenne prakticky vo všetkých oblastiach života. Rovnako je tomu aj práci, riadení a samospráve škôl.

Komunitné vzdelávanie

Komunitné vzdelávanie je proces, ktorý zapojuje ľudí do života komunity tak, že uspokiuje ich vzdelávacie, kultúrne, sociálne alebo rekreačné potreby s ohľadom na odlišnosti miestnej kultúry.

Vychádza z troch principov:

- vzdelávanie je celoživotný proces
- každý jedinec má právo sa podieľať na určovaní potrieb komunity a na hľadaní takých zdrojov, ktoré by tieto potreby uspokojovali
- každý jedinec nesie zodpovednosť za kvalitu života v komunite

Komunitná škola je každá škola, ktorá prijme princípy a snaží sa napĺňať myšlienku komunitného vzdelávania, je pripravená a ochotná:

- byť otvorená každému nad rámec bežnej prvádzky
- okamžite a kvalitne reagovať na potreby obyvateľov štvrte, mesta alebo obce
- ponúkať vysoký štandard služieb
- neustále sa snažiť o vlastné zdokonaľovanie

Školy sú dobrými centrami komunity pretože:

- sú skoro v každej obci
- vo väčšine komunit predstavujú najväčšiu štátne finančné investíciu
- vlastní ich štát (od 1. 7. 2002 obec), teda verejnosť

Myšlienka komunitného vzdelávania

Počiatky komunitného vzdelávania sa datujú do roku 1935, kedy sa v americkom Flinte v Michigane začali pomaly presadzovať princípy tohto vzdelávania. Myšlienka komunitného vzdelávania vychádza z predpokladu, že škola

ské budovy, ktoré sú bežne využívané v dopoludňajších hodinách na výuku detí, by mohli byť využívané i v hodinách odpoludňajších a ponúknut' celej komunité – teda širokej verejnosti prevažne z okolia školy – čo možno najväčšie, predovšetkým vzdelávacie, možnosti. Vo Flinte sa snažili, aby bola škola využívaná hlavne na vzdelávacie, kultúrne, rekreacné, zdravotné a sociálne ciele. O tom, že sa podarilo ponúknut' ľuďom niečo mimoriadne svedčí fakt, že sa v priebehu niekoľkých rokov myšlienka komunitného vzdelenia rýchlo rozšírila aj do ďalších štátov a miest po celých Spojených štátoch a po celém svete.

Nie všetky komunitné školy sú rovnaké. Napríklad školy na dedinách budú poskytovať iné druhy vzdelenia ako školy z mest, v vecfky panálových sídlisk alebo školy z okresných miest. **Projekt komunitného vzdelenia je však spôsobom, ako pomáhať ľuďom zlepšiť ich život prostredníctvom vzdelenia, kultúry a využitia voľného času.** Učenie je celoživotný proces a školy poskytujú ľudské a materiálne zdroje.

Možnosti školy v ponuke miestnej komunity:

Internet klub – Využitie hardware, prijem pre školu, prístup dospelým k informáciám...

Klub rodičov – Veľa škôl sa stretáva s problémom malej účasti rodičov na živote školy. Príčiny sú rôzne – nezáujem, nedostatok času, obava z oficiálnych stretnutí ... Jednou z možností, ako tieto kontakty zlepšiť, je Klub rodičov. Mohol by byť akousi dobrovoľnícku základňou, kde každý, kto bude mať chut' a záujem, môhol prísť s nápadom a s pomocou kolegov ho realizovať, prípadne aj inak podporiť – či už by šlo o aktivity pre deti, pre školu, alebo pre dospelých. K jeho založeniu by mohla viesť rodičov potreba mať neformálny priestor k výmeně názorov a k uskutočňovaniu nápadov, s ktorimi by možno inak neprišli. Mala by to byť otvorená neformálna skupina, kde môže prísť každý, kto bude mať chut' a nápad niečo urobiť, zlepšiť alebo predebatovať – o škole, rodičovstve, o deťoch... Niektorým rodičom nie je fahostajné, ako žije škola a ich deti v nej. (aj keď v slovenských podmienkach stále hrozí, že sa z klubu pri nevhodnom zložení stane stretnutie pri kávike, kde budú rodičia ohovárať učiteľov... :-)

Komunitné centrum – Snaží se ponúknut' zaujímavé aktivity nielen pre deti, ale aj pre dospelých. Cieľom je, aby sa škola každý den v dopoludňajších hodinách zmenila na miesto kultúrneho, športového a spoločenského diania.

Kurzy v komunitnom centre

Je možné robiť rôzne kurzy, plánované spravidla na popoludňajšie hodiny. O otvorení príslušného kurzu by mal rozhodnúť záujem „poslucháčov“. Každý kurz by mal byť optimalizovaný pre určitý počet záujemcov (spravidla 7 – 10). V prípade väčšieho počtu radšej otvoriť viac kurzov. Pri určovaní ceny kurzovného musia zohráť úlohu náklady a maximálny počet účastníkov

kurzu. Lektormi komunitného vzdelenia môžu byť učitelia, rodičia aj iní občania, odborníci v určitom odbore. Výhodou je, ak sú kurzy akreditované niektorou vzdelenácou inštitúciou.

Kto to zaplatí?

Sponsoring – KC by malo spolupracovať aj s komerčnými subjektmi, spojenými s komunitou.

Granty – V poslednej dobe sa v tejto oblasti otvárajú veľké možnosti. Žiadat' o grant môže škola u neziskových organizácií, na ministerstvách alebo miestnej samospráve a to buď ako škola samotná alebo cez ZRPŠ (Rada rodičov).

Samofinancovanie – táto oblasť zahŕňa správne zostavenie rozpočtu komunitného centra, aby nebolo pro školu príťažou

Komunitné vzdelenie na Internete:

[Open Society Fund Praha](http://www.opensocietyfund.cz)

[Charles Stewart Mott Foundation](http://www.csrm.org)

[National Center for Community Education](http://www.ncenet.org)

Literatúra a www stránky

www.infovek.sk: stránka projektu Infovek

www.zssarmich.sk: ukážka spracovania história regiónu

<http://www.zsangel.cz/kos/index.htm>: komunitné vzdelenacie centrum ZŠ Praha-Modřany

<http://www.zsangel.cz/kos/pics/plakat00.jpg>: plagát KVC Modřany

<http://www.ncenet.org/>: National Center for Community Education

<http://www.mott.org/>: Charles Stewart Mott Foundation, Michigan, USA

<http://www.pory.ecn.cz>: projekt podpory vzdelenia, komunitné vzdelenie
<http://www.iskola.cz>

<http://www.spomocnik.cz>: učiteľský „spomocník“

<http://www.cesaskeskola.cz>: portál českého školstva

<http://www.horackova.cz/zlenice>: iniciatíva učiteľov informatiky

<http://www.acol.cz>: stránka Auto Cont – Internet do škôl

<http://vsiz.msmt.cz>: Projekt II Státní informační politiky ve vzdelení (SIPVZ)

<http://www.aveducation.sk>: Akadémia vzdelenia, certifikát ECP Xpert

8. KOORDINÁTOR IKT NA ŠKOLE – Jozef Mačo

Ako sa na školy dostávajú počítače, ukazuje sa potreba mať niekoho, kto im rozumie, vie nainštalovať softvare, urobiť školenie pre kolegov, vie, ako IKT využiť na hodine. Takého človeka nazívame **koordinátor implementácie IKT** (informačných a komunikačných technológií).

Nieže by doteraz takto ľudia neboli... IKT koordinátori neexistujú len tabuľkovo. Inými slovami škola na nich nedostáva peniaze, ale inak existujú... Kto iný by sa staral o počítače na školách? Úroveň ich znalostí je sice veľmi rôznorodá, ale dá sa povedať, že takmer na každej strednej škole niekto skúsený je. Najväčší problém je s malými a neúplnými základnými školami. Avšak tí, ktorí chúcav, nečakajú so založenými rukami a kupujú si časopisy, knihy, vlastné počítače, chodia na školenia...

Potrebueme na škole koordinátora IKT?

Modelová situácia 1

Učiteľka ZŠ, 2.ročník

Nepoznám žiadny SW, ktorý by som mohla pre svoju prácu použiť. Zatiaľ ani neviem, kde by som sa to mohla dozvedieť. Možno na MC? Môže mi niekto urobiť školenie k programom pre špeciálnu pedagogiku?

Modelová situácia 2

Učiteľ výtvarnej výchovy

Potrebujem nejaké CD, kde by bola galéria Louvre a nejaký jednoduchý grafický program pre 5. ročník.

Modelová situácia 3

Učiteľ technických prác

Chcem žiakom ukázať počítačom riadené modely. Dá sa to na našich PC? Počítače tu sú, budú a bude ich stále viac. S počítačmi prichádza softvare, siete, periférie. Ak sa pozrieme na dnešný stav v školstve, vidíme, že by bolo veľmi naivné očakávať od učiteľov, aby stačili aspoň sledovať tento neskutočne rýchly vývoj. Preto potrebujeme mať na každej škole osobu, ktorá by koordinovala, usmerňovala, radila tým, ktorí nemajú potrebné vedomosti

Súčasný stav je taký, že túto funkciu akosi samospádom prevzal na seba učiteľ (-ka), ktorý sa o počítače zaujíma. Postupom času mu pripadlo takmer všetko – od umývania monitorov po inštaláciu operačných systémov. **Samo-zrejmostť na Slovensku je, že mu zostali všetky (takmer všetky) povinnosti učiteľa.**

Áno, sme to my, fanatici, ktorí sú dnes a denne v styku so žiakmi, učiteľmi a rodičmi.

Riešime problémy spojené s HW, SW, sietami, pripojením na Internet, školneniami... a týmto aktivitám, bez ktorých by dnes nefungovala počítačová

štruktúra veľkej väčšiny škôl, venujeme mnoho svojho času. Väčšinou zdarma alebo za čiastky, ktoré i komerčných firiem vzbudzujú úsmev. Nemáme žiadnych hovorcov, žiadnu lobby vo vláde alebo v parlamente.

Záver: Školy doteraz oficiálne nepocitili potrebu koordinátora IKT, pretože na škole je obvykle jeden „blázón“, ktorý učí a zároveň sa od neho chce, aby fungovali počítače a siet, aby učil svojich kolegov atď.

Čo všetko dnes robí učiteľ informatik?

- spravuje siet, bežne 30 PC a jeden server
- učí informatiku
- stará sa o webstránky školy
- domov chodi spravidla večer
- zadarmo zaškofuje učiteľov
- je vedúcim krúžku
- vede prácu na teleprojektoch
- operatívne rieši problémy, vzniknuté užívateľmi
- neustále sa vzdeláva, kupuje si knihy, časopisy
- veľa učiteľov je v škole cez víkendy a prázdniny
- za svoju snahu ho občas obvinia, že sa živí rozkrádaním a podnikaním na školskom majetku
- a keď už toho má niekedy dosť a navrhne riaditeľovi, aby si zavolať (a zaplatí...) technika, môže sa zvolenie štandardného postupu považovať za ignorantstvo a neochotu

Napadá ma paralela so zdravotníctvom. Viem, že finančné problémy sú aj v tomto rezorte. Ale predsa: Vie niekto o situácii, že na odborné oddelenie je nainštalovaný prístroj a lekár s ním nevedia pracovať? A aby to aspoň trošku /niektorí/ zvládli, kúpia si rovnaký prístroj za vlastné prostriedky domov a po večeroch a nociah sa s týmto prístrojom učia zaobchádzať? Pozná niekoľko nejakých lekárov – operátorov, ktorí si po operácii čistia nástroje a pripravujú si sálu na ďalší operačný deň?

Teda prečo mať koordinátora IKT:

- lebo je stále na škole
- lebo väčšina učiteľov nevie s počítačmi robiť
- lebo časť učiteľov by chcela viedieť robiť s počítačmi a využívať ich na hodinách, ale nevedia ako
- lebo firmy by veci, ktoré urobí ordinátor IKT, robili omnoho drahšie
- lebo môže asistovať učiteľom pri práci v učebni informatiky
- lebo počet užívateľov na školách vysoko prevyšuje počet pracovisk. Z toho vyplýva, že užívateľia sa na pracoviskách streďajú, a to aj niekoľkokrát za deň (Navyše myslenie väčšiny užívateľov smeruje k filozofii „Čo neviem, to skúsim!“)

Zásadné otázky:

- Aký bude obsah jeho práce a aké znalosti má mať?
- Kde je získa a akým spôsobom budú overované?
- A čo dostane za svoju prácu?

Správca siete alebo koordinátor IKT?

Ak by sa mal v budúcnosti v oblasti IKT vyriešiť iba jeden problém, tak je to postavenie koordinátorov IKT a správcov siete.

Všeobecne sa pod sloganom kordinátor IKT myslí človek, ktorý rozumie všetkému okolo počítačov – od správy serverov po výber vhodných CD pre 1.ročník ZŠ a využitie Internetu vo fyzike. Také dievča pre všetko v informatike...osobnosť takmer renesančná. Môže tomu tak byť na ZŠ s 5 – 10 počítačmi, bez servera, s pevnou linkou. Ale tåžko si predstaviť človeka, ktorý by toto robil (a stihol...) v škole s 30 – 100 PC, 1 – 2 servermi, 500 žiakmi a 50 učiteľmi. Navyše sa akosi automaticky predpokladá, že dotyčná osoba bude mať podľa možnosti plný učiteľský úvazok. Riešením je odčlenenie funkcie správcu siete od funkcie koordinátora IKT.

Koordinátor IKT:

- musí byť v každej škole (aby tam bol aspoň niekto, kto tomu rozumie)

Správca siete:

- môže byť jeden pre viac škôl

Malo by sa jednať o správcu siete na škole (školách), ktorý by zabezpečoval údržbu, bol by schopný prieďaľovať prístupové práva, zriadať učty jednotlivým používateľom a kontrolovať prevádzku siete na škole (školách). Tým by sa odobreňeniu učiteľa informatiky, ktorí sa musia okrem učenia starať aj o počítače. Vždy je čo robiť na serveri, vždy sa niečo inštaluje, konfiguruje, zabezpečuje. A v prípade bezpečnostných problémov sa bez človeka, ktorý za vyzná, škola nezaobede. Okrem toho bude stále viac PC s rôznymi OS.

Platenie správcu siete v škole, resp. v školstve musí byť na základe ceny takejto odbornej práce na trhu. Školstvo nemôže byť výnimkou a musí sa pri-sposobiť ihrovým podmienkam. Nie je únosné, aby sa trvale niečo robilo len tak, zadarmo, ako charita...

Webmaster:

– Táto úloha pravdepodobne prípadne koordinátorovi IKT, ale môže to byť aj niektorý učiteľ, rodič, ba dokonca aj spoľahlivý a šikovný žiak. Nevyhnutný je pravidelný a spoľahlivý prísun materiálov od vedenia školy kvôli aktualizácii. A kontrola...

Záver:

Funkcie by mali byť dve: **správce siete a koordinátor IKT a obidve by mali byť platené inak než tak, ako to zrejme dopadne.**

Čo by mal robiť koordinátor IKT ?

Obsah tejto skôr pedagogickej činnosti, ktorej význam bude do budúcej narastať, si možno intuitívne predstaviť podľa súčasného stavu, kedy spravidla učiteľ informatiky na mnohých školách aj tak už úlohu **neoficiálneho koordinátora IKT** vykonáva. To však neznamená, že sa bez presného vymedzenia kompetencii a zodpovednosti obideme, a to prinajmenšom kvôli jeho ďalšiemu vzdeleniu a finančnému ohodnoteniu.

Podľa môjho názoru je **hlavnou úlohou koordinátora koordinovať zavádzanie IKT do výuky**. T.j., ak majú školy funkčný hardware, byť nájomocný kolegom učiteľom pri využívaní počítačov vo vyučovaní a to nielen informatiky

Návrh na diskusiu::

- nemal by mať na starosti hardware a siet'
- ide o kumulovanú funkciu s funkciou učiteľa (miera kumulácie závisí od veľkosti ped. zboru, školy...)
- koordinátor musí mať k dispozícii nástroj, ktorým bude schopný všetky činnosti koordinovať; bude proto nutné vypracovať harmonogram (sietový diagram) odsúľasnený všetkými účastníkmi s jasne definovaným konkrétnym konečným cieľom (čo, kde, kde, kedy...)
- musí ovládať základy PC, výukových programov, mať schopnosti formuľovať požiadavky na dodávateľa sietí, HW, SW a ďalších produktov súvisiacich s problematikou IKT
- mal by mať priesor pre testovanie nových výukových programov
- mal by pôsobiť ako poradca pre pedagógov v otázkach IKT
- mal by koordinovať prácu správcu siete podľa požiadaviek pedagógov
- má priesor pre sledovanie noviniek na poli IKT vo vzdelení
- koordinuje činnosti podľa schváleného harmonogramu
- má takú poziciu na škole, že ho berie vedenie vážne a je skutočne parodcom vedenia „pravou či favou rukou“
- má čas na odbornú prácu (pokiaľ učí, tak asi polovicu úvazku). Mal by aspoň čiasločne vyučovať, aby sa nedostal mimo kontakt s vyučovacím procesom
- tým pádom má čas na vylepšovanie, testovanie zaujímavého vybavenia a hlavne aktívnu pomoc ostatným učiteľom, ktorým poskytuje užívateľský servis
- okrem toho by samozrejme mohol (ak by sa nudil...) vytvárať, aktualizovať a spravovať webovú stránku školy, poštový server, zaisťovať sprístupnenie počítačového učebne pre verejnosť (Internetový klub) a hromadu ďalších činností, ktoré by sa aj tak do polovicného úvazku ani nevošli
- ak vychádzam z predpokladu, že na škole je učebňa informatiky a učebňa s internetom pre ostatné predmety, koordinátor IKT by sa stal na jej vytáženosť (divné slovo...) a pomáhal kolegom (-gyniam) s jej využitím (výukové programy, administratíva). Predovšetkým tých kolegov vidím ako nadľudský výkon...
- ICT koordinátor musí rozumieť nielen počítačom

- je zodpovedný len svojmu riaditeľovi
  - v najhoršom prípade sa vzdelať – hraje sa, ako by povedali tí, ktorí túto prácu dokážu „najlepšie oceniť“.
- Neefektívnejší spôsob je skutočne model učiteľa, ktorý je na škole a občas si musí poradiť aj s HW.** Samozrejme nemôže robiť všetko, ale je vždy poruke, keď je treba. Vyskytne sa problém a okamžite sa rieši.

Zadarmo??? ..... Prečo ?

Kedysi dávno múdri zákonodarcí tvorili zákony. Keďže neexistovali v školách počítače (okrem papierových vystrihovačiek z ABC...), neexistujú doteraz v školách ani také profesie ako je správca siete alebo koordinátor IKT. Počítače medzitým prišli, zákony zostali...

Ak chceme učiteľa zaplatiť, máme možnosť zákon obchádzať alebo zmeneť. Slovenskej náture je akosi bližšie to obchádzanie, pripadne balansovanie na hrane a využívanie medziér. Dočasne alebo v prípade improvizácie to chvíľu ide, nie však pochyb, že pre solidnú prácu sú potrebné súdne zákony a predpisy. Ak ich nie, treba ich vytvoriť – zly zákon treba zmeniť.

Legislatívou tohto typu zaoberal seminár „Legislatívne a právne stránky IKT. Digitálne Slovensko“ na konferencii Infovek 2001 v Starej Turej.

Bolo skonštatované, že je potrebné čo najskôr iniciovať vyhlášku, ktorou sa určí miera vyučovacej povinnosti pre IKT koordinátorov. Rovnako je dôležité legalizovať platenie týchto ľudí a ich náplň práce zaradením do katalógu pracovných činností.

Možné spôsoby riešenia

Keď už tí aktívni učitelia na školách sú, pripadá niektorým (samozejme nie všetkym...) riaditeľom dosť blbé, aby to robili celkom zadarmo. A začnú hľadať náhradné riešenia štýlom „ak nejde plán A (platné zákony), treba vytvoriť plán B (práca v súčasných podmienkach na hrane...)“.

Najčistejším riešením by bolo jednoducho nájsť odborníka alebo firmu, ktorí by tieto práce robili na faktúru. Pri štandardných cenách týchto prác by však veľmi rýchlo skončila nielen škola, ale pravdepodobne aj riaditeľ...

Pre porovnanie: Ministerstvo školstva ČR dodáva školám zadarmo software, ku ktorému si môžu objednať aj inštaláciu a zaškolenie. Cena: paušál 1000 Kč + 950 Kč x počet hodín.

Teraz si predstavte, že na školu dôjde 5 PC a edukačný balík z Infoveku a riaditeľovi položíte na stôl papier s cenou okolo 15 000 Sk. A to je iba inštalácia. Dopadne to najskôr tak, že dostanete 300 Sk k osobnému hodnoteniu.

Sú teda dve varianty:

- necháme nainštalovať a zaplatíme
- máme učiteľa alebo iného blbca, ktorý urobí to isté zadarmo (možno sa mu riaditeľ stokorunou odmeni...).

Ani sa neodvážim napísat' ďalšiu variantu. Ale predsa:

c) Počkáme, až nám zaplatia rovnako. Do tej doby budú PC a programy v klúde vyčíkať kdesi pod stolom alebo v skriní.

Ako teda „platit“ učiteľa za inštaláciu a údržbu počítačov ?

a) v osobnom priplatku

Po prijatí zákona o verejnej službe (platí od 1.4.2002) budú pre pedagogických pracovníkov nové tabuľky, v ktorých sa neuvažuje so zvýšením OP. Okrem toho by tieto peniaze boli **zobrané ostatným učiteľom**, ktorí sa možno tiež snažia vo svojej oblasti (šport, jazyky...).

P.S.

Ak je správcom učebne riaditeľ (aj takí sú), nedostane nič. Jeho osobný priplatok je určovaný prednostaom okresného úradu a sú v ňom započítané aj hodiny práce nadčas.

b) na dohodu

Zákon umožňuje zaplatiť maximálne 300 hodín do roka a peniaze idú z položky, určenej na prevádzku školy (teda nebude na niečo iné...). Existuje aj 100 hodín ročne „brigádnická činnosť študenta“.

Riešením by bolo, ak by a navýšili peniaze v položke prevádzkové náklady a zrušili limit 300 hodín ročne.

c) na ďalšiu pracovnú zmluvu

Počet pracovníkov v škole sa limituje, plánuje a uvádzá do rozpočtu. Počítajú sa aj čiastočné úvazky trénerov, katechetov, farárov. Škola nemôže prekročiť limit pracovníkov (teda môže, ale nedostane peniaze...)

Riešením by bola **ďalšia pracovná zmluva na čiastočný úvazok** – ostáva len uzákoníť, že také povolanie existuje.

d) zadarmo

Kto v tejto republike robí hodiny a hodiny zadarmo? Videli ste už, že by predavačka nechala 3 hodiny dlhšie otvorený obchod len kvôli spokojnosti detí? Videl už niekto zubažného lekára, ktorý si sám opravuje vŕtačku alebo röntgen?? My predsa máme robiť s počítačmi a nie okolo počítačov...

Existuje pracovná zmluva a jej súčasťou je aj **pracovná náplň**. Určite tam žiadny učiteľ nemá opravu klavíra (hudobník), opravu kruhov (telocvikkář), opravu sporáka (učiteľka varenia)...tak ani učiteľ informatiky tam nemôže mať opravu PC, konfiguráciu, inštaláciu. Existuje aj zakonník prace, ktorý hovorí o pracovnej dobe, nadčasoch.

P.S.

Čo ak učiteľ – neodborník niečo pokazí?

e) zniženie úvádzku

Pozor, znižený úvádzok vo svojom dôsledku znamená **viac zastupovania**. Zvlášť vtedy, ak je vekový priemer zboru príliš riziky (matky nemocných detí), alebo príliš vysoký (pracovná neschopnosť).

Kedže sa na ZŠ so správcom siete (učebne) nepočítá, škola viac učiteľov nedostane a jeho hodiny musí aj tak niekoľko odučiť. To znamená **zvýšené množstvo pravidelných nadčasových hodín** pre ostatných učiteľov (vyšší plat...), ale správca siete (učebne) musí byť platený z výdavkov na prevádzku školy (ak má zmluvu).

P.S.

A riaditeľovi ľahko znižiť úvádzok, lebo učí 5 hodín a za školu je zodpovedný 24 hodín denne

Problém zniženého úvádzku:

Koordináčna práca by teda mala byť ohodnotená štáltnymi peniazmi. V tom prípade problémom nie je formálny zápis položky „koordinátor informačných a komunikačných technológií“ do Katalógu pracovných činností na MPSV. Problémom je, že zniženie pedagogických úvádzkov v prospech koordináčnych prác zvýši nároky na štátny rozpočet o stovky miliónov.

Je celkom pochopitelné, že MŠ nemôže z tohto dôvodu rezignovať na funkciu koordinátora IKZ, naštartovať bez neho a čakať, až sa problém sám vyrieši.

Na druhej strane je tu reálne nebezpečenstvo, že tento zádrhef môže schladniť nadšenie potenciálnych koordinátorov, ktorí funkciu vzhľadom k nárastu práce nemusia chcieť priať, pokiaľ riaditeľ školy nenájde **na úcte primerené peniaze pre nenárokovú odmenu**. Ešte väčší problém môže nastať u menších a menej vyspeliх škôl, na ktorých sa **vhodná osoba nenájde** – a takých škôl iste nebude málo. Tam by funkciu koordinátora IKZ mal na základe zmluvného vzťahu vykonávať napr. **skúsený pedagóg z väčšej blízkej školy**.

f) zamestnať vojaka na civilnej službe

Niekto si pochvalujú, iní nadávajú. Osobne vidím viac nevýhod. Práca koordinátora na škole nie je beh na krátké trate (koncepcia, zodpovednosť, motivácia, kontinuita, prehľad, prax, vzdelenie, prehľad o problémoch a chybách pokusopach...)

Záver:

Ako vidno, niet riaditeľom čo závidieť. Pokiaľ nadálej nebudú dostávať peniaze pre koordinátora, budú musieť (ak ho chcú zaplatiť) zobrať peniaze ostatným učiteľom, čo je dosť nepopulárne. Títo učiteľia budú vlastne postihnuti nepríťosťou ministerských úradníkov, pretože aj učiteľia neinformatici môžu byť (predpokladajme, že sú) kvalitnými pedagógmi. Robia si dobre svoju prácu podľa pracovnej náplne, vzdelávajú sa... a zrazu dostanú menej. Ke pravda, že informatici sú ukrátení ešte viac, ak sa stav nezmení...

Tu vidíme klasickú ukážku nesystémového opatrenia zo strany ministerstva školstva. **Práce pre vás máme dosť, ale peniaze bohužiaľ**.

Jednoducho treba zaplatiť prácu naviac. Tej práce bude dosť a nezávidím začínajúcim koordinátorom, pretože neskôr pochopia.... Koordinátori IKT musia mať **minimálne o 3000 – 4000 Sk viac**. A to je v porovnaní s ostatným svetom (mysím v SR) doslova almužna. Práca servisného technika je u nás bežne 200 – 600 Sk/h., webmaster, grafik, školenia – to isté.

Legalize it!

Takýto nápis občas môžete čítať na tričkách – nástročných diev a mládencov. Hned vedľa nápisu je spravidla známy lístok cannabis indica. Nie že by som bol fajčiar marišky, ale všimnite si ich posteľ – chcú niečo zlegalizovať a dávajú to všeobecne najavo. Všimne si ich veľa ľudí...

My chceme zlegalizovať prácu, ktorú robíme väčšinou zadarmo. Lenže nedávame najavo, že by sme ju chceli zlegalizovať. Mnohí ani nevedia, že niečo také robíme. Pravdepodobne nebudeme nosiť trička s nápisom „Koordinátor IKT – zlegalizovať!!!...“, ale...

Ak nám ide o legalizáciu tejto profesie na škôlach, mali by sme sa toho ujať a aktívne formulovať svoje zámery a požiadavky.

Kto je ticho, nič nedostane.

Zatiaľ to tak vyzerá, že kto je ochotný za párru korún to robiť, tak to robi. Lebo je to náš koniček. Je to pekné, keď práca je koniček, ale v ktorom inom zamestnaní robia zadarmo, alebo za párru korún? Ak si svoju prácu nevážime sami, ani ostatní si ju nebudú väzíť. Keď pracujeme za párru korún, tak riaditeľ a ostatní si myslia, že naša práca ani nie je viac hodná. Väčšina ľudí žije v presvedčení, že ak niekoľko niečo robí rýchlo a zadarmo, tak to asi bohviecku cenu nemá... inak by to predsa nerobil.

Keď to stále pôjde tak nejakým samou a bez financií, nikt nám sám od seba peniaze nedá. Ako príklad by som uviedol slova jedného poslanca pri schvaľovaní štátneho rozpočtu:

„Do školstva peniaze netreba, tam všetko funguje.“

V ČR to nešlo tak, že na 1. jazykovej ZŠ v Prahe vznikla „iniciativa ICT koordinátorů“, ktorá chce byť partnerom MŠ pri jednani. (.)

Kto bude koordinátorom IKT ?

V súvislosti s inštalovaním IKT koordinátorov sa môže vyskytnúť typicky slovenský problém. Doteraz všetko robili nadšenci zadarmo, vo voľnom čase, po večeroch, vikendoch a prázdninách. Nikto si ich veľmi nevšímal, lebo nebolo prečo. A zrazu si predstavte, že by sa týmto ľuďom mala práca zaplatiť (tým myslím nejakých 3000 – 5000 Sk k platu). Viete si predstaviť, čo sa stane, ak bude treba menovať koordinátora IKT na škole? Odrazu sa zistí, že ten nadšenec robi niečo, čo „zvládne každý“ a koordinátorom sa stane riaditeľom známy (známa), ktorý sice nevie o počítadoch nič, ale plánuje sa zapí-

sať do rýchlokurzu (kvôli papieru) a „určite tomu potom bude rozumieť“. Ak nie, najme sa servis. A keby neboli peniaze, vedť ešte stále je na škole ten počítačový fanatik, ktorý to urobi za pár korún osobného príplatku...

Viem si napríklad živo predstaviť, ako sa do zriadenia koordinátorov IKT začnú montovať Metodické centrá. Odborníkov, ktorí už roky spravujú siete s 30 – 50 počítačmi budú „školit“ pracovníci, o ktorých pedagogických preplakadoch často možno s úspešcom pochybovať...

Sám som na jednom takom školení bol a za 3 hodiny sme prelepteli od hardware cez W98, Word, Excel až po prezentácie v Power Pointe a multi-mediálne CD. Časť účastníkov stratiла prehľad po 15 minútach...ale papier je papier.

Budú koordinátori IKT skladat' skúšky?

Aké majú byť znalosti a zručnosti koordinátora IKT – to je otázka, ktorá by mala byť konečne zodpovedaná. Kto ich bude školiť a predovšetkým kedy? Ak bude pokračovať vybavovanie škôl novou informačnou technikou, ondľho nevyhnutne narazíme na školy (aj veľké), kde jednoducho nemajú vhodného človeka, ale aspoň niekto učiteľa by s počítačmi chceli robil. Adšencia poučeného koordinátora IKT tam situáciu značne staží...

Bude potrebné si takého človeka vychovať. Znie to pekne. Ale ono to bude o konkrétnych ľudoch, ktorí by malí vedieť, čo sa od nich bude vlastne chcieť. Iste je mezi koordinátormi väčšina skúsených informatikov, ktorým stačí absolvoval konečné testy (pokiaľ sa s ním takým počíta), priapadne zohľadniť dĺžku praxe, ale niekde to môžu byť aj nadšenci, ktorí sú ochotní sa pre dobrú vec obetevať – tým by sa čo najskôr mala ponuknúť možnosť skvalitňovania vedomostí, potrebných pre ich prácu.

Otázkou zostáva, či budú certifikáty prepojené s už existujúcimi „počítačovými“ certifikátkami (napr. Akadémia vzdelávania...)

Kto bude zaistovať a finančovať vzdelávanie koordinátorov IKT?

Pravdepodobne spoločnosti akreditované u MŠ SR,

Časť terajších neoficiálnych koordinátorov IKT si oprávnenie môže položiť otázkou: „Pracujem v školstve 15 rokov. Od prvého roku robím s počítačmi. Prešiel som celú cestu od 8-bitových ATARI až po Pentium 600 a trvorbu web stránok. Nechápem, prečo by som mal absolvovať ďalšie testy, aby som mohol pracovať v [lukratívnej] funkcii koordinátora IKT na škole a učiť sa niečo, čo možno nikdy nepoužijem. Nikto nevie všetko, ale čo potrebujem, by som mal mať možnosť si niekde zistiť (vid konfera Udržba Infovek...)“.

P.S.

Nebolo by vhodnejšie zriaďtiť hot-line nebo niečo podobného, kde budú od – do fundovaní odborníci, ktorí radi s konkrétnym problémom pomôžu?

Ak sa Ministerstvo školstva prikloní k väčšej standardizácii školení všetkých úrovni, teda aj koordinátorov IKT, školenia budú poskytovať iba akredito

vané školie strediská. Tými sa môžu stať komerčné subjekty (zase zarabia firmy...) aj školské zariadenia.

Pro jednotlivé školenia budú dané pravdepodobne záväzné osnovy. V prípade koordinátora IKT teda bude jasne definované, aká má byť jeho znalosť úroveň v závislosti na veľkosti a vybavení školy, na ktorej pôsobí. P.S.

Až ma ale začne niekdo presvedčať, že na svoju prácu nie som patrične vzdelený, tak sa začnem hystericky smiať, pretože by som rád videl podobného býbca ako som sám, ktorý by tu poskakoval o ósmej večer, v sobotu alebo cez prázdniny...

Ďakujem všetkým správcom sietí, prispievateľom do konferencie a tým, ktorí svojimi otázkami a názormi prispeli k vzniku tohto textu.

Zaujímavá diskusia sa vyvinula aj v diskusnej skupine Infovek – Údržba

Mail 1:

SRdečne Vas pozdravujem!

Mozno moja otazka nie je slusna, ale skusim sa opytat. Ako ste plateny za instalaciu a udržbu pocitacov. A ci vobec ste plateny. Nechcem vedieť sumu, ale princip. Lebo v com je problem:

- **ak v priplatku**

Od aprila budu platiť nove tabulky kde sa pocita s minimálnym priplatkom, asi 6 percent a v tom je aj priplatok riaditeľa a zastupcov

- **ak na dohodu**

Je možne zaplatiť maximalne 300 hodin do roka a peniaze idu z prevadzky školy a nie z casti ktorá je vyhradena na platy. Peniaze na prevadzku su stale nizsie a nizsie.

- **ak na dalsiu pracovnu zmluvu**

Problem je v tom ze znizuju limit pracovníkov v skolah a skola moze zamestnati len takto ludi kolko dostane limit. Pocita sa aj ciastocna pracovna zmluva pomerne castov. Na spravcov sa v limite vobec nepocita, ako keby ani neboli.

- **zadarmo**

Prepacate, ale preco? Riaditelia sice tvrdia ze je to nasa povinnost, ale nutia telocvikara aby sil prasknute lopty, alebo jazykara, aby opravoval pokazený magnetofon. Ak mate jednu ucebnu VT este sa to da, ale ak je toho viac su to hodiny a hodiny prace, tak preco.

Bude stale viac pocitacov a tento problem sa neriesi, aspon mne sa tak vidi. Ste spokojny s tym ako to je?

Mail 2:

To by zaujimalo aj mna. Neviem ci je niekde napisane, kolko mame za to dostať, ale za nejaký nadcas, alebo „slubenu odmenu“ sa mi to robit nechce

– inak povedane, ako ucitel nemam taky plat, aby som mohol robit stale zadarmo.

Zaujimalo by ma, aku mate vy na to reakciu, pripadne ako ste to vybavovali s vedenim.

Dakujem.

Mail 3:

Vasa otazka je velmi slusna a bude potrebne aby kompetentni v co najkratso case nasli na tuto otazku odpoved. V sucasnosti **sa pripravuju nové katalogy pracovných činností** a bolo by dobre ak sa este da, doplnit do tychto katalogov funkciu spravca pocitaceovej siete v skole.

Dovi.

Mail 4:

Dakujem za odpoved. Ale rad by som vedel, nakolko si skolstvo cenni takto robotu, ako je sprava siete. **Vsade inde je to platene minimalne ako plny uvazok.**

Viem ze skolstvo na to nema, ale neviem si predstaviti, ako to bude. Naprievi by bolo nepredstavi-telne, ze by som mal vyssi plat ako vedenie skoly (aj ked by som musel robit dve roboty...)

Nechajme sa prekvapiti.

Mail 5:

No napriklad ja som spravca servera a siete a som na civilnej službe. Neviem si predstaviti, ako by sa toto miesto malo platit, ale **podla mna je to dost zodpovedna praca**, ak ju clovek vykonava pocitivo a neflaka sa. Vždy je co robit na serveri, vždy sa nieco instaluje, konfiguruje,zabezpecuje. A v pripade bezpecnostnych problemov sa bez cloveka, ktorý za vyzna, skola/podnik nezaobide.

Dufam, že sa problem zaplatenia systemovych spravcov a spravcov sieti vyriesi k nasej (nas vsetkych) spokojnosti.

Mail 6:

Som na tom podobne ako Ing. XY, teda som na civilnej službe a udrzujem beh pocitacov na skole. Myslim si, ze pokial sa nezabezpeci financovanie, tak si skolstvo nebude moct dovolit nejakych technikov alebo spravcov sieti. **A vykonavat tutto funkciu zdarma by asi nikto nechcel a urcite nechce.**

Mail 7:

Ak si pozriete novy **zakon cislo 506/2001** o financovani strednych a zakladnych skol, tak tam stat garantuje pre skoly len fixne vydavky to.j na energie a vodu. Ostatne podla moznosti.....

Mail 8:

Aj ja som bol na civilke, uz to mam za sebou, a vyse roka som im robil administratora a spravcu siet. mame 9 PC, z jedneho urobime server a este

mame dostat z Infoveku 5 PC, takze je to uz ako mala firma. Problem je v plateni – **vedenie moze nieco slubit, ale jednorazova odmena nie je nica** – na nu sa neda spolahnut, a niekedy **som v skole aj do siestej** – ked sa podari niekomu pokazit PC...

Ale vsak viete o com hovorim...

Mail 9:

:)) Tak takto by som si chcel zit. Mne tu huci cez 50 pocitacov, premenlivo 2 az 5 serverov a nejaka omacka okolo toho. **Ked aj niekedy o siestej odidem, tak sa o osmej vratiem**, aby som dokoncil, co som nestihol, pripadne cez vikend/prazdniny/volno. Ak si myslim, ze uz stiham vsetko dorobit v rozumnej case, pride nejaky novy zaujimavy projekt a zas bezim na 3 strany. plat nie je bohvieaky, ale ani som ho necakal. Ak vam ide len o neho (a mate na to), chodte do vyroby, volne miseta su stale. Ale kde si mozete dovolit robit take pokusky, ako na skole, upravit si pracovnu dobu a zazit tolko randy?

Netvrdzim, ze by tato praca nemala byt zaplatena, stve ma, ze **musim popri tejto robe este mat vedlavies zamestnanie, ktorym si zarabam na život**, ktore mi (okrem tych penazi) nedava nic a prichadzam o cas, ktorý by som vedel využit lepsié.

Ale nie je vsetko len o peniazoch. (file://celkom pekne socialistické reci :))
Ak niekto najde riesenie, pytajte si nobelovku.

Mail 10:

>ZM je nic – na nu sa neda spolahnut, a niekedy som v skole aj do >ZM siestej – ked sa podari niekomu pokazit PC... ale vsak viete o com hovorim
Prave toto je to, o com to cele je – ked udrzujeme siet,
nehladime na cas; sme detailisti/perfekcionisti?

Mail 11:

Inak povedane... mozeme cakat velky xxx, lebo dostaneme to, co zostane...
Ale co ak nezostane nic? Kde mam zaruku, ze dostanem zaplatene za moju namahu a hodiny starvane udrzbou PC?

Mnohi z vedenia si neuviedomuju, ze **tato praca je velmi narocna na cas, ze sa treba stale vzdelavat...alebo inak povedane, ak sa to neoceni, tak je mi to ukradnuté – nebudem to robit** v tom pripade je cela vypočtova miestnosť za tyzden v haji...

Mail 12:

Zrejme jedina moznost je pracovat okrem skoly aj niekde inde, aby si clovek zarobil. Pretože mna praca systemaka bavi, da sa tu vela veci vyskusat a naucit. Ale **teraz robim prakticky zadarmo** (civilka je 700 korun mesiacne zold) a to sa cely život neda.

Takze neviem. „Pockame a uvidime“ ;-)

Mail 13:

Udržiavat 50 Pc urcite nie je lahke ale chcel by som sa sptytat, ako to riesite – mate pri tom plny uvezok, ste triedny učiteľ?

Zaujimave je takisto aj to, že ja tu mam vela kolegov, ktorí nevedia dobre pracovat (vobec nevedia) a ked mi sedia chvíli pri PC, vsetko dodzubu. A poobede sa tiez musim žiť druhou pracou, tak ako asi kazdy učiteľ. Chcel by som vas poprosiť, ak mate nejaké pravidla pre vasich učitelov, ako sa tu maju spravat atď. poslite mi ich. Viete, som tu najmladší a malokto ma pocuva...

S pozdravom

Mail 14:

Zial tento problem maju asi na vsetkych skolah, ktore maju daky ten pocitac. A pocitacov bude stale viac a viac + s roznymi OS...

Platenie spravcu siete v skole, resp. v skolske musi byt na zaklade ceny takejto odbornej prace na trhu. Skolskemu nemoze byt vynimkov a musi sa prisposobit trhovym podmienkam. Neda sa predpokladat z dlhodobeho hladiska aby sa nieco robilo, len tak, alebo zadarmo, jednoducho sa neda posobit ako charita...

V mojom pripade som plateny za spravu sk. siete dohodou. Co bolo mozenie na zaklade velmi korektneho a spravnego pristupu riaditeľa skoly. Vysledok je spokojnosť na oboch stranach a najma fungujuca siet a učebne, co umožnuje vykonavat efektívne vzdelávací proces.

Mail 15:

Doteraz som bol 1 učiteľ a 1/2 technika, od tohto roku naopak (pozor, ak ste Mgr. a nie Ing. a spol., tak platovo klesnete :)). triedny nie, akurat strasim s deckami na volejbalovom kružku.

pravidla mame pre ziakov, na učitelov sme zatial ziadne neaplikovali. **Vsetci boli zaskoleni nami (kabinet informatiky, a ZADARMO!!) v ramci odpracovania nejakeho volna (prazdniny alebo ce to bolo).** Donutíť pracovat učitelov na pocitacoch je podobne, ako ziaok: treba od nich vysledky. prace, zoznamy ziaok na akcie, pisomky..., vsetko pekne vytlacene, nie rukou. Na to je dobre spracovať vedenie, najlepšie predvedením takej prace. napr. tematicke plany, zapisy zo zasadnutia PK a pod. mame hotove do pol hodiny, ostatni to pisali rukou 2 dni. a po nas sa to dalo citat, dokonca aj po mne.

Dnes riesime uz len vacsie problemy, nemusime chodit kazdemu vkladat disketu do pocitaca a prepinat klavesnicu En na Sk. Musim ale priznat, ze učitelia zacali viac robisť s pocitacmi, az ked sme im ich dali pod nos do kabinetov, dovedty sa do učebne odvazili len mladi. A par ich chodilo k nam do kabinetu, ale stale tvrdili, ze maju pocit, ze nas otravuju. Teraz nas otravuju mejlami na dialku :).

Tiez nepatrím k najstarcim (to si myslim ja, nie nasi ziaci), ale uz ma tu niekto niekedy aj pocuva. a niekedy aj ti ziaci :)

Mail 16:

Dajte mi 50 pocitacov, ktore dam do kabinetov, a ja pohnem zemegulou ; -) Presne tento problem mam, učitelia robia na pocitacoch, ktore im musime dat. Ale tie 486-tky, ktore sme vyradili na tento ucel z labakov, tak to je strasne :(((Nepoznate nejaký dobré rastuci Pentifloviak?

Vyhovorky, robit sa da aj na 386kach. nasi učitelia maju takisto po kabinetoch 486 33 az pentium 120. a staci im to. Pokial dobre citam konferu, bezite na linuxe, tak si na tych slabych strojoch urobte tenkeho klienta, terminaly alebo nejaku inu potvoru a staci vam akurat dobrý server.

A hľa sa da vzdy nejaký zohnať (teraz si vypocujem: „aaaano, u vas v Blave, tam sa firmy predhanaju, ktorá vam da viač, ale co my v Hornej Onej?“); staci sledovať projekty, granty, chodit po zobrazeni, otravovať rodicov, mat vlastné kontakty, ... u nas tiež skola naposled kupila pentium 133, asi 5 rokov dozadu. na vsetkom ostatnom je nálepkou: nie je majetkom skoly.

Chce to ale aktívnu skolu, kde nelietia len technik, ale zapajaju sa aj ostatní učitelia a ziaci (sutaze, družby so zahraničnými skolami, výmenne pobyt...) tak uz tolko nezavidite a rozhybte to aj u vas. Mozete očakávať aj premié, ale peniaze to nebudu, skor kruhy pod očami :)

Mail 17:

Zatial dakujem za odpovede

Dúfam ze diskusia bude pokracovať. Problem je nutne zacat riesiť aj na inej urovni nielen tu. Navrh pana Mgr.YX je zaujímavý, treba sa pokusit nasu pracu zaradiť do prac na skole. Sami musíme na tento problem upozornovať. **Kto je ticho nic nedostane.**

Zatial to tak vyzerá že kto je ochotny za par korun to robí, tak to robi. Lebo to je toas konicek. Je to pekné keď praca je konicek, ale v ktorom inom zamestnaníku bude zadarmo, alebo za par korun? Ja nechcem za túto praci 10 000 Sk, ale aspon slusnú sumu, aby som nemal pocit že robím zadarmo. **Ak si svoju praci nevazíte sami, ani ostatní si ju nebudú vzati. Keď pracujete za par korun, tak riaditeľ a ostatní si myslia že vasa praca ani nie je viac hodna.**

Nenechajme to na lubovoli riaditeľov a skusme tlačiť na to aby sa tato cinnosť dostala do limitu prac na skolach. Ja vidím vychodisko pre učitelov v dalsej pracovnej zmluve na ciastočny uvezok. **To by bolo najcisťejšie riešenie.** Ale to by sme museli presvedčiť kompetentnych ze existujeme a že nasa praca je pre skolu potrebná.

Mail 18:

Este ma napada jedna vec:

Spravca pocitacovej siete/servera by mal byť odizolovaný od učenia. Ja osobne par hodin týždenne aj učim, a nie je nic prijemné, kde počas učenia musím pracovať povedzme na sambe alebo niecom, co zrazu nefunguje a ja v strese musím hľadať chybu. Neda sa učiť a ani sústredene pozerat logy a konfiguračne subory.

Podla mna by malo existovať normalne platene miesto systemoveho administratora; normalne platene = take, že by to za ňie peniaze clovek bol ochotny ROBIT a nie len sediet a flakat sa. Ano, da sa to robí aj s veľkym odhadom a za menší plati, ale neviem, ako dlho. Vyjadrujem sa k tomu len takto abstraktne, pretože momentalne nezarabam a ked mi civilka skonci, asi budem mat iný pohľad.

Keby ma tu uživilo odhadanie, tak tu zostanem do konca života :) Pretože ma to bavi. Ale v dnesnom svete to zial nestaci :(

Budem o tom hovoriť aj s násim riaditeľom.

Mail 19:

Kto to „dodzube“, nèch to da do poriadku...

Učitelia lahkomyseľne „kazia“ pocitace, lebo ved **stale je poruke nejaký ten „blbec“, ktorý to zadarmo opravi, na druhý deň je to ok... ved to ani nemože byt nejaké tazke... ...urcite sa prítom len zabava alebo pozera hole baby na I-nete...**

Nech raz skusí učiteľ najat technika, zaplatiť ho...a nabuduce si da pozor. Vlastna skusenosť: Ked som dal PC do zborovne, prve, co učiteľ vyskumnik urobil, zmazal .exe subor z textoveho editora.

Mail 20:

Keby ste mali sambu, odporucim vám systemove politiky. velmi to usetří pracu. samozřejmě, nie je to blbouzdorné, ale pomáha to proti veciam ako su zmena pozadia, zmena nastavení siete, spustanie regeditu...

Ad>:z Vlastna skusenosť: Ked som dal PC do zborovne, prve, co učiteľ vyskumnik urobil, zmazal exe subor z textoveho editora.

...pekné

Mail 21:

Ked budete mať dostatočne velku penetraciu pocitacovej siete v budove, skusite tak raz za rok na tyzden zhodiť server a „opravovať“. Uvidite, co to zmena pozadia, zmena nastavení siete, spustanie regeditu...

A koho práca na škole nie je pre školu potrebná? Jazykari, matici, ... si nezaslúžia viac? Ideme vsetci obist vedenie, okresy/kraje a otravovať ministra? Uz to parkrat nevyslo.

Mail 22:

Na konferencii Infoveku bolo dohodnute, že platenie spravcov a s tym súvisiace predpisy a legislatívnu si zobrať na starost p.Mandíkova (OPI INFO-VEK MS SR) a poslankynu p.Rusákovou. Možno sa niesco zmeni...

Podla mojich poznatkov k zmenre dojde až vtedy, kedy sa niesco dotýka vacsiny - a kedy bude mať na Slovensku vacsina skol' učebne s 10 - 15 PC ???

Co sa tyka platenia, je možno zaplatiť učiteľa, ak je riaditeľ normalny. O.K., spravca bude mať viac, bude mať **dvojnasobne osobne ako ostatni, bude mať trojnasobnu odmenu...preco nie ???** Kym ostatni vysedaval pri

kavické, on studoval, kupoval si odborne časopisy, učil sa na vlastnom PC – zasluží si. Nech ma aj viac ako riaditeľ, na západе je to bezne...bohužiaľ mame asi este väľa socialistickych riaditeľov...a učiteli, ktorí sú schopní pre 50 Sk rozdiel v odmene ziať odvolanie vedenia školy.

P.S.

Som riaditeľ ZS. Robím spravcu učebne, lebo sa tomu venujem uz asi 15 rokov a nikto iný v skole to nevie... **Riaditeľ nemože dostať odmenu, nemože dostať osobne, nemožno mu zaplatiť nadcasy, nemože dostať nahradné volno – robím to zadarmo ako vy.**

A teraz si predstavte, že by spravca učebne (teda ja) dostal + 10 000 k platu. Učitelia ma zozeru... :-(

P.S.2

Az niekoľko náročaj schvalí par tisíc pre spravcu skolskej siete, uvidíte, aký bude na tuto funkciu naval. Rýchlo sa porobia rychlokurzy, aby bola potrebná „kvalifikácia“ a uz sa bude menovať do funkcie...typicky spravca bude zena, 50 rokov, dobre vychadzajúca s riaditeľom... :-)

P.S.3

Ak chcete donutíť vedenie, aby si vazio vasu pracu, tu je navod:

Pokazi sa PC. Aj keď ide o blbost, ktorú sú schopní opraviť za 10 minút, nerobte to !!! Zvolte standardný postup – telefonat, cakanie, servisny technik, faktura, zaplatenie. **Len vtedy riaditeľ školy spozná cenu vasej prace.** Nehovorím, že vám bude hned platiť ako tornu servismanovi, ale aspon spozna vasu cenu...**vaccina z nich zjíje v presvedceni, že ak niekoľko nieco robi rýchlo a zadarmo, tak to asi bohvieaku cenu nema.**

Zelam pekný den.

Mail 23:

Uz som to skusil – a dosplatiil som na to – moj kolega sa to snazil opravit – (v tlaciarni as zasekol papier) – a teraz nam nefunguje tlaciaren – ma nejakú poruchu – robi medzery za makcenmi...ak by mi vedel niekto poradit, ako na to, bol by som velmi vdacky...

PS – Ta tlaciaren sa pokazila mesiac (28 dní) po vypransi zaruky... inak povedane, ak by skola hned volala do servisu, vsetko by bolo ok, ale teraz bude stat oprava aspon 3000.

Takže preto robim vsetko co najskor – TEORIA MENSIEHO ZLA

Mail 24:

Cetí jsem všechny zprávy a vidím, že tyto problémy jsou vsude. Když jsem byl zadobré s ekonomikami, tak byly i peníze. To vše skončilo, když za moji dobroru me nazvali zlodějem a clovekem, který se živí rozkrádáním a podnikáním na školském majetku (pocitacích). Když jsem se proti tomu dost tvrdě ohradil, tak nejsou peníze na nic, ani na ohodnocení, ani na opravy PC. Sice se to v poslední době zlepšilo, ale uvážuji, jestli ten humbuk kolem vubec stojí za to. Ja osobně se na spravcovství netrepu, ale logicky by to měl

delet nekdo, kdo tomu rozumi. Pokud by se prosadily urcite penize, asi bych se za tím tak nehral. Urcite z toho nezbohatneme. Teda ve skolství urcite ne. A zavist ostatních za to urcite nestoji. **Hold jsme narod zavistlivy. Kdo umí, je hned v podezření.**

Mail 25:

Som Mgr. a mam aj 3 ročnu prax. Ja nemam kam klesnut – inak povedane, ak nedostanem slusny plat, pojdem asi kade lahsie – som zenaty, mam byt a musim vsetko nejak prefinancovat ...

Mail 26:

Nasa skola to ma výriesene asi takto. Som zamestnany ako učiteľ ale na tyžden mam uvažok iba 10h a zvyšok casu som spravca siete Mam na starosti 45 stanic a jeden server. (co nieje ziadna srranda – rovnaky problem s uzivatelmi ako vsade)

Samozrejme som veduci kruzku aby bol inet využity na 100%. Ako bakalár informatiky mam po 4 rokoch priblizne rovnaky plat ako učiteľ pracujuci na plny uvažok. (nestazujem sa, su aj ludia, ktori zarabaju ovela menej)

Samozrejme ze z toho si nedokazem vela usetríť a tak som si zacal hladat aj pracu popri zamestnaní. Ziadna firma ma nechcela prijať na polovicu uvažok a tak som si vybíval zivnostensky list. Tak ci tak mam ale relativeľne smiesny prijem (poslednu dobu dost často pracujem viac ako 12h denne).

Aj ked sa snazim ako sa da nedokazem zarobiť slusne peniaze takze buhužiaľ je to asi tak, ze tu na SLOVENSKU clovek nemoze normalne zarobiť ani ked sa snazi. Pokial by skoly zacali pocitati aj s takym pracovnikom ako je **spravca siete, urcite by sa to zlepšilo a hlavne by sa odbremeniili učiteľa informatiky, ktorý sa musia okrem učenia starat aj o pocitace (nemam plny uvažok a aj tak nestihám).** Ja uz to pravdepodobne ale nezazim pretože momentalne je najskor najlepsie odtialo odist.

Vela zdaru

Mail 27:

Pripajam sa k diskusii o plateni spravcov sieti. Som zamestnana ako učiteľka na plny uvažok a mam na starosti 35 stanic a 1 server, za co **dostavam na dohodu** (podotykam, že po narocnom „boji“) 3000,- Sk/mesiac. Je v tom samozrejme zaratané aj skolenie učiteľov. Nasa paní riaditelka sa ma snaziťa od spravcovstva odbremeniť, no zistila, že **nikto jej nie je ochotny vykonávať túto činnosť za menej ako 10000,- Sk mesiacne**, takže veľkoryso pristupila na kompromis, že to budem robít ja za 3000,- Sk. Myslim, že sa nemusim rozpísovať o tom, že **za skoly domov odchadzam vo vecerných hodinach** a aj ked 3000 je dobre prilepieňe k nizkemu učiteľskemu platu, prijala by som skor ulavu na uvažku z terajšich 22 hodin na 10, resp. zniženie uvažku + priplatok. Stava sa uz totiz pomaly neuносne učit na plny uvažok, robit garanta studentskej rady, pravidelne aktualizovať webovú stranku skoly, koordinovať medzinarodne teleprojekty a popri tom vsetkom aj spravo-

vat lokalnu pocitacovu siet. Nehovoriac o tom, že este sa snazim stiahnuť aj doktorandske studium – studuju 1. rok v externej forme.

Navrhujem, aby sa na celom Slovensku ujednotili podmienky učiteľov na ich pracu, tzn., aby nezaviseло len od dobrej vole riaditeľa, ci prizna alebo neprižna priplatok za spravovanie siete, za koordinovanie teleprojektov, za 2. kvalifikaciu skusu, atd., ale **aby to bolo presne zakotvene v nejakej vyhláske.** Ciele zaradit do katalogu pracovnych cinností nasledujuce funkcie:

- spravca pocitacovej siete,
- webmaster,

– koordinator implementacie IKT do vyučovania.

Co sa tyka poznamky o robeni rychlokurzov, mali by sa pri vybere zohladnovat doterajšie skusenosťi a vysledky prace. No a napokon k poznamke o donuteni vedenia vzati si pracu inych, asi takto:

Niekedy sa moze stat aj to, že zvolenie standardneho postupu sa bude povazovať za ignorantstvo a nechotu zamestnanca a niekedy mu moze byt dokonca odporucane, aby si nasiel ine miesto, pretože vlastne ma byt rad, že ze v case, ked veľke fabriky hromadne prepustaju svojich zamestnancov, on este pracu ma. Ide o to, ci to robi s tichym uslhasom svojich nadriadenych alebo bez ich vedomia. A na to by podla mojho názoru malo dat jasnu odpoved MS SR.

Mail 28:

Vidim, ze sedite v skole aj v nedeli, tak ako ja...

Este reakcia:

„Mali by sa pri vybere zohladnovat doterajšie skusenosťi a vysledky prace... „...stavim sa, ze sa zohladnovat nebudu, ak nebude zakon

Co takto prijat pravidlo, ze bude uznany a plateny ako spravca ten, ktorý juvedenky ako garant na prihlasku do projektu Infovek a robi to doteraz zadarmo? Existuje predsa urcny prehľad – skolenia, ucast na konferenciach, spracovanie prihlaskov, kurzy, projekty... Ako zaklad by to možno stacilo a individuálne pripady by sa prejednal s OPI MS-SR. Zatial je to však o nicom...

Zvolenie standardneho postupu sa nemoze povazovať za ignorantstvo, pretože existuje pracovna zmluva a jej súcastou je **aj popis prace. Určite tam ziadny učiteľ nema opravu klavíra (hudobník), opravu kruhov (telo-cvičiar), opravu sporaka (učiteľka varenia)...** tak ani učiteľ informatiky tam nemoze mať opravu PC, konfiguráciu, instaláciu. Existuje aj zakon-riky prace, ktorý hovorí o pracovnej dobe, nadcasoch. Ked niekoľko má pravidelne 1 – 2 hodiny kružok, pocita sa mu to do nadcasov – preto nie hodiny pri sprave učebne ???

Uvadzate, že ked Vasa riaditelka zistila, že spravcu nebude nikto robit pod 10 000, dala Vam 3000. Ked zisti, že najata firma by niekto veci urobila za 20 000, možno Vam da aspon 5 000... musime ukazat hodnotu našej prace. Ked to stale pojde tak nejako samo a zadarmo, nikto nam sam od seba peniaze neda. Ako priklad by som uviedol slova jedneho poslanca pri schvalovaní rozpočtu: **“Do skolstva peniaze netreba, tam vsetko funguje.”**

alebo slova pracovníka KU pre kolegu, riaditeľa gymnazia: „My sme vám dali len polovičnú peniazi a cakame, ci sa ozvete...“ Inak povedane – NEO-ZVEME SA, NEDOSTANEME NIC

Ina vec je, ze nás baví robiť s PC a pokial by riaditeľ zohнал peniaze na servis, dostali by sme abstinenčne príznaky... ...predstavte si týžden bez Internetu...

Pripadne by sa na to riaditeľ vykáslal celkom a bolo by po IKT...Nakoniec, delí nemožu zo to, že sa narodili prave tu a teraz...a clovek by mal nieco obcas urobit aj zadarmo...hlavne, keď ho to baví...ale netreba prehnet...

Mail 29:

Vidím, že sa celkom rozbieha diskusia o platoch spravcov sieti. Ja makam tiež ako spravca, mame tu 30 po a jeden server, cize celkom sikovna sietka.

Okrem toho ucím na polovicny uvazok informatiku a este sa staram o webstránky našej školy. Dakedy su dni, kedy chodím domov len spavat...

Takže, ak budete mať niečo pozitívne z tejto oblasti, dajte vedieť.

Mail 30:

Teraz par slov k plateniu spravcov...Prajem vsetkym spravcom sieti, aby za svoju odbornú praci nad rozsah uvažkov a mimo normalny pracovny cas mal zaplatenie... Chcem len upozorniť na nemilu stranku platenia...Vychádzam z poznania dvoch mimo uvažok 'platenej' spravcov v XXXXXXXXX..

Akonahej je v zbere vedením deklarovaná platená sila, potom uz skoro nezavisi na vyske 'takehoto prijmu'. Platená osoba sa stava vykonavateľom 'vsetkeho' okolo IKT. Može nastati situacia, ze zbehli kolegovia, ktorí pomahali zacinajúcim, resp. urobili aspon zakladné veci okolo PC to uz robia nebudu, lebo niekto berie peniaze...

Aby sa predilos komplikaciam, mame spravenu napln prace, ktorá je zverejnená a v nasom pripade obsahuje:

- 9 povinosti vzhľadom na agendu skoly
- 7 - II - na spravu dvoch serverov s 1300 kontami
- 8 - II - na spravu PC z Infoveku, ktoré su rozmiestnené v 6 odborných učebničiach...

Bol som tu okrem 2x60min na obed cely vikend (tak ako vacsinu predchadzajúcich)

Niet lepšej situacie, ako keď pomaha a pracuje okolo PC na skole kazdy, kto vie a chce. Uz radovo **niekoľko 100-korunove 'zverejnené platenie' vsak dokáže urobiť v zbere divy...**

Riesenie:

Cestu vidím v platení spravcov a osobnom zvyhodnení tých, ktorí napomáhaju pri sprave, instalácii, udržbe, zaskolovaní...resp. pomahajú dostať IKT do vyučky v predmetoch, lebo tu je počita celeho našeho spoločného snaženia.

(Poznámka: Mená a e-mailové adresy boli vynechané kvôli ochrane osobných údajov.)

9. DIGITÁLNI ŠTÚROVCI A ŠKOLY – Katarína Mandíková

Keď sa začítame do histórie slovenských škôl, okrem iného sa dozvieme, že funkciu týchto inštitúcií bolo nielen vzdelávanie detí, ale i rozširovanie rozľadu dospelých, šírenie kultúrneho povedomia spoločnosti. Hlavne dedinské školy fungovali v mnohých regiónoch ako jediný zdroj nových informácií. Dnes v čase šírenia digitálnych technológií úloha škôl opäť rastie. Súčasná legislatíva však nemyslela na tieto nové skutočnosti a školám skôr život sťažovala ako pomáhala.

Školy na Slovensku sú rozdeľujú z hľadiska financovania do dvoch skupín. Základné školy sú organizácie rozpočtové (ak si rozpočtová organizácia zarobi, musí odviesť získané finančie do štátneho rozpočtu, ale späť navrátiť prostriedky už nedostane), stredné školy väčšinou príspievkové, ale časť je rozpočtových.

Mnohé základné školy nezískali ešte stále svoju právnu subjektivitu, čo znamená, že finančné prostriedky na ich prevádzku sú v rukách Odborov školstva, mládeže a telesnej kultúry okresných úradov. Okresné úrady podliehajú Ministerstvu vnútra SR a z tohto dôvodu Ministerstvo školstva SR nemalo žiadny vplyv na financovanie jednotlivých aktivít škôl. Ke tejto anomálii priskočilo za pôsobenia bývalej ministerky školstva, ktorá množstvo kompetencií presunula na ministerstvo vnútra. Napriek tomu, že ministriovite Fláćnikovi sa podarilo formálne tieto právomoci navrátiť, v praxi pretrvávajú neustále problémy. Z hľadiska krajských a okresných úradov je to pochopiteľné, pretože približne 70 – 80% finančných prostriedkov, ktorími tieto inštitúcie hospodária sú určené pre školstvo. Bez týchto financií by KÚ a OÚ boli ako bezmocné deti. Snahou ministerstva školstva bolo navrátiť sa k špecializovanej školskej správe, avšak táto myšlienka nenašla politickú podporu.

Školy na Slovensku sú dlhodobo finančne podvyživené. Prostriedky, ktoré dostávajú, stačia len na pokrytie základných potrieb (energie, platy pedagogických a nepedagogických pracovníkov škôl). Od roku 1989 do roku 1999 v oblasti vypočítovateľnej techniky nebola v podstate žiadna škola vybavená hardvérovou ani softvérovou. Aj iné učebné pomôcky sa dostávali na školy z finančných prostriedkov štátneho rozpočtu len veľmi sporadicky. Tie, ktoré mali na to podmienky riešili situáciu svojpomocne, tie ostatné učili tak, ako v predminulom storočí – výhradne vyučovali len s tabuľou a kriedou. Po roku 1999 sa stav vybavenosti začal meniť vplyvom projektu Infovek. V roku 2001 je približne 1/6 všetkých základných a stredných škôl na Slovensku vybavená základom kvalitnej multimedialnej učebne pripojenej na Internet, softvérom a edukačnými materiálmi. Množstvo škôl, prevažne stredných, ziskala tiež vybavenie pomocou rôznych grantov či s pomocou regiónu. Rodičia aj firmy, najmä vo veľkých mestách, sanujú úlohu štátu vo vybavovaní tried digitálnymi technológiami.

Nemalým problémom pre školy zostáva prevádzka týchto laboratórií, hlavne ak je škola pripojená na Internet a nie je podporovaná projektom Infovek. Náklady sú mimoriadne vysoké (zavedenie Internetu cca 75 000, prevádzka pevnej linky 15 – 20 000 mesačne) a štát neposkytuje školám mimo projekt žiadne prostriedky.

Riešením tejto situácie bolo hľadanie rôznych cest, ktoré školám odoberali množstvo energie. Časť z nich si založila neziskové občianske združenia a veľmi komplikovanou cestou získavala peniaze na prevádzku tried s výpočtovou technológiou. Časť škôl rezignovala a neposkytovala deťom náležité vzdelávanie vzhľadom na ich možnosti. U množstva škôl sa na príslušné poplatky skladali rodičia alebo firmy z regiónu.

Obrat nastal po iniciatívach realizátorov projektu Infovek, ktorí vyvolali jednania s predsedníčkou Výboru NR SR pre vzdelávanie, vedu mládež a šport a Ministerstvom školstva SR k tejto problematike.

Najvhodnejším riešením sa ukázala cesta v prípravovanom Zákone č.506/2001 Z. z. o finančovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení a o doplnení zákona národnej rady slovenskej republiky č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlach v znení neskorších predpisov na rozvoj vzdelávacieho procesu. Po jednaniach hľavne s ministerstvom financii sa podarilo uplatniť § 2 Zdroje finančovania štátnych škôl a verejných školských zariadení a neštátnych škôl a neštátnych školských zariadení, kde v odstavci 1 bod c) sa hovorí „zdroje finančovania sú ... prostredky prijaté od iných fyzických osôb a právnických osôb za využitie priestorov škôl alebo školských zariadení v čase mimo výchovno-vzdelávacieho procesu. To znamená, že ked' si škola „zarobi“ v čase mimo vyučovania, bude môcť prostredky využiť pre vlastný rozvoj. Ministerstvo školstva pripravuje k tomuto zákonom metodické usmernenie, ktoré napomôže školám zorientovať sa v novej situácii.

Školy môžu teda od prvého januára roku 2002 podľa citovaného zákona otvoriť brány miestnej komunity a plniť tak úlohu, ktorá im už storočia prislúcha, teda šíriť gramotnosť medzi obyvateľstvom Slovenska. V tomto čase ide aktuálne o gramotnosť digitálnu, tak potrebnú pre naše zapojenie sa do sveta informatizovaných spoločností.

10. ZÁKONY, KTORÉ BY SME MALI POZNAŤ – Jozef Mačo

Práve v tomto období dochádza k zmene hlavných zákonov, týkajúcich sa školstva.

Od zákonom očakávame:

- Vyriešiť platenie ľudu, ktorí sa starajú o techniku, robia školenia, pracujú na projektoch...
- Uzákoníť podnikateľskú činnosť aj pre ZŠ...

Zákon o verejnej službe – 313/2001

Prijatý 2.7.2001, účinnosť od 1.4.2002

- súčasťou pracovnej zmluvy musí byť pracovná náplň zamestnanca, t.j. súhrn pracovných činností, ktoré má zamestnanec vykonávať
- zavádzá sa nový druh odmeny – odmena za vopred určenú cieľovú pracovnú úlohu alebo jej ucelenú etapu
- zamestnanec, ktorý zodpovedá za schodok na zverených hodnotách, ktoré je povinný vyučtovať, a za stratu zverených predmetov, je povinný nahradíť schodok alebo stratu v plnej výške
- vedúci zamestnanec, ktorý je štatutárnm orgánom (riaditeľ školy) má funkčný plat určený s príhľadnutím na prácu nadčas (teda môže robiť navyše deň aj noc a nedostane nič...)

Zákon o prechode kompetencií na obce – 416/2001

Platný od 20.9.2001

Kedže základné školy prechádzajú pod správu obcí, presúva sa na obce ako zriaďovateľa podstatná časť kompetencii.

§2 – Prechod pôsobnosti na obce

Písmeno g)

1. Vykonávanie štátnej správy na úseku škôl a školských zariadení
3. zriaďovanie a zrušovanie – základných škôl
  - školských klubov detí
  - školských stredísk záujmovej činnosti
5. vykonávanie kontroly hospodárenia školy s finančnými a materiálnymi prostriedkami a s majetkom
10. schvaľovanie zmlúv o najme školských budov a miestnosti, príslušných priestorov školy alebo školských zariadení, ktorých je zriaďovateľom

.§4

- (5) obec v oblasti investícii zostavuje plán a rozpočet pre školy a školské zariadenia, ktoré zriaďuje.
- (6) Obec vykonáva správu škôl a školských zariadení a na uskutočnenie výchovno – vzdelávacieho procesu zabezpečuje

- a) priestory a materiálno-technické vybavenie
  - b) didaktickú techniku používanú vo výchovno – vzdelávacom procese
  - c) finančné prostriedky na prevádzku a údržbu
  - d) investičné prostriedky zo štátneho rozpočtu a z vlastných zdrojov
- (15) Obec prerokúva s radosťou školy a s riaditeľom školy alebo školského zariadenia, ktoré zriaďala, najmä
- a) koncepciu rozvoja školy alebo školského zariadenia
  - b) rozpočet a materiálno-technické podmienky na činnosť školy alebo školského zariadenia

Zákon o financovaní školstva – č.506/2001

Platný od 1.1.2002

Jedná sa o zákon NR SR o financovaní ZŠ, SŠ a školských zariadení a o doplnení zákona NR SR č.303/1995 Zb. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov. Je publikovaný vzbierke zákonov SR, čiastka 201, uverejnená 7.decembra 2001 pod číslom **506**. Zákon nadobudol účinnosť od **1.januára 2002**.

92

Zdroje financovania štátnych škôl a verejných školských zariadení a neštátnych škôl a neštátnych školských zariadení

- (1) Zdrojmi financovania štátnych škôl a verejných školských zariadení sú:
  - a) prostriedky zo štátneho rozpočtu¹⁵⁾
  - b) prostriedky z rozpočtov obcí alebo VÚC¹⁶⁾
  - c) prostredky prijaté od iných fyzických osôb a právnických osôb za využitie priestorov škôl alebo školských zariadení v čase mimo výchovno – vzdelávacieho procesu¹⁷⁾
  - d) zisk z podnikateľskej činnosti¹⁸⁾
  - e) príspevky od rodičov alebo inej osoby, ktorá má voči dieťaťu využovaciu povinnosť, na čiastočnú uhradu nákladov spojených s hmotnou starostlivosťou v školských zariadeniach podľa osobitných predpisov¹⁹⁾
  - f) príspevky a dary od domáčich a zahraničných právnických osôb
  - e) iné zdroje podľa osobitného predpisu²⁰⁾

¹⁵⁾ § 56 Zákona NR SR č.303/1995 o rozpočtových pravidlách

¹⁶⁾ Zákon č.302/2001 Zb. o vyšších územných celkoch

¹⁷⁾ § 20, odsek 1, písmeno f) Zákona NR SR č.303/1995 o rozpočtových pravidlách

¹⁸⁾ § 9 Zákona SNR č. 542/1990 Zb.

§ 36 a § 37 Zákona NR SR č. 303/1995 Zb.

¹⁹⁾ § 17, 19 a 20 Zákona SNR č.542/1990 Zb.

²⁰⁾ Napríklad §48, odsek 1 Zákona NR SR č.366/1999 o daniach z príjmov

V tomto paragrafe sú upravené zdroje financovania štátnych a verejných školských zariadení a osobitne zdroje financovania neštátnych škôl a školských zariadení.

Osbobitným zdrojom financovania štátnych škôl sú prostredky prijaté od iných fyzických a právnických osôb za využitie priestorov škôl alebo školských zariadení v čase mimo výchovno-vzdelávacieho procesu. Ide o zdroj financovania určený týmto zákonom, ktorého uplatnenie bolo spojené so zmenou Zákona NR SR č.303/1995 Zb. o rozpočtových pravidlach. Zmena je uvedená v článku II. tohto zákona.

Osbobitným zdrojom financovania štátnych škôl sú tiež príspevky od rodičov na čiastočnú uhradu nákladov spojených s hmotnou starostlivosťou v školských zariadeniach. Čiastočná uhrada nákladov sa poskytuje za ubytovanie, stravovanie a uhradu časti nákladov spojených so záujmovým štúdiom.

Otázky na diskusiu:

Sú počítacie, patriace Infoveku, školským zariadením ?

Môžne s nimi škola podnikať ?

Pozn.:.

Zákony na stránke www.zbierka.sk

Ministerstvo školstva na stránke www.education.gov.sk

Predchádzajúce zákony o financovaní škôl:

Zákon 303/1995 Zb., zákon 386/1996 Zb., zákon 358/1997 Zb., zákon 377/1998 Zb., zákon 348/1999 Zb. a zákon 441/2000 Zb.

O AUTOROCH

Ing. Miroslav Danihel

Výskumný ústav práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava, riaditeľ
danihel@vupsr.gov.sk

Mgr. Eva Hlavatá

ZŠ R. Zaymusa v Žiline, učiteľka matematiky a informatiky
eva.hlavata@pobox.sk

Mgr. Jozef Mačo

Základná škola v Šarišských Michaľanoch, riaditeľ
zs@zsarmich.sk

Ing. Miroslav Jurčí

Základná škola v Hladovke, učiteľ matematiky,
technickej výchovy a práce s počítačom
jurci@za.psg.sk

Ing. Norbert Kyndl

Gymnázium L. Novomeského v Bratislave, riaditeľ
nkyndl@pobox.sk

Ing. Katarína Mandíková

Sekcia ZŠ, SŠ a školských zariadení Ministerstva školstva SR
Asociácia projektu Infovek, koordinátorka
katarina@education.gov.sk
mandikova@infovek.sk

Doc. RNDr. Peter Sýkora, PhD.

Asociácia projektu Infovek, prezident
Centrum európskych štúdií Univerzity Komenského v Bratislave
sykora@infovek.sk

Jana Žilčayová

TRITHEM s.r.o., generálna riaditeľka
zilcay@trithem.biz